

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV STAVEBNÍ EKONOMIKY A ŘÍZENÍ

INSTITUTE OF STRUCTURAL ECONOMICS AND MANAGEMENT

PŘESHraničNÍ SPOLUPRÁCE MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

CROSS-BORDER COOPERATION OF THE MORAVIAN-SILESIA REGION

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DIPLOMA THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Kateřina Maňáková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. LUCIE VAŇKOVÁ, Ph.D.

BRNO 2021

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program	N3607 Stavební inženýrství
Typ studijního programu	Navazující magisterský studijní program s prezenční formou studia
Studijní obor	3607T038 Management stavebnictví
Pracoviště	Ústav stavební ekonomiky a řízení

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Student	Bc. Kateřina Maňáková
Název	Přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje
Vedoucí práce	Ing. Lucie Vaňková , Ph.D.
Datum zadání	31. 3. 2020
Datum odevzdání	15. 1. 2021

V Brně dne 31. 3. 2020

doc. Ing. Jana Korytářová, Ph.D.
Vedoucí ústavu

prof. Ing. Miroslav Bajer, CSc.
Děkan Fakulty stavební VUT

PODKLADY A LITERATURA

Kozumplíková, L., Chovancová, J., Korytářová, J.: Regionální ekonomie a politika, studijní opora VUT FAST, Brno, 2013

Korytářová, J., Hromádka, V.: Veřejné stavební investice I, studijní opora VUT FAST, Brno, 2007

Blažek, J., Uhlíř, D.: Teorie regionálního rozvoje, Univerzita Karlova, Praha, 2002. ISBN 80-246-0384-5

Provazníková, R.: Financování měst, obcí a regionů - 2. aktualizované a rozšířené vydání, Grada Publishing a.s., 2009, ISBN 80-247-2789-7

Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M.: Veřejný sektor – řízení a financování. 1. Vydání. Praha, Wolters Kluwer ČR, 2012, ISBN 978-80-7357-936-4

Boháčková, I., Hrabánková, M.: Strukturální politika Evropské unie, C.H.Beck, Praha, 2009, ISBN 978-80-7400-111-6

Bínek, J. a kolektiv: Integrované nástroje rozvoje území: vývoj, současnost, nové impulzy. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2015. 1. vydání. ISBN 978-80-905139-7-6

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ

Cílem práce je analýza přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje.

1. Regionální ekonomie a politika
2. Regionální rozvoj a rozvojové strategie
3. Možnosti financování rozvojových strategií
4. Přeshraniční spolupráce
5. Charakteristika vybraného regionu
6. Možnosti rozvoje regionu ve vazbě na přeshraniční spolupráci

Požadovaným výstupem práce je zmapování situace přeshraniční spolupráce vybraného regionu, analýza vytipovaného projektu včetně jeho financování a určení vlivu, kterým projekt působí na rozvoj regionu.

STRUKTURA DIPLOMOVÉ PRÁCE

VŠKP vypracujte a rozčleňte podle dále uvedené struktury:

1. Textová část závěrečné práce zpracovaná podle platné Směrnice VUT "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací" a platné Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací na FAST VUT" (povinná součást závěrečné práce).
2. Přílohy textové části závěrečné práce zpracované podle platné Směrnice VUT "Úprava, odevzdávání, a zveřejňování závěrečných prací" a platné Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací na FAST VUT" (nepovinná součást závěrečné práce v případě, že přílohy nejsou součástí textové části závěrečné práce, ale textovou část doplňují).

Ing. Lucie Vaňková , Ph.D.

Vedoucí diplomové práce

ABSTRAKT

Tématem diplomové práce je přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje. Obsahuje teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá regionálním rozvojem a regionální politikou včetně financování rozvojových strategií. Dále tématem přeshraniční spolupráce a charakteristikou Moravskoslezského kraje. Praktická část je zaměřena na investiční projekt Rozhledna Hraniční vrch umístěný v městě Albrechtice. Tento projekt byl vytvořen v rámci přeshraniční spolupráce s Polskem. S využitím poznatků z teoretické části je zpracován výstup v podobě zhodnocení vlivu projektu přeshraniční spolupráce na rozvoj regionu ve vazbě na cestovní ruch.

KLÍČOVÁ SLOVA

Veřejný investiční projekt, veřejný sektor, fondy EU, přeshraniční spolupráce, ekonomie, politika, region, rozvoj, Moravskoslezský kraj.

ABSTRACT

The topic of this diploma thesis is cross-border cooperation of the Moravian-Silesian region. It contains a theoretical and practical part. The theoretical part focuses on regional development and regional policy, including the financing of development strategies. Furthermore, it covers the topic of cross-border cooperation and the characteristics of the Moravian-Silesian region. The practical part is focused on the investment project Hraniční vrch Lookout Tower located in the town of Albrechtice. This project was created in the framework of cross-border cooperation with Poland. Using the knowledge from the theoretical part, the outcome is processed as the evaluation of the impact of cross-border cooperation project on the development of the region in relation to tourism.

KEYWORDS

Public investment project, public sector, EU funds, cross-border cooperation, economics, politics, region, development, Moravian-Silesian region.

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

Bc. Kateřina Maňáková *Přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje*. Brno, 2021. 97 s., 3 s. příl. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav stavební ekonomiky a řízení. Vedoucí práce Ing. Lucie Vaňková , Ph.D.

PROHLÁŠENÍ O SHODĚ LISTINNÉ A ELEKTRONICKÉ FORMY ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že elektronická forma odevzdané diplomové práce s názvem *Přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje* je shodná s odevzdanou listinnou formou.

V Brně dne 20. 12. 2020

Bc. Kateřina Maňáková
autor práce

PROHLÁŠENÍ O PŮVODNOSTI ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje* zpracoval(a) samostatně a že jsem uvedl(a) všechny použité informační zdroje.

V Brně dne 20. 12. 2020

Bc. Kateřina Maňáková
autor práce

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala své vedoucí diplomové práce paní Ing. Lucii Vaňkové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce. Dále pak děkuji svým rodičům za podporu a umožnění studia.

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ.....	12
2.1	Regionální ekonomie	12
2.1.1	Regionální věda	13
2.1.2	Prostorová ekonomie	13
2.1.3	Prostorové uspořádání ekonomiky	14
2.1.4	Ekonomická úroveň regionů	15
2.1.5	Ekonomický prostorový systém	15
2.2	Regionální politika	16
2.2.1	Přístupy k řešení regionálních disparit	17
2.2.2	Nástroje regionální politiky	18
2.2.3	Regiony se soustředěnou podporou státu.....	20
2.2.4	Regiony soudržnosti.....	22
2.2.5	Institucionální rámec regionální politiky.....	23
2.3	Regionální rozvoj a rozvojové strategie	25
2.3.1	Strategické dokumenty RP	25
2.3.2	Udržitelný rozvoj.....	27
2.3.3	Ukazatelé regionálního rozvoje	31
3	FINANCOVÁNÍ ROZVOJOVÝCH STRATEGIÍ	42
3.1	Územní rozpočty	42
3.2	Úvěr	45
3.2.1	Individuální splátkový kalendář	45
3.2.2	Splátkový kalendář s konstantním úmorem.....	45
3.2.3	Splátkový kalendář s konstantní anuitou	46
3.3	Dotace	47
3.3.1	Fondy EU	48
4	PŘESHraniční spolupráce	53
4.1	Evropská územní spolupráce.....	53
4.1.1	Interreg V-A Česká republika – Polsko.....	55

4.1.2	Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika	56
4.2	Spolupráce ostatních územních celků	58
4.2.1	Svazky obcí	58
5	CHARAKTERISTIKA MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	59
5.1	Popis současného stavu Moravskoslezského kraje	60
5.2	Vybrané ukazatele popisující situaci v Moravskoslezském kraji	63
5.2.1	Hrubý domácí produkt v Moravskoslezském kraji	63
5.2.2	Velikost příjmů v Moravskoslezském kraji	64
5.2.3	Míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji	65
5.3	Možnosti přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje	67
5.3.1	Vyhodnocení výzkumu přeshraniční spolupráce ČR – SK – PL	77
6	ANALÝZA VYBRANÉHO PROJEKTU V MSK	81
6.1	Rozvoj cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji	84
7	ZÁVĚR	88
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	90
9	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A VZORCŮ	93
9.1	Obrázky	93
9.2	Tabulky	94
9.3	Vzorce	95
10	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ	96
11	SEZNAM PŘÍLOH	97
12	PŘÍLOHY	98
12.1	Příloha č.1 – Dotazníkové šetření	98

1 ÚVOD

Tato diplomová práce se zabývá zmapováním situace přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje. Analýzou projektu včetně jeho financování a určením vlivu, kterým projekt působí na rozvoj regionu.

V teoretické části jsou vysvětleny pojmy regionální ekonomie a politika a jaké jsou nástroje regionální politiky. Je zde popsáno rozdělení klasifikace územních statistických jednotek a objasněn pojem region soudržnosti. Aby se regionům dobře vedlo, je třeba se zaměřit na regionální rozvoj a rozvojové strategie. Na základě ukazatelů regionálního rozvoje je pak usnadněno seřazení a porovnání regionálních disparit. Regionální disparity jsou totiž nedílnou součástí regionální politiky, avšak nejsou nijak negativní, jelikož jsou základem stability a funkčnosti krajinné sféry. Jedná se o pestrost a rozmanitost přírody, společnosti a ekonomie jednotlivých regionů. Ukazateli regionálního rozvoje jsou například hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti, velikost příjmů atd. Významem tohoto celkového hodnocení pomocí jednotlivých ukazatelů regionálního rozvoje je snazší zaměření regionální politiky na potřebné regiony, zjištění objektivního stavu a úrovně zkoumaných regionů, ale hlavně, slouží při poskytování dotací a finančních příspěvků z fondů Evropské unie.

Pro financování nákladů, které vznikají při realizaci rozvojových strategií může stát, kraj, obec či jiný účastník regionální politiky použít několik různých zdrojů. Dělí se do dvou základních skupin, a to na zdroje externí a interní. Interními zdroji jsou vlastní rozpočtové zdroje z územních rozpočtů a externími hlavně úvěry a dotace. Celkově nejvíce využívané jsou peníze z různých dotačních fondů, které poskytuje EU, stát či jiná instituce. U každé dotace jsou však podmínky, které je nutno pro její poskytnutí splnit a často nepokryjí celkovou částku, takže je nutná finanční spoluúčast. V rámci kohezní politiky EU se primárně financují nebo spolufinancují podpůrné programy a z národních veřejných zdrojů se financují národní programy podpory regionální politiky.

Přeshraniční spolupráce, jak již plyne z názvu vzniká přes hranici určitého území. Může se jednat o území celého státu nebo i jenom nižších územních celků. Existuje evropská územní spolupráce, která k podpoře využívá pomoci dotačních programů, které se dělí na programy nadnárodní a meziregionální spolupráce a programy přeshraniční spolupráce. A existuje také spolupráce ostatních územních celků. Spolupráce tedy nemusí vždy nutně vznikat pouze přes hranice

státu, ale může vzniknout například i meziregionální atd. V případě spolupráce obcí vznikají takzvané svazky obcí.

Druhá, praktická část této diplomové práce je zaměřena na charakteristiku Moravskoslezského kraje a možnosti rozvoje tohoto regionu ve vazbě na přeshraniční spolupráci. Pro lepší přehlednost o současném stavu Moravskoslezského kraje je vytvořeno několik SWOT analýz popisujících různé tematické oblasti, díky nimž lze kraj alespoň částečně představit. S pomocí SWOT analýz jsou nastíněny některé poznatky s jejichž pomocí lze vytvářet alternativy strategií rozvoje Moravskoslezského kraje. Dalším pomocníkem při tvoření rozvojových strategií jsou také ukazatele regionálního rozvoje. Základními ukazateli regionálního rozvoje Moravskoslezského kraje jsou hrubý domácí produkt Moravskoslezského kraje, velikost příjmů a míra nezaměstnanosti. Je zde zmapována situace přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje pomocí dotazníkového šetření, kde zkoumanou oblastí byla příhraniční oblast Česko – Polsko – Slovensko. Výstupem tohoto dotazníkového šetření je porovnání situace mezi jednotlivými státy.

Jako poslední je provedena analýza vytipovaného projektu přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje. Jedná se o investiční projekt Rozhledna Hraniční vrch, která se nachází ve městě Albrechtice a byla zrealizována v rámci přeshraniční spolupráce s Polskem z důvodu zvýšení cestovního ruchu v daném regionu. V závěru jsou shrnuty cíle a výstupy zpracovávané diplomové práce.

2 REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Regionální ekonomie se zabývá ekonomickými procesy, které jsou zaměřené na územně podmíněné vztahy a jevy. Jedná se o zavedení prostoru do obecných ekonomických teorií a postupů a zároveň hledá odpovědi na každodenní otázky běžného života lidí. Kromě tří základních otázek ekonomie „co?“, „jak?“, „pro koho?“ se totiž v regionální ekonomii vyskytují ještě otázky „kde?“ či „kam?“. Řeší tedy otázky překonávání vzdálenosti a s ní spojené náklady.

2.1 Regionální ekonomie

Regionální ekonomie je dynamický interdisciplinární obor, který se zabývá standardní ekonomikou, ale i sociologií a geografii. Zahrnuje do rozhodování ať už domácností či firem standardní ekonomii opomíjený pojem a tím je prostor. S aplikováním prostoru nastává otázka překonávání vzdálenosti a s ní spojené náklady. Lidé se ptají hlavně na možnosti zaměstnání v okolí svého bydliště či ještě v přijatelné dojezdové vzdálenosti, jaké jsou možnosti bydlení a co ovlivňuje cenu pozemků. Firmy se zaměřují na otázky ohledně svého oboru podnikání, a to převážně na převozní vzdálenosti a výhodnost umístění svého podniku.

Působnost regionální ekonomie:

- ekonomika regionů a lokalit (podniky, trh práce)
- ekonomika vázaná na územní veřejnou správu (obec x podnikatelé, podpora podnikání)
- vztahy mezi územními celky navzájem (mobilita výrobních faktorů, toky, komunikace)
- prostorové stránky obecných ekonomických jevů (nezaměstnanost, inflace, HDP, nabídka-poptávka apod.)
- regionální ekonomické součásti ekonomiky veřejného sektoru (lokalizace investic obcí, efektivnost fungování obecních organizací apod.)
- enviromentální ekonomika (ekonomické dopady externalit apod.)

Regionální ekonomii lze rozdělit na regionální makroekonomii a regionální mikroekonomii. [1]

Regionální makroekonomie porovnává ekonomickou výkonnost regionů s národní ekonomikou. Je vybráno několik regionů a na každý z nich se potom dohlíží jako na stejnorodou jednotku, ve které se nerozlišují rozdíly uvnitř regionů.

Dále se zde srovnává ekonomický růst regionů v rámci dané země, meziregionální rozdíly nezaměstnanosti a meziregionální pohyb výrobních faktorů.

Regionální mikroekonomie se naopak mnohem více zajímá o lokalizaci a interakci jednotlivých ekonomických aktivit. Dochází zde ke zvažování vlivu prostoru a vzdálenosti na ekonomické aktivity a jednotlivé regiony taktéž bere jako homogenní celky. Tato problematika většinou spadá do oblasti teorie lokalizace.

Regionální ekonomie se dá dále rozdělit na veřejný sektor a soukromý sektor. Pokud by se tyto dvě oblasti porovnaly, zjistilo by se, že mají spoustu společného, ale i rozdílného. Rozdíl je v činnosti kdy soukromý sektor se zabývá produkcí výrobků a služeb na základě zákonitostí trhu kdežto veřejný sektor se zaměřuje na produkci veřejných statků a služeb ku prospěchu celé veřejnosti, takže se zodpovídá občanům, a ne pouze jeho vlastníkům. Oba sektory hospodaří s vlastním majetkem s rozdílem ve zdroji financí, soukromý sektor-soukromý zdroj financí, veřejný sektor-veřejný zdroj financí a pro oba sektory je motivací vlastní prospěch. Cílem soukromého sektoru je maximalizace ekonomických efektů, kdežto cílem veřejného sektoru je maximalizace socioekonomických efektů. [1]

2.1.1 Regionální věda

Regionální ekonomie je součástí regionální vědy. Tato věda využívá hlavně geografie, ale lze zde nalézt zahrnutá i jiná hlediska. Regionální věda jako pojem takový se datuje již od padesátých let, kdy se začala objevovat v souvislosti s Walterem Isardem. Lze jej považovat za tvůrce moderního pojetí této vědy, jelikož se zasloužil o její rozvoj a stanovil analogii mezi časem a prostorem jako analytickými proměnnými. Vypracoval koncept strukturální dynamiky územních celků, kterým rozšířil metodologickou výbavu pro hodnocení možností vývoje regionů a lokalit. [1]

2.1.2 Prostorová ekonomie

Prostorová ekonomie vysvětluje rozložení ekonomických aktivit v geografickém prostoru a jejich vzájemné vazby. Tyto vazby lze vyjádřit pomocí ekonomického růstu a vývoje v čase za spolupůsobení technologických, sociálních i politických faktorů, přenosem informací, směnou či mobilitou výrobních faktorů. Prostor je

zdroj, který má: svou cenu a náklady na využití; polohu a vzdálenost; lokalizační faktor; diferenciační hledisko; systém definovaný na územním celku; konfigurační činitel ovlivňující ekonomické vztahy a je součástí urbanistických řešení a estetických hodnot. [1]

2.1.3 Prostorové uspořádání ekonomiky

Ekonomická struktura se dá zkoumat ze 3 základních hledisek:

- hledisko vlastnických vztahů,
- hledisko sektorů či odvětví,
- hledisko prostorového uspořádání.

Z hlediska prostorového uspořádání je popsána struktura ekonomiky pomocí prostorové koncentrace obyvatelstva a ekonomických aktivit probíhajících v daném ohraničeném území. Tyto základní jednotky nabývají podobu obcí a sídel, které se liší velikostí, zastoupením výrobních i nevýrobních aktivit a právní subjektivitou kterou mohou mít pouze obce. Obce se pak charakterem dělí na vesnice či města. V ČR je stanoveno 7 kritérií, která musí obce splňovat, aby se mohly stát městy. Jsou to například:

- vzdálenost obce od dalšího města,
- občanská vybavenost zahrnující základní školu, zdravotní zařízení atd.,
- počet obyvatel s trvalým bydlištěm musí být minimálně 3000.

Rozvojem dopravy byl umožněn prostorový pohyb. Je to pohyb:

- obyvatelstva,
- zboží.

K prostorovému pohybu obyvatelstva dochází nejčastěji za účelem dojíždění za pracovními příležitostmi, službami a nákupem či sociálními kontakty. Je způsoben geografickým rozdílem mezi bydlištěm a pracovištěm, umístěním služeb a bydlištěm rodinných příslušníků nebo známých. K prostorovému pohybu zboží dochází pomocí dodavatelsko – odběratelských vztahů firem které se nachází v různých prostorových jednotkách. Tyto jednotky se vytváří na základě rozhodnutí jednotlivých ekonomických subjektů o jejich lokalizaci a okruhu působení. Interakcí jsou pak prostorové jednotky propojovány do regionů. [1]

Region vzniká procesem regionalizace zvolené geografické oblasti. Existují dva typy regionů, region homogenní a region funkční. Homogenní region vzniká při jednom či více společných znacích jednotlivých oblastí a funkční region je

zaměřen spíše na intenzitu vazeb mezi jednotlivými aktéry. Sledují se zde regionální trhy a vertikální a horizontální vazby. Vertikální vazby mají vliv na regionální růst a jsou to vazby odběratelské a dodavatelské. Horizontální vazby mají vliv na rozdělení regionálního trhu z hlediska geografického a sledují vztahy mezi konkurencí. [1]

2.1.4 Ekonomická úroveň regionů

Ekonomická úroveň regionů se vyjadřuje pomocí hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele nebo hrubého domácího produktu celého regionu. Často se ovšem stává, že tento výpočet nelze provést. V takovém případě se využívá dalších ukazatelů, např. nezaměstnanost, příjmy na obyvatele, přítomnost vysokých škol, a tím možnost zvýšení úrovně vzdělání atd.

Každý z regionů prochází v různých časových obdobích určitým ekonomickým vývojem. Tento vývoj může vyústit v:

- růst regionu,
- rozvoj regionu,
- stagnaci regionu,
- úpadek regionu.

Region ekonomicky roste v případě zlepšení kvantitativních charakteristik, kterými jsou například zvýšení zaměstnanosti, vyšší počet občanských zařízení či technické infrastruktury. K ekonomickému rozvoji dochází při změně kvalitativních charakteristik, kterými jsou například nabídky rekvalifikace pro zaměstnance, lepší doprava v rámci regionu atd. Obě situace jsou pro region dobré. Ekonomická stagnace je pro region naopak nepříznivou situací. Dochází při ní k téměř stabilní ekonomické úrovni a negativním změnám v ekonomice, které mohou vést až v úpadek regionu. Při úpadku regionu již nedochází k obnovování či nahrazování firem, které vlivem stagnace a nepříznivou situací v regionu zkrachovaly a tím dojde i ke zhoršení ekonomické úrovně daného regionu s vlivem na všechny jeho obyvatele. K ovlivňování ekonomické úrovně regionů dochází například lokalizací firem, demografickou úrovní či přímými a nepřímými vlivy státní hospodářské politiky. [1]

2.1.5 Ekonomický prostorový systém

Regionální ekonomie se zajímá především o ekonomický prostorový systém, který je složen ze struktury, interakce a procesu. Struktura je rozložení

ekonomických aktivit (spotřeba, produkce), která se dále rozděluje podle toho, jestli je toto rozložení nejistých bodů což se nazývá struktura míst či rozložení v rámci regionu které se nazývá regionální struktura. Interakce neboli pohyb je pohyb všech výrobních faktorů, zboží a služeb v rámci míst a regionů. Pod pojmem proces se rozumí působení prostorové interakce a dynamika struktury míst regionální struktury s následkem místně nebo regionálně interních růstových faktorů.

Ekonomický prostorový systém lze vysvětlit pomocí tří komplexních teorií:

1. Lokalizační teorie – výběr místa podnikání
2. Teorie prostorové mobility – podmínky a důsledky mobility výrobních faktorů, zboží a služeb
3. Regionální růstové a rozvojové teorie – pomocí dynamiky regionálních struktur vysvětluje meziregionální rozdíly ekonomického rozvoje a socioekonomický vývoj jednotlivých regionů [1]

2.2 Regionální politika

Regionální politika je součástí státní politiky. Je to činnost, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu čímž přispívá ke snižování rozdílů mezi ekonomickými úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a napravuje určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky za účelem ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů. Tato politika lze aplikovat v případě splnění tří základních požadavků, kterými jsou: existence meziregionálních rozdílů, politická vůle problémy řešit a ekonomické možnosti na vyřešení vzniklých problémů.

Regionální politika má za úkol zajistit rovnoměrný rozvoj na celém území správního celku, aniž by docházelo ke zlepšování některých regionů na úkor ostatních regionů. Snaha o rovnost šancí všech regionů a využívání všech jejich potenciálů (demografických, přírodních, hospodářských, ...). Řeší územní rozdíly tzv. disparity, které jsou nedílnou součástí této politiky, avšak nejsou nijak negativní. Základem stability a funkčnosti krajinné sféry jsou totiž právě tyto disparity. Jedná se o pestrost a rozmanitost přírody, společnosti a ekonomie jednotlivých regionů. Je zde nutno rozlišovat, jestli se jedná o důsledek nebo příčinu, protože regionální politika by měla řešit primárně příčiny. Rozvojem této politiky dochází ke zvýšení životní úrovně obyvatel a k vyšší konkurenceschopnosti soukromého sektoru v jednotlivých regionech. [1]

2.2.1 Přístupy k řešení regionálních disparit

Existenci regionální politiky jde nejlépe obhájit pomocí zakomponování neoklasické a neokeynesiánské ekonomické školy. Tyto školy totiž považují regionální politiku za zbytečnou, ale pomocí jejich implementace do hospodářské politiky je nakonec dokázáno, že je regionální politika nezbytná díky tomu, že zahrnuje široké spektrum specifických nástrojů.

Neoklasický přístup musí mít pro konkurenční ekonomiku odvětvovou i regionální soutěživost. Díky zvýhodnění určitých oblastí zde dochází k pokřivení regionální konkurence, z čehož vyplývá snížení ekonomické efektivity prostorového rozmístění zdrojů. Regionální problémy by se měly řešit převážně trhem a působením tržních sil čímž by mělo dojít k obnově narušeného rovnovážného vývoje v regionech čistě ekonomickou cestou. K obnově vývoje a odstranění rozdílů v ekonomice dochází při změně úrovně mezd a jejím pohybu v závislosti na nabídce a poptávce pracovních sil na daném trhu. Regiony, které mají vyšší nabídku pracovních sil, než je jejich poptávka, se potýkají s emigrací obyvatelstva z dané oblasti za prací jinde a dochází zde také ke snižování průměrných mezd v důsledku naplnění pracovních kapacit, takže zaměstnavatelé nemají důvod zvyšovat mzdy, aby si nalákali zaměstnance. Díky nižším mzdám dojde ke snížení ceny produkce a tím k obnově konkurenceschopnosti a oživení výroby. Důsledkem této změny dojde k přílivu kapitálu do dané oblasti, a tím se vytvoří nová pracovní místa, čímž se sníží nebo úplně odstraní nezaměstnanost, zvýší se průměrná mzda a postupně se odstraní rozdíly v sociálně – ekonomické úrovni. Jednou z podmínek pro tuto obnovu je ovšem reakce obyvatel na horší podmínky v regionu emigrací za vyšším výdělkem. Pokud k této reakci nedojde, pak stát nemá důvod tuto situaci nijak řešit a nedojde k zapojení regionální politiky do tohoto problému. [1]

Neokeynesiánský přístup je založen na efektivní a dobře koordinované národní makroekonomické politice či národní odvětvové politice které účinně řeší regionální problémy, tudíž nemusí dojít na speciální regionální politiku. V praxi z toho ale vyplývá, že za krátkou dobu nedojde k odstranění zaostalosti slabších regionů ani k obnově narušeného rovnovážného vývoje. Regionální politika se realizuje z důvodu hledisek sociálních, enviromentálních a ekonomických.

V jednotlivých regionech se používají různé postupy při realizaci cílů regionální politiky. Hlavním zájmem je zde plně využít všechny výrobní faktory především pracovní síly, které pak dopomáhají k ekonomickému růstu dané oblasti. Dalším faktorem je optimální rozmístění firem, i když v dnešní době se spíše zaměřujeme na motivaci pohybu práce za pracovníky, aby v důsledku emigrace za prací

nebyly některé z oblastí přelidněny. Z přelidnění vychází náklady a je nutno optimalizovat velikost sídel a ekonomických aktivit firem, přičemž tím narůstají ekologické aspekty a pomalu ničí životní prostředí. Další roli při rozhodování mají politické a sociální motivy, ačkoliv s nižším významem než ty ekologické. [1]

Regionální rozvoj lze ovlivnit dvěma přístupy:

- Exogenní (tradiční) regionální politikou
- Endogenní regionální politikou

Exogenní regionální politika se orientuje na přesun výrobních faktorů (práce a kapitálu) z prosperujících vyspělých regionů do těch méně úspěšných málo rozvinutých regionů. Strategicky se zaměřuje na regionální růst a má centralizovanou organizační formu sponzorovanou státem. Funguje na mechanismu meziregionálního přerozdělování s převažující orientací na kapitál, materiály, kvantitativní růst, výrobu, projekty a malou lokalizaci velkých firem. Využívá k tomu nástrojů pro meziregionální přerozdělování a zaměřuje se na geograficky stabilní problémové regiony a pevnou množinu plánovaných růstových center.

Endogenní regionální politika se snaží mobilizovat podnikavost a inovace v jednotlivých regionech a rozdílných regionálních strukturách. Strategie je oproti exogenní regionální politice zaměřena na regionální inovace s decentralizovanou organizační formou, která je založena na regionální komunitě. Mechanismem je zde mobilizace endogenních regionálních zdrojů a orientuje se na informace a technologie, služby, programy. Snaží se o kvalitativní stránku věci, aby byl region flexibilní a soustředil zde mnoho malých a středních podniků. Využívá nástroje pro mobilizaci vnitřních zdrojů a zaměřuje se na rychle se měnící problémová území a spontánní mobilizaci místních zdrojů. [1]

2.2.2 Nástroje regionální politiky

Nástroje regionální politiky jsou všechny prostředky, pomocí kterých lze dosáhnout rozvojových cílů řešeného území. Existují dvě hlavní skupiny nástrojů rozvoje:

1. Nástroje finanční
 - Neinvestiční a investiční pobídky (dotace, granty, úvěry, záruky),
 - kapitálové podílnictví,
 - daňová zvýhodnění (daňové prázdny, slevy na daních),
 - rozpočtová zvýhodnění (dotace).

2. Nástroje nefinanční

- Administrativní nástroje (legislativa),
- institucionální nástroje (instituce, strategické plánování, programování, řízení rozvoje),
- věcné a jiné nefinanční nástroje (poradenství, propagace).

Regionální rozvoj má velké množství aktivit, které nelze zahrnout pouze do regionální politiky, a proto nástroje které lze uplatnit na státní, krajské či obecní úrovni jsou mnohem rozmanitější. S ohledem na toto členění dochází k jejich rozšíření na:

- Administrativní nástroje (legislativa, závazné procedury, postupy, organizační normy).
- Koncepční nástroje (strategie, programy, plány, politické deklaráce, územně plánovací dokumenty, pozemkové úpravy).
- Institucionální nástroje (instituce, spolupráce, regionální management).
- Věcné nástroje (infrastruktura, poskytnutí prostor, služeb, hmotného plnění, poradenství).
- Sociálně – psychologické nástroje (vzdělávání, komunikace, motivace).
- Finanční nástroje (systémy finančních podpor, dotace, granty).

Tato struktura pak dále rozvíjí nástroje nefinanční povahy. Využívá se jako klasifikace nástrojů rozvoje venkova jako specifické části regionů, resp. regionálního rozvoje. Uplatňují se po zvážení jejich vhodnosti společného užití k rozvoji území po uvážení potenciálních dopadů či schopnosti účastníků tyto nástroje využít. Pro každou úroveň veřejné správy se používají jiné podoby těchto nástrojů a usiluje se zde o tu nejlepší kombinaci pro daný subjekt na daném území. Účinnost těchto nástrojů a opatření ovlivňují faktory, které jsou specifické pro konkrétní řešenou oblast. [1]

Při nesprávném soustředění jednotlivých nástrojů na různé složky regionů může docházet k rozvojovým disproporcím, které mohou vést k rozvojové deformaci celé oblasti. Řešením je tedy nástroje používat komplexně na celou oblast a tu nadále stejnoměrně rozvíjet. Aby byla zajištěna funkčnost těchto nástrojů, musí dojít k rozdělení kompetencí ve veřejné správě, objasnění práv a povinností všech účastníků a nastavení procesů tvorby a aplikace stejně jako účinků zvolených nástrojů. Ačkoliv uplatnění těchto podmínek je zapsáno v legislativě tak jejich vymezení není jednoznačné. Spadají pak na nejsilnější účastníky a jejich krátkodobé vlivy řešit tyto významnější problémy a účinně alokovat zdroje.

2.2.3 Regiony se soustředěnou podporou státu

Jedním ze specifických úkolů regionální politiky ČR je vymezit státem podporované regiony. Provádí se to na základě zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve kterém se rozlišují:

- strukturálně postižené regiony,
- hospodářsky slabé regiony,
- venkovské regiony.

Strategie regionálního rozvoje 2014–2020 identifikuje regiony, které se řadí mezi hospodářsky problémové díky svému negativnímu rozvoji a významně zaostávají za ostatními. Právě do těchto regionů by měla být soustředěna podpora státu, aby se vyrovnaly rozdíly mezi jednotlivými částmi a stát byl rozvíjen rovnoměrně. Pro jednotlivá období by měla být zajištěna plynulost strategií regionálního rozvoje. [1]

Vymezení regionů se zaměřuje pro aplikování regionální politiky a podpory regionálního rozvoje na dva základní cíle:

- **Prorůstový cíl** – podněcování socioekonomického potenciálu regionů, podpoření perspektivních regionů s očekávaným rychlým a pozitivním rozvojovým dopadem a rozčlenění rozvojových aktivit.
- **Disparitní cíl** – snaha o snížení a zmírnění meziregionálních rozdílů z hlediska socioekonomického.

Na těchto problémových územích žije asi 25 % obyvatelstva ČR. Existují 2 základní kategorie regionů, které je potřeba kvůli vyrovnávání rozdílů mezi úrovněmi jednotlivých územních celků a vyváženému rozvoji státu podporovat. Jsou to:

1. **Hospodářsky problémové regiony** – Mají nižší úroveň vybraných hospodářských a sociálních ukazatelů, než je průměrná úroveň v ČR. Mezi tyto ukazatele patří hlavně nízká životní úroveň, nadprůměrná nezaměstnanost a nízký příjem obyvatel, nepříznivý demografický vývoj.
2. **Ostatní regiony** – Jsou to regiony podporované na úrovni a v působnosti krajů. Řadí se sem dva typy regionů:
 - Bývalé vojenské prostory a jejich části
 - Sociálně znevýhodněné oblasti

[1]

Jako základní územní jednotka jsou zde správní obvody obcí s rozšířenou působností a používají se u obou typů státem podporovaných regionů. Pro vymezení hospodářsky problémových regionů ČR se používá 5 ukazatelů, kdy největší váha se přikládá míře nezaměstnanosti.

Tab. 2.1: Ukazatele pro vymezení hospodářsky problémových regionů v ČR [1]

Ukazatel		Časové období	Zdroj	Váha
U1	Hrubý domácí produkt (HDP)	Průměr za tři roky	Expertní odhad MMR	K1 25 %
U2	Míra nezaměstnanosti	Průměr za tři roky	MPSV, dopočet MMR	K2 55 %
U3	Zadluženost ORP na 1 obyvatele	Průměr za čtyři roky	MF	K3 5 %
U4	Dávky v hmotné nouzi	Průměr za čtyři roky	MPSV	K4 10 %
U5	Saldo migrace na 1000 obyvatel	Průměr za šest let	ČSÚ, MMR	K5 5 %

Dle těchto kritérií se pak vymezilo 58 hospodářsky problémových regionů. Jsou to obce s rozšířenou působností (ORP) patřící do 11 krajů v ČR. Pouze kraj Jihočeský, Středočeský a hlavní město Praha nemají žádný z hospodářsky problémových regionů. [1]

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ má za úkol stanovit hlavní cíle regionální politiky na období 2021–2027 s ohledem na podporu dynamického, vyváženého a udržitelného rozvoje území. Pro účely přípravy této strategie se řešily otázky na základní okruhy:

- ekonomický rozvoj,
- kvalita života, občanská společnost,
- sítě,
- kvalita prostředí,
- veřejná správa a regionální rozvoj.

Z výsledků této analýzy je patrné, že je zvýšená snaha o integrovaná řešení, posílení spolupráce mezi obcemi a nastavení podpory regionálního rozvoje a zlepšení propojení strategických klíčových dokumentů. Vizí této strategie jsou efektivní zhodnocení rozvojového potenciálu, zvýšení sociální stability, konkurenceschopnosti a zlepšení podmínek pro kvalitní život všech obyvatel a prosperitu firem. Dále pak respektování životního prostředí a snaha o dostání všech regionů nad průměr EU nebo alespoň k jeho přiblížení. Kvůli tomu bylo stanoveno 6 strategických cílů:

1. Mezinárodně konkurenceschopná metropolitní území adaptovaná na ekonomický, prostorový a populační růst.
2. Aglomerace využívající svůj růstový potenciál a plnící úlohu významných krajských hospodářských, kulturních a akademických center.
3. Hospodářsky stabilizovaná regionální centra představují snadno dostupná centra kultury, zaměstnanosti a obslužnosti příslušných funkčních regionů, jejich venkovské zázemí je na regionální centra dobře dopravně napojeno, disponuje dostatečnou sítí služeb a jsou v něm uplatňována inovativní řešení.
4. Revitalizované a hospodářsky restrukturalizované regiony, přizpůsobené a flexibilně reagující na potřeby trhu.
5. Dobrá kvalita života v hospodářsky a sociálně ohrožených územích.
6. Kvalitní plánování regionálního rozvoje přispívající k plnění cílů regionální politiky.

Každý z těchto strategických cílů má 4–6 specifických cílů, ke kterým jsou vytvořena typová opatření, která napomáhají dosažení těchto cílů. Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ má celkem 58 typových opatření které se skládají z popsání problému, náplně tohoto opatření, cílového stavu, cílové skupiny, hlavních nositelů, dalších nositelů a hlavních organizátorů. [2]

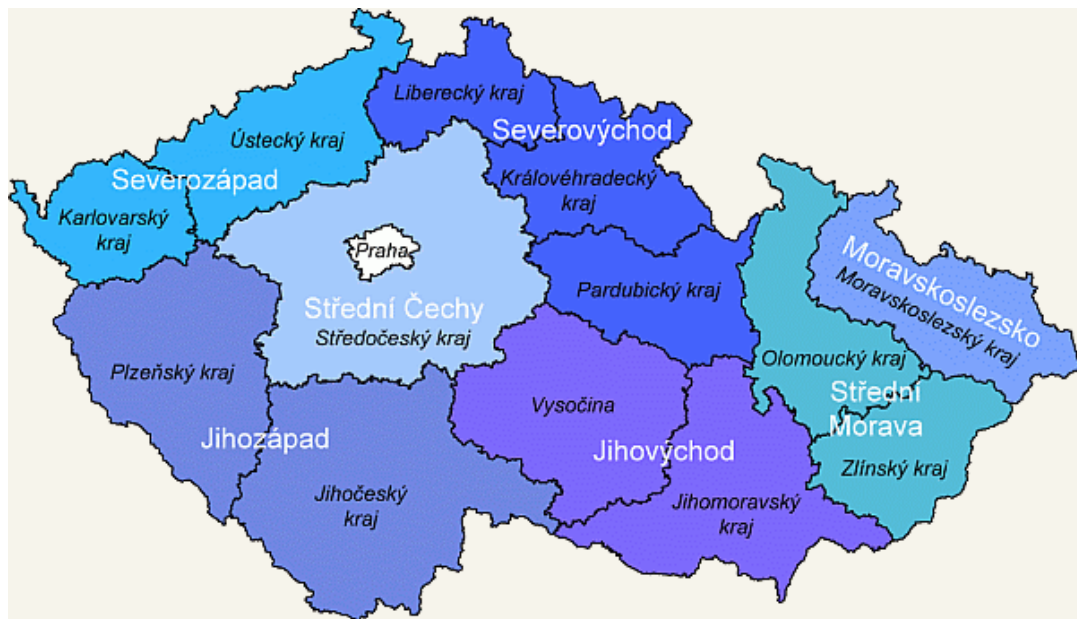
2.2.4 Regiony soudržnosti

Existuje také pojem region soudržnosti, který představuje v území Evropského společenství administrativní členění. Dle metodických pokynů od Eurostatu proto vytvořil Český statistický úřad národní verzi mezinárodního standardu NUTS. Klasifikace územních statistických jednotek (CZ-NUTS) se dělí na 6 úrovní:

1. NUTS 0 – znázorňuje stát jako celek, kód dle číselníku zemí = CZ
2. NUTS 1 – znázorňuje území ČR
3. NUTS 2 – znázorňuje oblast (region soudržnosti) která se skládá ze seskupení krajů tak, aby jejich údaje v ČR byly porovnatelné s údaji stejné úrovně NUTS v EU. Seskupují se podle počtu obyvatel.
4. NUTS 3 – znázorňuje kraje jakožto vyšší územní samosprávné celky
5. NUTS 4 – znázorňuje okresy
6. NUTS 5 – znázorňuje obce jakožto základní územní jednotky.

Kvůli absenci územního členění pro NUTS 2 došlo v §15 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje k vymezení jednotlivých regionů soudržnosti. Česká republika má 8 regionů soudržnosti a každý z nich se skládá z 1 až 3 krajů. V diplomové práci řešený Moravskoslezský kraj spadá pod region soudržnosti

Moravskoslezsko. Zbývajícími regiony soudržnosti jsou: Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod a Střední Morava. [5]

Obrázek 2.1 – Rozdělení regionů soudržnosti [6]

2.2.5 Institucionální rámec regionální politiky

Regionální politika spadá do kompetence Ministerstva pro místní rozvoj (MMR), které vypracovává a řídí strategie a pomáhá díky podpůrným programům oblastem, které zasáhla živelná pohroma a připravuje strategie na jejich obnovu.

Okruh účastníků regionálního rozvoje je neoptimálnější stanovit směrem zdola nahoru, protože se regionální politika vzhledem k svým dopadům a působení odvíjí od situace v obci. Účastníci se dělí na úrovně:

- obecní,
- mikroregionální,
- krajské,
- státní.

Účastníky regionálního rozvoje na **obecní úrovni** jsou:

- obec,
- obcí zřizované organizace,
- významní podnikatelé,
- zájmová sdružení.

[1]

Účastníky regionálního rozvoje na **mikroregionální úrovni** jsou:

- management svazků obcí,
- obce,
- místní akční skupiny.

Účastníky regionálního rozvoje na **krajské úrovni** jsou:

- kraj,
- svazky obcí,
- místní akční skupiny,
- územní orgány státní správy,
- podnikatelská sdružení,
- nezisková sdružení,
- vysoké školy.

Účastníky regionálního rozvoje na **státní úrovni** jsou:

- Ministerstvo pro místní rozvoj,
- ostatní ministerstva,
- Parlament ČR,
- kraje,
- Svaz měst a obcí,
- celostátní zájmová uskupení (např. Hospodářská komora ČR),
- rozvojové agentury s celostátní nebo regionální působností. [1]

Dle vztahu k řešenému problému či připravovanému projektu se rozlišují 3 typy subjektů:

- **Podílející se (Shareholders)** – Jsou to například spolupracující obce a podnikatelé kteří se přímo podílí na procesu řešení problému nebo přípravě projektu.
- **Zainteresovaní (Stakeholders)** – Na tyto subjekty bude působit jistá aktivita a jsou to například občané, návštěvníci aj.
- **Dotčení (Placeholders)** – Na jejich zájmovém území dochází k realizaci aktivity a jsou to například dotčené krajské úřady, správa CHKO či NP, ministerstvo, aj.

Díky závislosti na tématu či situaci není zařazení do těchto skupin absolutní, a tak může docházet k prolínání jednotlivých pozic. Mohou se dělit na účastníky:

- veřejného sektoru,
- komerčního sektoru,
- občanského sektoru. [1]

Regionální politika má za cíl zvýšit konkurenceschopnost a soudržnost regionů. U každého z těchto regionů by mělo docházet k vyváženému rozvoji, který ovšem souvisí s možnostmi jednotlivých regionů dle jejich potenciálu a specifických stránek a silou jednotlivých účastníků. Například malé obce či drobní podnikatelé však nemají dostatek kapacit, aby svůj rozvoj podpořili, a pro zlepšení jejich situace jim mohou pomoci spolupráce.

Možnosti podpory regionálního rozvoje:

- **Přímá podpora** – pomocí zdrojů, které má aktér k dispozici (lidské, finanční, materiální)
- **Koordinační role** – aktivní přístup ke koordinaci jednotlivých aktivit
- **Iniciační role** – podněcování aktivit konkrétních aktérů včetně jejich podpory

Aktuálním nástrojem regionální politiky je Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014-2020, za kterou zodpovídá Ministerstvo pro místní rozvoj, díky čemuž zabezpečuje provázanost regionální politiky ČR s regionální politikou EU a s ostatními odvětvovými politikami, které ovlivňují rozvoj území. Výsledkem této strategie jsou regionálně zaměřené rozvojové programy, které financuje stát, nebo jsou spolufinancovány ze zdrojů EU. [1]

2.3 Regionální rozvoj a rozvojové strategie

Regionální rozvoj je soubor procesů, které se dějí v regionech a pozitivně ovlivňují ekonomickou, sociální, environmentální a další proměnu regionu. Dochází k extenzivnímu rozvoji, při kterém dochází ke zlepšení kvantitativních charakteristik a k intenzivnímu rozvoji u kterého se zlepšují kvalitativní charakteristiky daného regionu. Je ovšem nutno sledovat a odlišit, jak se zlepšily kvantitativní charakteristiky od toho, jakých dopadů se mělo docílit jednotlivými aktivitami. K regionálnímu rozvoji se využívají již výše zmíněné v kapitole 2.2.2 Nástroje regionální politiky.

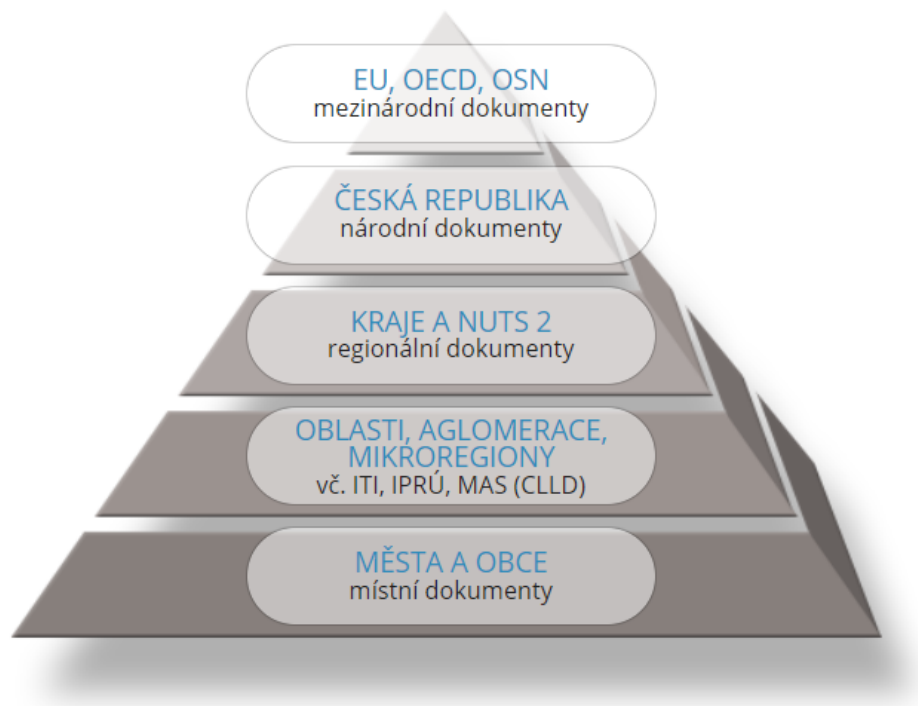
2.3.1 Strategické dokumenty RP

Mezi strategické dokumenty regionální politiky patří:

- Zákon č. 248/200 Sb., o podpoře regionálního rozvoje,
- Strategie regionálního rozvoje České republiky,
- Národní rozvojový plán a programy rozvoje krajů,
- Dohoda o partnerství.

Strategie regionálního rozvoje ČR stanovuje zaměření a cíle regionálního rozvoje tak, aby byl rozvoj celého státu i dílčích regionů dynamický a vyvážený, a určuje základní podmínky, aby bylo těchto cílů dosaženo. Tato strategie analyzuje stav regionálního rozvoje, stanovuje republikové priority a strategické cíle, podmínky pro vymezení regionů, které bude stát podporovat, podklady pro vymezení priorit podpory z fondů EU a vymezuje nástroje k realizaci priorit a cílů. Dále zde lze nalézt doporučení krajům kam by měli rozvoj zaměřit a jsou zde vymezeny úkoly ostatních dotčených správních úřadů k zabezpečení realizace a stanoven způsob sledování a vyhodnocování účinnosti této Strategie. [4]

Strategie jsou pro snadnější řízení a plánování uspořádány hierarchicky dle úrovně. Lze je nalézt v databázi strategií která funguje jako celostátní informační systém strategických dokumentů. Jsou zde přehledně zobrazeny dokumenty s jejich cíli a opatřeními, odpovědnost za plnění a jejich úspěšnost. Propojují se zde cíle od mezinárodní úrovně až po místní úroveň a databáze se využívá jako nástroj kohezní politiky v nynějším programovém období 2014-2020. Databáze je vytvořena MMR pro usnadnění orientace v jednotlivých strategiích a propojení stanovených cílů a opatření. [4]

Obrázek 2.2 - Hierarchické uspořádání strategií dle úrovně [4]

- Mezinárodní úroveň – Je to nejvyšší úroveň, do které patří dokumenty Evropské Unie a Rady Evropy, OSN a Světové zdravotnické organizace (WHO). Tyto dokumenty jsou tvořeny pomocí mezinárodních smluv a jsou to např.: Agenda 21 (tvůrcem je OSN), Evropa 2020 (EU), Zdraví 2020 (WHO).
- Nadnárodní úroveň – V této úrovni lze nalézt dokumenty pro členy účelových svazků zejména tedy členy Evropské Unie a jejich dokumenty. Jako příklad je zde možno uvést Strategické obecné zásady společenství, které jsou právní normou schválenou Radou EU od roku 2006 a vymezují čerpání prostředků z fondů EU na čemž členské státy stanovují své priority pro oblast soudržnosti.
- Národní úroveň – Zpravidla programy, které iniciuje vláda či ústřední orgány státní správy a jsou to dokumenty s plošným záběrem. Jako příklad lze uvést Národní rozvojový plán ČR či pro období 2014-2020 Národní rozvojové priority.
- Regionální úroveň – V této úrovni se nachází operační programy, které vychází z politiky soudržnosti EU a krajské strategické dokumenty. Kraje mají své vlastní dlouhodobé i střednědobé strategie kterými jsou: Strategie rozvoje kraje (dlouhodobá aplikace) a Program rozvoje územního obvodu kraje PRK (střednědobá aplikace). Programy PRK jsou hlavním nástrojem pro řízení a koordinaci rozvoje kraje a vychází z cílů ke kterým se dospělo ve Strategii rozvoje kraje.
- Místní úroveň – Zde se nachází 3 typy dokumentů které jsou vzájemně propojeny. Jsou to: územní a strategické plány měst a strategie dobrovolných svazků obcí. Územní a strategické plány mají doplňkový vztah v oblastech rozvojových strategií obcí a prioritních směrech rozvoje, vyvažování regulace a iniciace a zájmu strategického plánování kterým se územní plán nezabývá. Dobrovolné svazky obcí se pak uzavírají pro splnění společně vytyčených cílů, kterých by jednotlivé obce samostatně nedosáhly. [4]

2.3.2 Udržitelný rozvoj

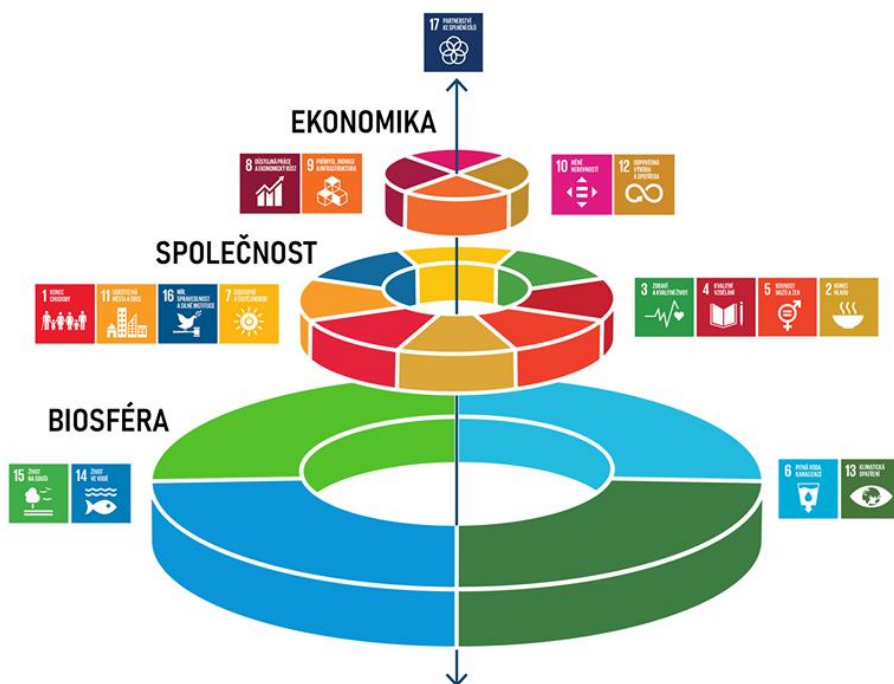
Udržitelný rozvoj funguje na principu zajištění potřeb současných generací, aniž by došlo k ohrožení potřeb generací budoucích. Zasahuje do dvou rozměrů:

- Časový rozměr – založen na zodpovědném chování a solidaritě různých generací mezi sebou v lidské komunitě – mezigenerační zodpovědnost
- Prostorový rozměr – založen na zodpovědném chování a solidaritě lidí sdílející společně prostor Země.

Snaží se o zajištění vztahu kvality života společně s životním prostředím, které je hlavním zdrojem všeho bohatství a kvalitního života lidí. Dle zákona č.183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu jde ve výsledku o vyvážený vztah podmínek kvalitního životního prostředí, hospodářského rozvoje a soudržnosti společenství obyvatel, přičemž je zde hlavním cílem zachování životních podmínek pro příští generace. Koncept udržitelného rozvoje poskytuje obecné instrukce k dlouhodobému směřování rozvoje. Rozvoj by měl být vyvážený ve 3 základních hlediscích tzv. pilířích udržitelného rozvoje:

1. Ekologický pilíř udržitelného rozvoje (biosféra)
 2. Sociální pilíř udržitelného rozvoje (společnost)
 3. Ekonomický pilíř udržitelného rozvoje (ekonomika)
- } viz obrázek 2.3

Jejich systém lze odvodit ze smyslu udržitelného rozvoje, čímž je naplňování lidských potřeb. Aby došlo k jejich naplňování musí zde být ekonomický pilíř který by ovšem bez společnosti a jejích institucí nefungoval (sociální pilíř). Ani jeden z těchto pilířů však nemůže existovat, aniž by byl součástí životního prostředí, které vytváří ekologický pilíř. Všechny tři pilíře jsou na sobě tedy vzájemně závislé z čehož plyne požadavek na jejich vyváženost. [3], [7]

Obrázek 2.3 – Rozdělení pilířů udržitelného rozvoje [10]

V každém z těchto pilířů je pak zahrnuto několik hlavních cílů. Celkově je to 17 cílů udržitelného rozvoje (SDGs) které určila organizace OSN jako plán na změnu k lepšímu do roku 2030. Tyto cíle jsou součástí Agendy pro udržitelný rozvoj 2030 která byla schválena na summitu OSN v New Yorku jako plán pro zlepšení světa na období v letech 2015–2030. Jednotlivými cíli jsou: konec chudoby, konec hladu, zdravý a kvalitní život, kvalitní vzdělání, rovnost mužů a žen, pitná voda, kanalizace, dostupné a čisté energie, důstojná práce a ekonomický růst, průmysl, inovace a infrastruktura, méně nerovností, udržitelná města a obce, odpovědná výroba a spotřeba, klimatická opatření, život ve vodě, život na souši, mír, spravedlnost a silné instituce, partnerství ke splnění cílů a jsou znázorněny na obrázku 2.4. Dle obrázku 2.3 lze vidět, že poslední sedmnáctý cíl je nad všemi třemi pilíři nadřazen, protože se jedná o partnerství ke splnění těchto cílů.

[7], [9]

Obrázek 2.4 – Cíle udržitelného rozvoje [9]

Kromě těchto cílů ještě v České republice existuje dokument „ČR 2030“. Jedná se o strategický rámec, který udává naši zemi směr na následujících deset let. Při jeho naplnění se zvýší kvalita života ve všech regionech a v celé zemi bude udržitelný rozvoj v oblasti sociální, ekonomické i environmentální.

Klíčovými oblastmi strategického rámce jsou:

- Lidé a společnost – Zaměřeno na rodinu a komunitu, práci, nerovnosti, efektivní vzdělávání, zdraví a kulturu.
- Hospodářský model – Zaměřeno na hospodářské instituce, výzkum, vývoj a inovace, hospodaření se zdroji, infrastrukturu a veřejné finance.
- Odolné ekosystémy – Zaměřeno na krajinu a ekosystémové služby, biologickou rozmanitost, vodu v krajině a péči o půdu.
- Obce a regiony – Zaměřeno na (sub)urbanizaci, regionální nerovnosti, rozvoj komunit, kompetenci veřejné správy a adaptaci na změnu klimatu.
- Globální rozvoj – Zaměřeno na ČR jako globálního hráče a koherenci politik.
- Dobré vládnutí – Zaměřeno na demokratičnost vládnutí a jeho dlouhodobou efektivitu.

[8], [11]

Obrázek 2.5 – Oblasti strategického rámce ČR 2030 [8]

V co může vývoj vyústit je rozepsáno v kapitole 2.1.4 Ekonomická úroveň regionů. Výše zmíněné cíle znázorněné na obrázku 2.5 mají dovést zemi k příznivému regionálnímu rozvoji. Existuje však i situace, kdy je v regionech rozvoj nepříznivý. V tomto stádiu se potom zvyšují snahy o změnu situace na

příznivý regionální rozvoj. Nepříznivý regionální rozvoj se dělí na stagnaci a úpadek. Obě tyto situace jsou pro danou oblast nepříznivé a negativně ovlivňují i její budoucí směřování, avšak každá z nich má jiný význam. Slovo stagnace doslova znamená zastavení vývoje či jeho ustrnutí a představuje zmenšení stability ekonomické úrovně regionu. Úpadek je již celkově negativní vývoj ekonomiky, při němž může nastat destabilizace společnosti a na tomto základě může dojít k rozpadu strukturního uspořádání regionu. Avšak jedním z pozitiv úpadku je změna stavu životního prostředí v dané oblasti. Při úpadku totiž často dochází k zániku firem což snižuje celkovou produkci dané oblasti a tím i snižuje emise. Je zde pak čistší ovzduší, voda i půda. [12]

2.3.3 Ukazatelé regionálního rozvoje

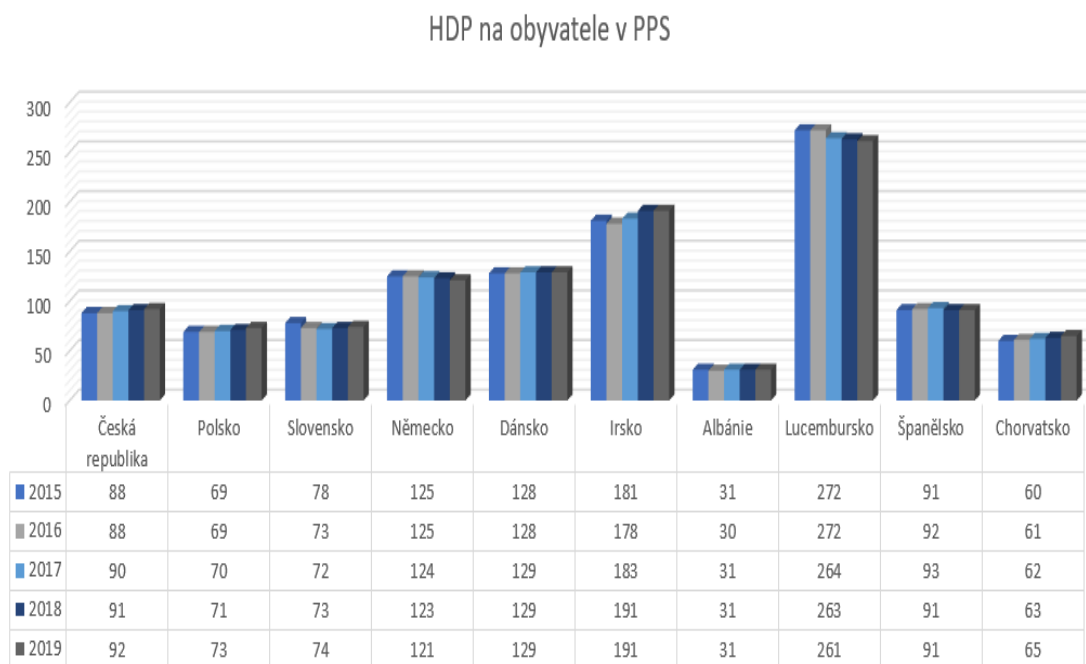
Na základě ukazatelů regionálního rozvoje je usnadněno seřazení a porovnání regionálních disparit. Regionální disparity jsou již výše zmíněny v kapitole 2.2.1 a jsou to rozdíly v sociálně ekonomickém rozvoji jednotlivých regionů. Lze je popsat slovně, ale také pomocí následujících ukazatelů. Nejvhodnějšími ukazateli jsou:

- Hrubý domácí produkt (HDP),
- Míra nezaměstnanosti,
- Velikost příjmů.

Hrubý domácí produkt

Ekonomická úroveň regionu je základním ukazatelem konkurenceschopnosti regionu. Čím vyšší konkurenceschopnost daný region má, tím lépe přijímá vnější podněty k dalšímu rozvoji. Je zde zastoupeno více moderních odvětví než těch tradičních a mají vyšší růstový potenciál. Interpretuje se pomocí hrubého domácího produktu (HDP) který vyjadřuje přírůstek bohatství za určité období a HDP na obyvatele. Jedná se o peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v určitém období na daném území. Je to nejobsáhlejší ukazatel, kterým lze měřit makroekonomická výkonnost zahrnující i šedou ekonomiku, netržní produkci domácností apod. Nejběžnějším srovnáním je HDP na obyvatele porovnávané s průměrnou úrovní EU-27 a měří se pomocí standardu kupní síly (PPS). Standard kupní síly se využívá při mezinárodních srovnáních pro vyjádření objemu ekonomických souhrnných ukazatelů a k vytvoření této měnové jednotky došlo uměle. Přepočítává hodnoty všech složek HDP na průměrnou cenovou hladinu evropské unie čímž dochází k vyloučení rozdílů v cenových hladinách. Objemový index HDP na obyvatele vyjádřený ve standardu kupní síly je ve vztahu k průměru EU 28 který se rovná 100. Když je

index vyšší jak 100 tak je HDP na obyvatele dané země vyšší, než je průměr EU 28 a pokud je hodnota pod 100 tak je HDP dané země nižší než průměr EU 28. Na obrázku 2.6 je zobrazeno HDP na obyvatele v PPS v rozmezí 2015-2019 pro pár vybraných států. Je zde vidět jak extrémní hodnota kterou zaujímá Lucembursko tak i minimální hodnota kterou má Albánie. Česká republika se v posledních letech pohybuje směrem nahoru i když je zatím stále slabě pod průměrem EU.

Obrázek 2.6 – HDP na obyvatele v PPS [vlastní zpracování dle 13]

Výpočet HDP:

- Výdajová metoda

$$\text{HDP} = \text{výdaje na konečnou spotřebu} + \text{tvorba hrubého kapitálu} + \text{vývoz výrobků a služeb} + \text{dovoz výrobků a služeb}$$
- Důchodová metoda

$$\text{HDP} = \text{náhrady zaměstnancům} + \text{daně z výroby a z dovozu} + \text{dotace} + \text{čistý provozní přebytek} + \text{čistý smíšený důchod} + \text{spotřeba fixního kapitálu}$$
- Produktová metoda

$$\text{HDP} = \text{produkce} - \text{mezispotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na produkty}$$

Regionální hrubý domácí produkt:

RHDP na obyvatele. Slouží jako zásadní ukazatel pro přerozdělování prostředků z fondů EU. Je indikátorem ekonomického blahobytu obyvatelstva regionů i když

nebere v potaz dojíždění a vyjíždění za prací a další omezení. Měří se s ním ekonomická výkonnost dané oblasti.

Výpočet RHDP:

- Top-down
„shora – dolů“ byla akceptována Eurostatem v roce 1998
Pomocí koeficientů se hodnoty HDP v Kč na jednoho obyvatele přepočtou dle PPS.
- Bottom-up
„zdola – nahoru“ pro lepší poznání některých odvětví
Počítá s daty lokálních činnostních jednotek jednotlivých organizací a v průmyslu je tato metoda nezbytná.

Míra nezaměstnanosti

Jedná se o další podstatný ukazatel ekonomické úrovně. Vyjadřuje počet nezaměstnaných obyvatel k počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva. Nezaměstnaným je člověk, který sice nemá práci, ale aktivně pracuje na jejím získání. Jsou to všechny osoby od 15 let které aktivně hledají práci registrací na úřadu práce, popř. jiným způsobem, jsou bez práce a připraveni k nástupu ihned nebo do 14 dnů. Pokud ani jednu z těchto věcí nesplňují, označují se jako ekonomicky neaktivní. [1]

Míra nezaměstnanosti (u) se vypočte jako počet nezaměstnaných osob (U) k pracovním silám (L). Pracovní sílu (L) tvoří součet zaměstnané osoby (E) a nezaměstnané osoby což jsou ti, co si práci aktivně hledají.

$$u = \frac{U}{(E+U)} \times 100 \quad (1.1)$$

Počet ekonomicky neaktivního obyvatelstva (=pracovní síly L) se vypočte jako součet zaměstnaných a nezaměstnaných osob ($L=E+U$) tudíž jde vzorec zapsat i jako:

$$u = \frac{U}{L} \times 100 \quad (1.2)$$

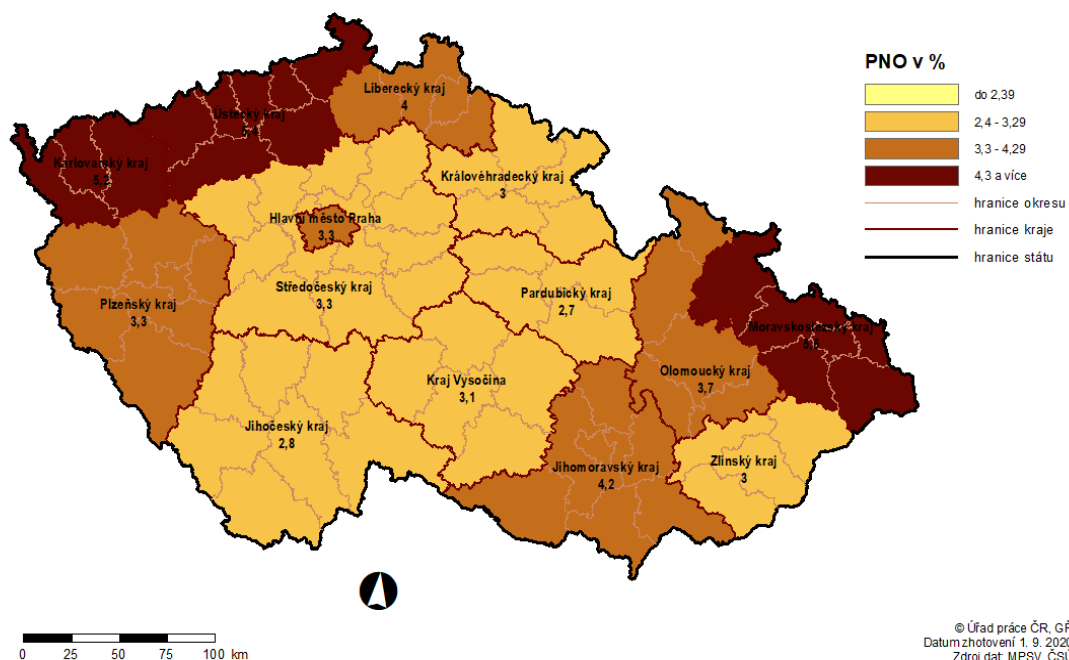
Koeficient pracovní účasti l se vypočte jako poměr pracovních sil (L) k počtu osob v produktivním věku (F).

$$l = \frac{L}{F} \times 100 \quad (2)$$

Bohužel mají i tyto vzorce své nedostatky jako např. zachycení sezónní nezaměstnanosti či osoby které během referenčního období nenašly práci. V jiných zemích se toto statistické zjišťování údajů provádí různě, a proto nemusí vždy společně korespondovat. [1]

Existuje obecná míra nezaměstnanosti, kterou se zabývá Český statistický úřad a počítá ji jako podíl nezaměstnaných k celkové pracovní síle podle definic a doporučení Eurostatu a Mezinárodní organizace práce ILO. Dále také existuje registrovaná míra nezaměstnanosti, kterou se zabývá Ministerstvo práce a sociálních věcí a počítá se jako podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání mezi 15-64 lety ze všech obyvatel ve stejném věku. [14]

PODÍL NEZAMĚŠTNANÝCH OSOB (PNO) NA POČTU OBYVATEL v krajích České republiky k 31. 8. 2020

Obrázek 2.7 – Mapa ČR – podíl nezaměstnaných osob na počtu obyvatel [15]

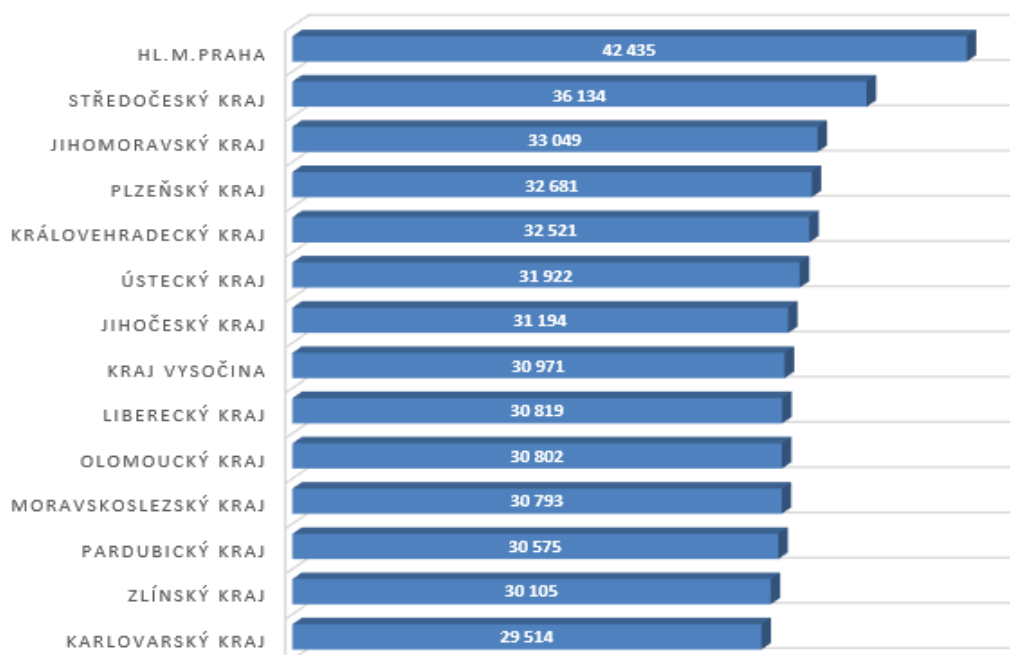
Obrázek 2.8 – Porovnání nezaměstnanosti EU27 s ČR v letech 2005–2019 [16]

Velikost příjmů

Velikost příjmů se vyjadřuje průměrnou hrubou měsíční mzdou. Je to podíl mzdových prostředků, které připadnou na zaměstnance za měsíc. Vyjadřuje průměrnou mzdu nikoliv mzdu, kterou zaměstnanec ve skutečnosti obdrží. Tato mzda musí být dále zdaněna a snížena o další odpočty a až poté se z ní stává mzda čistá. Celostátní průměr nejvíce zvyšuje hlavní město Praha a až dvě třetiny zaměstnanců na tento průměr nedosáhnou.

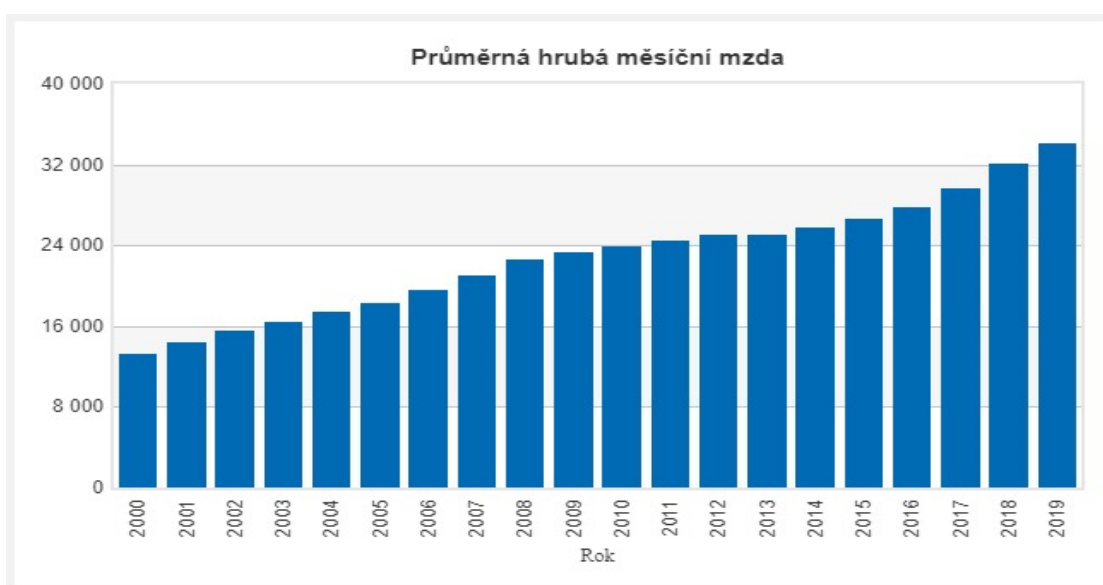
Ve druhém čtvrtletí 2020 dosáhla průměrná hrubá mzda výše 34 271 Kč. Z krajů si nejlépe vede hlavní město Praha a nejhůře je na tom kraj Karlovarský. Moravskoslezský kraj má momentálně čtvrtou nejnižší mzdu v republice viz obrázek 2.9. [17]

PRŮMĚRNÁ HRUBÁ MĚSÍČNÍ MZDA 2. ČTVRTLETÍ 2020 [KČ]

Obrázek 2.9 – Průměrná hrubá měsíční mzda za 2.čtvrtletí 2020 [vlastní zpracování dle 17]

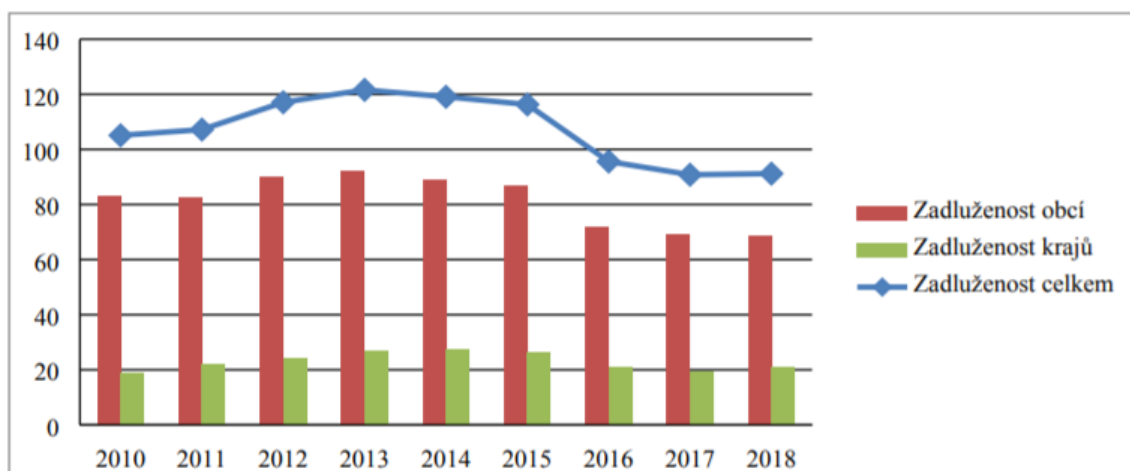
Za posledních 20 let došlo v České republice ke zvýšení průměrné hrubé mzdy ze 13 219 Kč na 34 271 Kč, v roce 2019 to bylo 34 111 Kč. K vyšším navýšením průměrné mzdy dochází od roku 2017 viz obrázek 2.10. [18]

Obrázek 2.10 – Vývoj průměrné hrubé mzdy v období 2000-2019 [18]

Zadluženost obcí

Dalším ukazatelem regionálního rozvoje zejména pak s využitím pro vymezení hospodářsky problémových regionů je zadluženost. Velikost celkového dluhu v rámci územních rozpočtů dosáhla dle dostupných informací v roce 2018 hodnoty 91,2 mld. Kč, přičemž vzrostlo zadlužení pouze na úrovni rozpočtů krajů. Obcím a dobrovolným svazkům obcí se podařilo svůj dluh mírně snížit což lze vidět na obrázku 2.11. [19], [24]

Obrázek 2.11 – Vývoj zadluženosti obcí a krajů (v mld. Kč) [24]

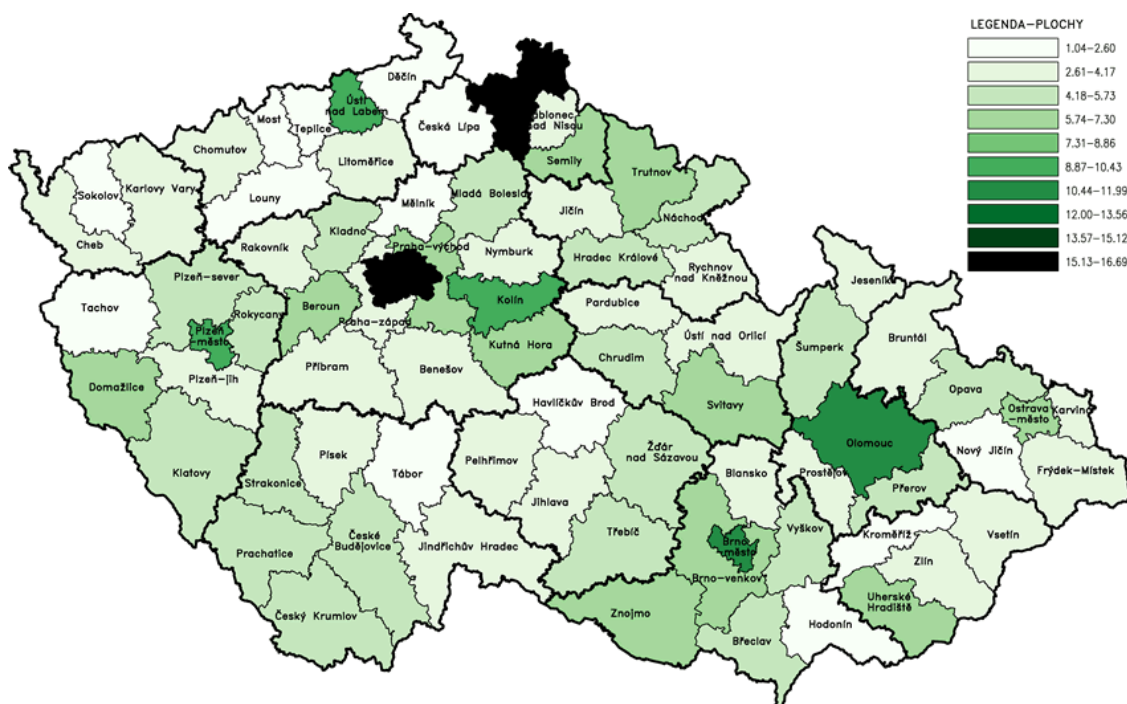
Obce se na konci roku 2018 zadlužily na celkovou částku ve výši 68,6 mld. Kč, což je oproti předchozímu roku pokles o 0,6 %. Do tohoto celkového objemu zadluženosti jsou zahrnuty bankovní úvěry, emitované komunální dluhopisy a přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy. Jejich hodnoty za období 2010-2018 jsou rozepsány v tabulce 2.2 převzaté ze státních závěrečných účtů za příslušné roky. [19], [24]

Tab. 2.2: Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR (v mld. Kč) [24]

Ukazatel	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Úvěry	59,9	60,9	68,3	68,8	67,7	66,1	51,5	49,5	49,4
Komunální dluhopisy	15,8	14,0	13,8	15,0	11,8	10,7	10,7	10,4	10,1
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	7,6	7,5	7,9	8,4	9,4	10,1	9,7	9,1	9,1
Celkem	83,3	82,4	90,0	92,2	88,9	86,9	71,9	69,0	68,6

Ve výsledku je však důležité se zaměřit na analýzu zadluženosti obcí než na celkovou hodnotu dluhu. U středních a malých obcí které mají menší rozpočty totiž existuje i větší rizikovost vyplývající z jejich schopnosti dluh splácet. Analýzy dokazují, že čím více roste počet obyvatel v obci, tím častěji dochází ke zvýšení podílu obcí vykazujících dluh. Nejnižší procento je u obcí s počtem 1-200 obyvatel, obce od 2000-5000 mají nejvyšší podíl zadluženosti a obce s vyšším počtem obyvatel jsou zadluženy téměř všechny. Na obrázku 2.12 je znázorněna mapa zadluženosti obcí na které je zobrazen průměr dluhu obcí v přepočtu na 1 obyvatele.

[19]

Obrázek 2.12 – Zadluženost obcí podle okresů v přepočtu na 1 obyvatele za rok 2018 (v tis. Kč) [25]

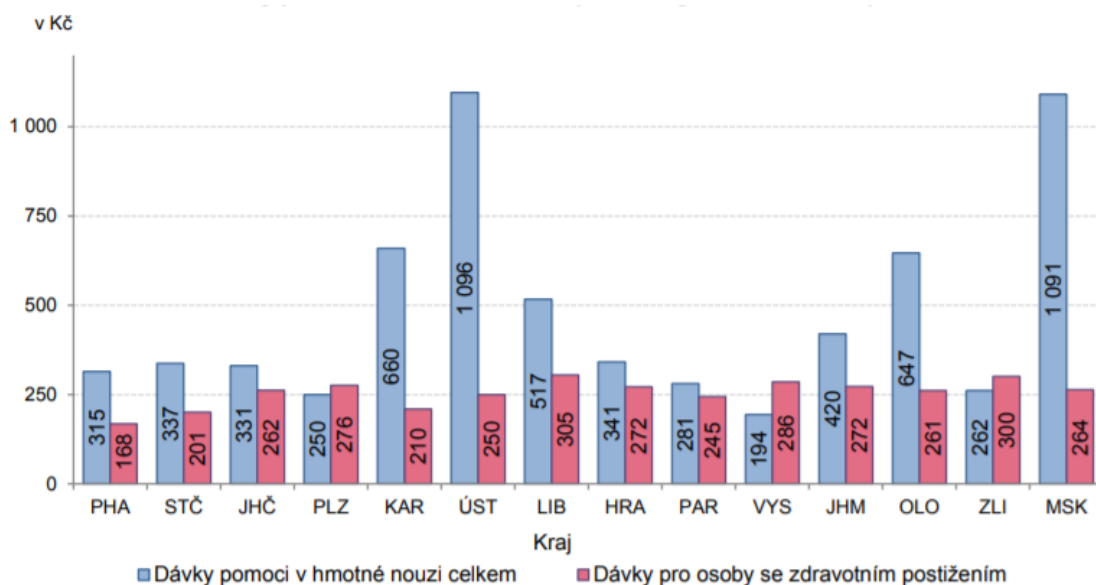
Dávky v hmotné nouzi

Dávky v hmotné nouzi jsou ekonomickým ukazatelem regionálního rozvoje a jsou součástí pasivní politiky zaměstnanosti. Dle zákona č.111/2006 Sb., Zákon o pomoci v hmotné nouzi jsou definovány podmínky pro poskytnutí pomoci fyzickým osobám při zajištění základních životních potřeb. Je to pomoc osobám, které nemají dostatečné příjmy k uspokojení základních životních potřeb motivující k aktivní snaze tyto prostředky získat a zabránit tak vyloučení ze společnosti. V tomto případě dochází také k sociální práci s klienty, která spadá pod agendu Úřadu práce ČR.

Dávky v hmotné nouzi se dělí na:

- příspěvek na živobytí,
- doplatek na bydlení,
- mimořádná okamžitá pomoc.

Náklady na tyto dávky hradí stát, přičemž mimořádná okamžitá pomoc je dávkou jednorázovou. Příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení se vyplácí každý měsíc a výše jednotlivých dávek se počítají každé osobě individuálně. Životní minimum vyplácené jednotlivci za měsíc ode dne 1.4.2020 činí 3 860 Kč, existenční minimum je 2 490 Kč. Na obrázku 2.13 jsou zobrazeny výše dávek v hmotné nouzi v přepočtu na jednoho obyvatele v jednotlivých krajích. Kraj Ústecký měl v roce 2018 k dispozici dávky v hmotné nouzi ve výši 1 096 Kč na každého obyvatele tohoto kraje. Dalším krajem s nejvyšší hodnotou byl kraj Moravskoslezský s výší dávky pomoci v hmotné nouzi 1 091 Kč. Nejnižší výdaje měl kraj Vysočina a to 194 Kč v přepočtu na jednoho obyvatele. Jsou zde zřejmé významné rozdíly, které souvisí s celkovou socioekonomickou situací jednotlivých krajů. [26]

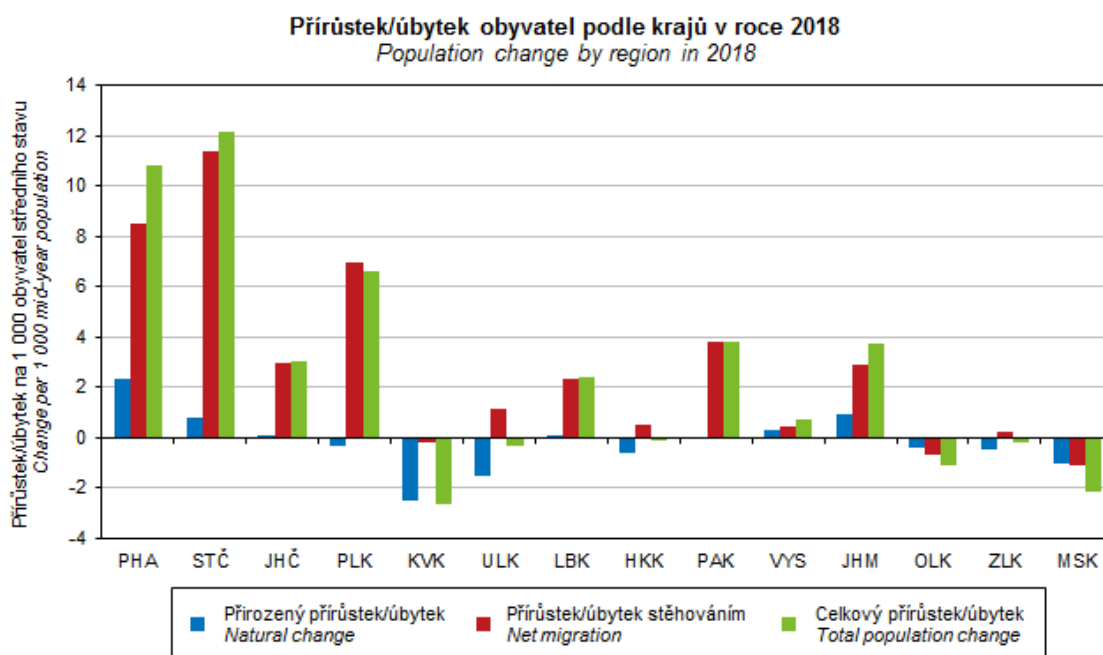
Obrázek 2.13 – Dávky pomoci v hmotné nouzi a pro osoby se zdravotním postižením za rok 2018 [27]

Saldo migrace

Tento ukazatel se řadí do demografických faktorů pro sociálně-ekonomický rozvoj regionu. Migrací dochází ke změně trvalého bydliště a probíhá to pomocí vystěhování a přistěhování lidí v průběhu jejich života. Tímto procesem vzniká migrační saldo obyvatelstva, což je rozdíl mezi počtem přistěhovalých a

vystěhovalých obyvatel ve zkoumaném území. Jedním z nosných indikátorů plánování regionálního rozvoje je tedy vývoj absolutního počtu obyvatel, který svědčí o vývoji obytné funkce regionu a je vázán na financování obce. Migrační saldo společně s přirozeným přírůstkem je základním údajem pro bilanci obyvatelstva. Přirozeným přírůstkem se rozumí, že stávající obyvatelé umírají a noví se rodí. [1]

Migrační přírůstek je ukazatelem atraktivity obce. Je závislý na cenové dostupnosti dané obce, její atraktivitě a kvalitě prostředí a pobídek od obce či developerů. Při dlouhodobém dosažení kladných hodnot je ovlivněn i přirozený přírůstek obyvatel. Migrační ztráta značí negativní jevy, u kterých je nutno hledat jejich příčiny které vedou obyvatelstvo k emigraci. Extrémním hodnotám obou těchto možností vývoje je nutno věnovat zvýšenou pozornost. Extrémním nárůstem obyvatelstva může totiž dojít např. k narušení komunit, růstu finančních nákladů na provoz obce apod. což taktéž není pro obec vhodné. Ukazatelem efektivnosti migrace je tedy index migračního salda, který se pohybuje v hodnotách od -1,0 do 1,0 a vyjadřuje poměr migračního salda a obratu migrace. Migrační saldo na 1000 obyvatel středního stavu se označuje jako hrubá míra migračního salda. Díky tomu, že migrace velmi intenzivně reaguje na měnící se ekonomické podmínky je tento index výstižnou charakteristikou těchto podmínek. Na obrázku 2.14 lze vidět přírůstek a úbytek obyvatel v roce 2018 rozdělený podle krajů, přičemž zkoumaný Moravskoslezský kraj je na tom nejhůř. Naopak k největší migraci docházelo v kraji Středočeském a v Praze. [1]

Obrázek 2.14 – Přírůstek/úbytek obyvatel podle krajů v roce 2018 [28]

Všechny výše uvedené ukazatele hodnotí ekonomickou úroveň regionu. Dalšími ukazateli mohou být například:

- Vzdělanost,
- Vybavenost,
- Infrastruktura,
- Životní úroveň apod.

Významem tohoto celkového hodnocení pomocí jednotlivých ukazatelů regionálního rozvoje je snazší zaměření regionální politiky na potřebné regiony, zjištění objektivního stavu a úrovně zkoumaných regionů, ale hlavně, slouží při poskytování dotací a finančních příspěvků z fondů Evropské unie. [1]

3 FINANCOVÁNÍ ROZVOJOVÝCH STRATEGIÍ

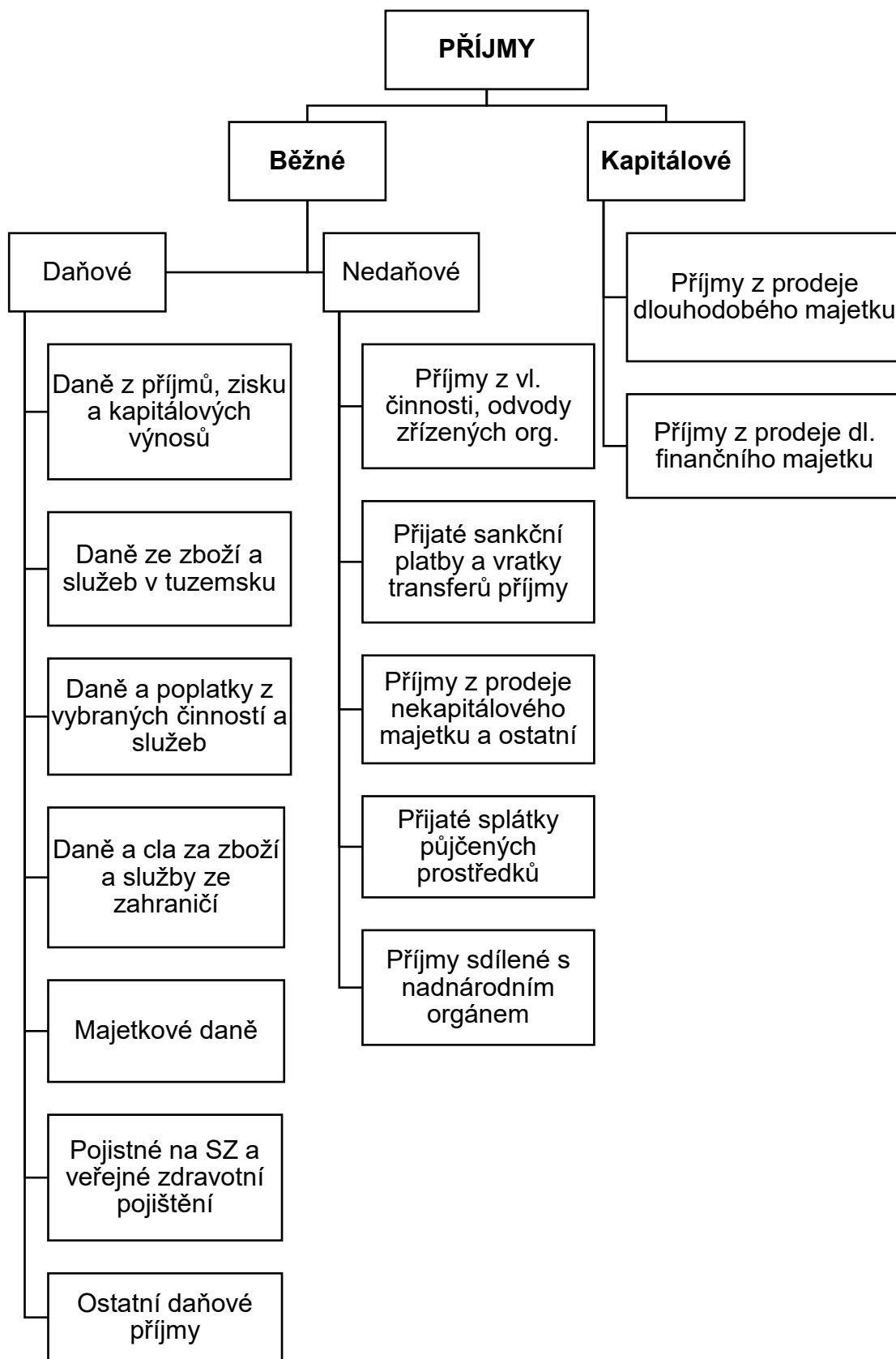
Pro financování nákladů, které vznikají při realizaci rozvojových strategií může stát, kraj, obec či jiný účastník regionální politiky použít několik různých zdrojů. Dělí se do dvou základních skupin, a to na zdroje externí a interní. Interními zdroji jsou vlastní rozpočtové zdroje a externími hlavně úvěry a dotace. Celkově nejvíce využívané jsou peníze z různých dotačních fondů, které poskytuje EU, stát či jiná instituce. U každé dotace jsou však podmínky, které je nutno pro její poskytnutí splnit a často nepokryjí celkovou částku, takže je nutná finanční spoluúčast. V rámci kohezní politiky EU se primárně financují nebo spolufinancují podpůrné programy a z národních veřejných zdrojů se financují národní programy podpory regionální politiky.

3.1 Územní rozpočty

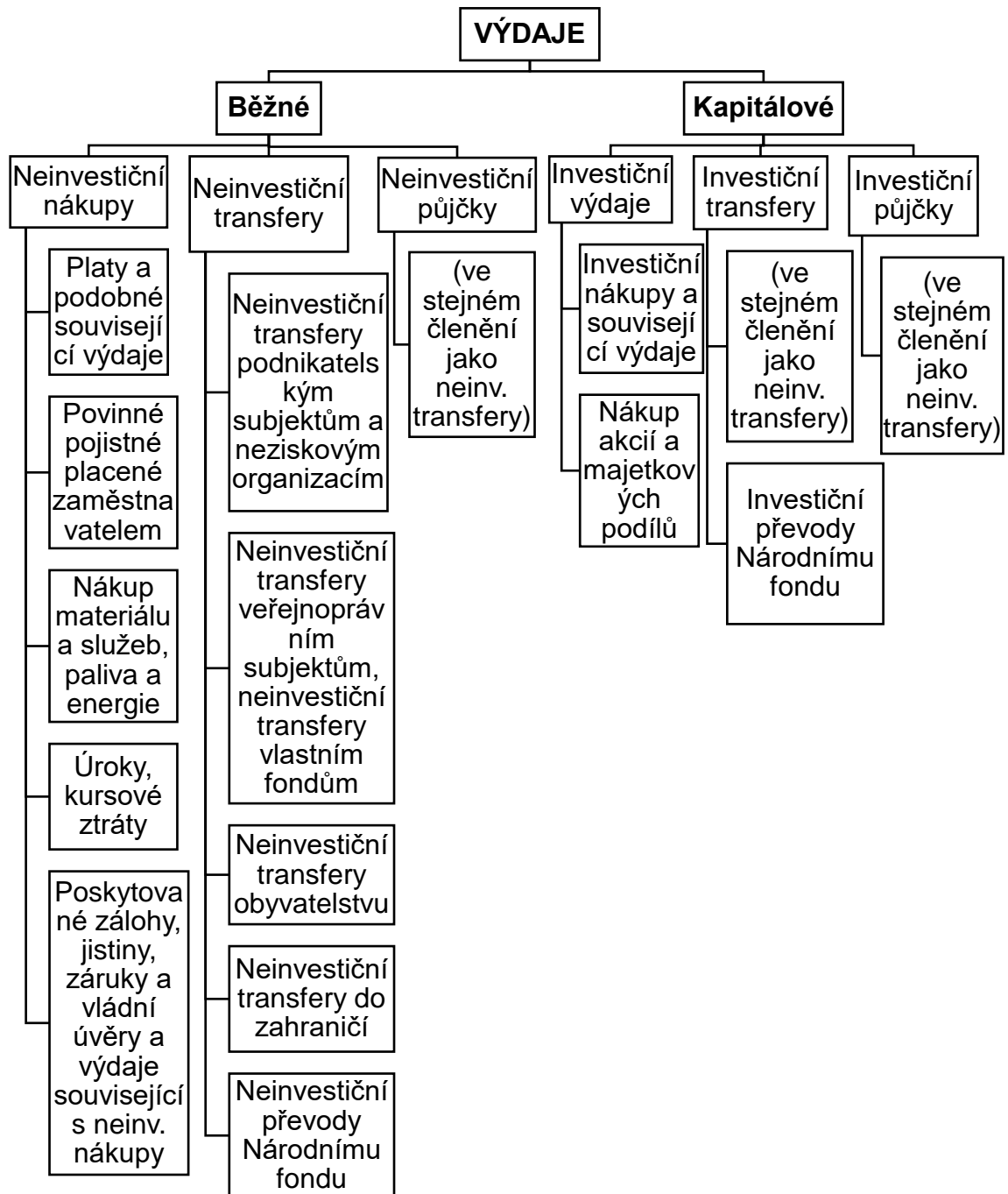
Je to nejjednodušší možnost financování rozvojových strategií, která však snižuje velikost rozpočtu, a proto se většinou využívá jen ke spolufinancování, pokud k tomu jsou dostatečné prostředky. Územní rozpočet je složen z příjmů a výdajů a jejich druhové rozdělení je vyobrazeno na obrázku 3.1 a 3.2.

Ve většině zemí dochází k sestavení rozpočtu obce či kraje na běžný a kapitálový rozpočet. **Běžný rozpočet** je složen z běžných příjmů a výdajů které se většinou každoročně opakují a platí pro daný rozpočtový rok. Financují se z něj neinvestiční (provozní) potřeby. Může být sestaven jako vyrovnaný (příjmy=výdaje) nebo jako deficitní (příjmy<výdaje). Obě situace značí zhoršené hospodaření obce či kraje. Vyrovnaný rozpočet je schopen zafinancovat ze svých běžných příjmů pouze své běžné výdaje a deficitní rozpočet již není schopen ani toho. V případě zadlužení dochází k uhrazení z kapitálového rozpočtu prodejem majetku, úvěrem nebo emisí komunálních obligací. Dobrého hospodaření lze dosáhnout pouze nerovností kde jsou běžné příjmy vyšší než běžné výdaje.

Kapitálový rozpočet financuje investiční potřeby delší než jeden rozpočtový rok. Obvykle jsou jeho příjmy a výdaje jednorázové a nedochází k jejich opakování. Rozpočet jako takový by měl sloužit k hromadění zdrojů pro dosažení dlouhodobých aktiv. Kapitálový rozpočet může být vyrovnaný (výdaje=příjmy), deficitní (výdaje>příjmy) nebo přebytkový (výdaje<příjmy). [19]

Obrázek 3.1 – Schéma druhového rozdělení příjmů [19]

Obrázek 3.2 – Schéma druhového rozdělení výdajů [19]

3.2 Úvěr

Nejčastěji je využíváno střednědobých nebo dlouhodobých úvěrů, které se řadí do financování z externích zdrojů a slouží k financování investic a kapitálových výdajů. Z kapitálového rozpočtu se financuje vlastní splátka dluhu a úrok je většinou financován z běžného rozpočtu. Splatnost střednědobých úvěrů je od 1 do 5 let, všechny úvěry nad tuto dobu splatnosti se berou již jako dlouhodobé. Dlouhodobé úvěry lze získat dvěma způsoby:

- bankovní úvěr ve formě peněz,
- dodavatelský úvěr formou dodávky fixního majetku.

Úroková sazba je buď fixní nebo variabilní. U variabilní sazby se zpravidla stanoví procento nad obvyklou tržní úrokovou sazbou, kterou je např. sazba centrální banky. Při výběru sazby pak rozhodnutí závisí na podmínkách na kapitálovém trhu a vývoji úrokových sazeb v budoucnu. Při očekávání zvýšení úrokových sazeb je vhodnější zvolit fixní sazbu.

Za úvěr je také většinou potřeba něčím ručit. Obce nejčastěji ručí budoucími rozpočtovými příjmy nebo majetkem. Pokud se úvěr použije na financování projektu, který dokáže generovat příjmy tak je možné ručit nemovitostí a sloužit věřiteli jako záruka splacení úvěru. [19], [20]

Na režimu splácení je závislá výše úroků a splátek v jednotlivých letech. Vytváří se proto splátkové kalendáře, které mohou být:

- individuální,
- s konstantním úmorem,
- s konstantní anuitou.

[20]

3.2.1 Individuální splátkový kalendář

Vytváří se na míru na základě projednání realizátora projektu s bankou. Na základě podnikatelského záměru pak dochází ke stanovení velikosti a termínů jednotlivých splátek. [20]

3.2.2 Splátkový kalendář s konstantním úmorem

Při tomto typu splátkového kalendáře dochází k pravidelným a rovnoměrným splátkám úvěru. Každoročně se pak přepočítávají úroky ze zůstatku úvěru,

přičemž největší úrok nastává v prvním roce splácení a v dalších letech klesá. Splátky mohou být roční, čtvrtletní nebo měsíční a při rovnoměrném splácení je lze vypočítat dle následujícího vzorce:

$$U = \frac{D}{n} \quad (3)$$

U ... splátka (úmor) v Kč

D ... dluh v Kč

n ... počet období splácení úvěru

Výpočet úroků:

$$u = D_n \times r \quad (4)$$

u ... úrok v Kč

D_n ... velikost dluhu v příslušném roce v Kč

r ... roční úroková sazba v %/100 [20]

3.2.3 Splátkový kalendář s konstantní anuitou

U splátkového kalendáře s konstantní anuitou je součet splátky úvěru a úrok v daném období konstantní sumou. Pro první rok se úrok vypočítá dle vzorce (4) a splátka se vypočte odečtením úroku prvního roku od celkové částky anuity čímž dojde k získání velikosti úmoru pro první rok. Do doby splacení úvěru se celý postup takto opakuje. Konstantní roční anuitu získáme výpočtem dle vzorce:

$$A = \frac{(1+r)^{n \times r}}{(1+r)^n - 1} \times D \quad (5)$$

A ... roční anuita v Kč/rok

D ... velikost dluhu v Kč

r ... roční úroková sazba v setinách (%/100)

n ... doba splatnosti v letech

Konstantní anuita trvající kratší dobu než 1 rok se vypočte dle vzorce:

$$a = \frac{A}{m \times \left(1 + \frac{m+1}{2m} \times r\right)} \quad (6)$$

A ... roční anuita v Kč/rok

m ... počet období v roce

r ... roční úroková sazba v setinách (%/100) [20]

3.3 Dotace

Dotace jsou nejčastějším zdrojem financování. K jejich poskytnutí dochází za určitých podmínek a na konkrétní účely. Obcím a krajům se vyplácí převážně účelové dotace které mohou být buď běžné na provozní potřeby či kapitálové na investiční potřeby. Dotace lze dále rozdělit podle toho, jakým způsobem je lze získat. Pokud obec o dotaci musí předem požádat, splnit její podmínky a nemá na ni automaticky nárok tak se jedná o nenárokovou dotaci. Pokud obce dostávají dotace pravidelně a mají na ně automaticky nárok bez žádání tak se jedná o nárokové dotace. Dotační programy ovšem nejsou neomezené, a proto nejde počítat s tím, že každé žádosti o dotaci bude vyhověno. [19]

V současnosti se využívají tyto typy dotací:

- Dotace poskytované v rámci tzv. souhrnného finančního vztahu státního rozpočtu obcím v úhrnech po jednotlivých krajích. Definují se a schvalují v **zákoně o státním rozpočtu** na příslušný rok a obce na tyto dotace mají nárok. Stávají se tím stabilním příjmem pro obce a kraje.
- Z všeobecné pokladní správy (VPS) kterou má na starosti Ministerstvo financí. Jsou zde příjmy a výdaje které nelze odvětvově zařadit, mimořádné dotace podle vzniku potřeby či návratné finanční výpomoci.
- Obcím je poskytováno nenárokových dotací, které jsou běžné i kapitálové a jsou čerpány **z rozpočtových kapitol ministerstev**. V rámci grantových programů ministerstev rovněž dochází k vyplácení kapitálové (investiční) dotace na které ovšem nemají obce automaticky nárok, ale musí o ně požádat. Přidělení této dotace je pak zcela v kompetenci daného ministerstva.
- **Ze státních mimorozpočtových fondů** se poskytují dotace účelové a kapitálové a jsou nejčastěji poskytovány ze Státního fondu životního prostředí. Je zde podmínka využití na investice s ekologickým aspektem a poskytnutí vlastních finančních prostředků obce. Dále se pak vyplácí ze Státního fondu rozvoje bydlení či Státního fondu dopravní infrastruktury.
- Další možností je získání dotace **od krajů**. Lze to buď v rámci samostatné působnosti kraje nebo přerozdělením některých typů dotací které kraje získaly ze státního rozpočtu.
- Vyplácení dotací **z Evropské unie** se uskutečňuje prostřednictvím strukturálních fondů a Kohezního fondu. Tyto dotace jsou zpravidla vypláceny až po realizaci projektu a musí být spolufinancovány z územních samospráv. Většinou jsou přísně účelové a mohou to být

dotace kapitálové i běžné. Lze je využít např. na podporu cestovního ruchu, přeshraniční spolupráci, výstavbu apod. [19]

3.3.1 Fondy EU

Se vstupem České republiky do Evropské unie 1.května 2004 se přidala také možnost čerpání finančních zdrojů z fondů EU. Evropská unie je druhou největší ekonomikou na světě a tvoří ji v současnosti 27 členských států. V rámci regionální politiky EU dochází k podpoře hospodářského růstu a zlepšení kvality života díky strategickým investicím. Realizuje se vymezením finančních prostředků na pomoc méně rozvinutým zemím a regionům v EU aby došlo k vyrovnání či alespoň snížení hospodářských, sociálních a územních rozdílů. Evropská komise a členské státy a jejich regiony vyberou projekty které předem schválila Evropská komise a dojde k jejich spolufinancování. K finančním prostředkům z EU musí být vždy přidány i vnitrostátní finanční prostředky. [21]

Tyto fondy se nazývají tzv. ESI fondy neboli Evropské strukturální a investiční fondy. Slouží k realizaci Společného strategického rámce a jsou to následující fondy:

- Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR),
- Evropský sociální fond (ESF),
- Fond soudržnosti (FS),
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV),
- Evropský námořní a rybářský fond (ENRF).

Cílem **Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR)** je posílení hospodářské a sociální soudržnosti v EU a napravit nerovnováhu v regionech. Investice z tohoto fondu jsou koncentrovány zejména na oblasti inovace a výzkumu, digitálního výzkumu, podpory malých a středních podniků a nízkouhlíkové ekonomiky. Tento fond je navržen pro redukci ekonomických, enviromentálních a sociologických problémů a zaměřuje se na udržitelný rozvoj měst. Geograficky znevýhodněné oblasti mají zvláštní zacházení a mohou čerpat prostředky k řešení problémů s jejich odlehlostí.

Evropský sociální fond (ESF) je hlavní nástroj EU kterým dochází k podpoře pracovních míst, k pomoci získání pracovních míst a k zajištění spravedlivějších pracovních příležitostí pomocí investic do lidského kapitálu. Je zaměřen na neinvestiční projekty jako jsou např. rekvalifikace nezaměstnaných apod. [22]

Fond soudržnosti (FS) neboli také Kohezní fond snižuje ekonomické a sociální rozdíly a podporuje udržitelný rozvoj v členských státech EU které mají hrubý národní důchod na obyvatele nižší než 90 % průměru EU. Financuje projekty v kategoriích transevropské dopravní sítě a životního prostředí.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) financuje společnou zemědělskou politiku za účelem podpory a rozvoje venkova. Dále pak pomocí finančních nástrojů vypomáhá s finančně životaschopnými projekty, které podporují priority tohoto fondu, a to ve formě půjček, mikroúvěrů, záruk a akcií pro příjemce v zemědělství, lesnictví a na venkově.

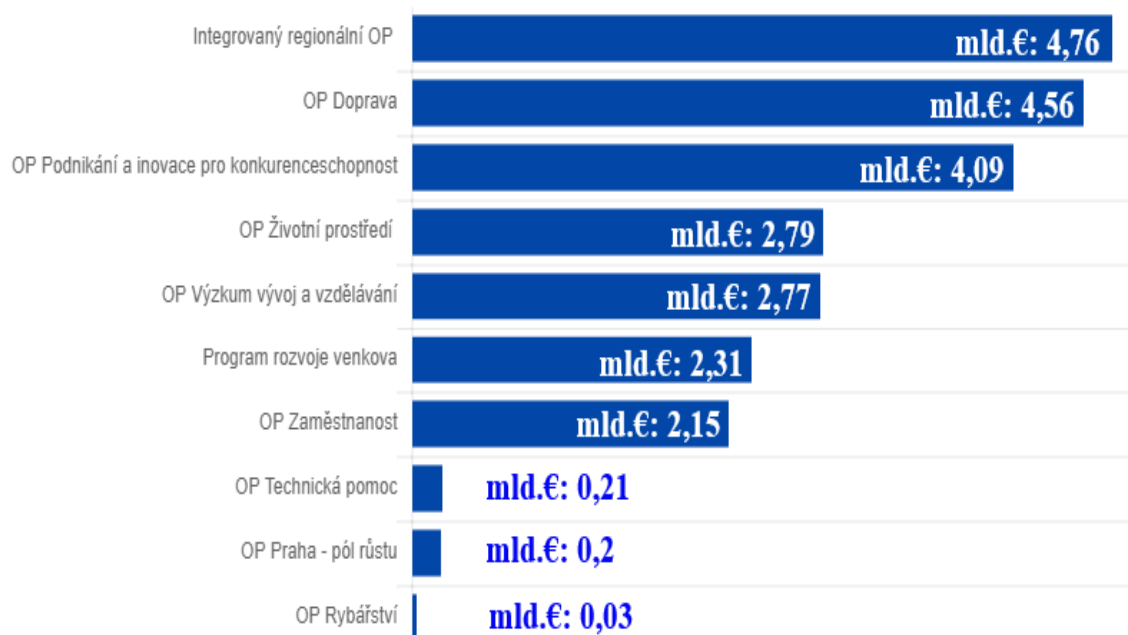
Evropský námořní a rybářský fond (ENRF) slouží k podpoře mořského i vnitrozemského rybolovu a projektů k ochraně životního prostředí. Usiluje o podporu pobřežní komunity při diverzifikaci jejich ekonomik a financování projektů díky kterým jsou vytvářena nová pracovní místa a dochází ke zlepšení kvality života podél evropských pobřeží. [22]

Prostředky z těchto fondů se čerpají skrze jednotlivé operační programy. Dělí se na tematické programy zaměřené na specifické oblasti a programy Evropské územní spolupráce, u kterých je povinná spolupráce sahající dále než za hranici jednoho členského státu. Tyto programy naplňují národní rozvojové priority, které se určují na programová období. Česká republika se částečně zúčastnila programového období 2000-2006, dále období 2007-2013 a nyní se nachází v aktuální programovém období 2014-2020 ve kterém jsou zdroje z ESI fondů alokovány do národních operačních programů, programů přeshraniční spolupráce a programů nadnárodní a meziregionální spolupráce.

Národní operační programy (řízeny příslušným ministerstvem):

- OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
- OP Výzkum, vývoj a vzdělávání
- OP Zaměstnanost
- OP Doprava
- OP Životní prostředí
- Integrovaný regionální operační program tzv. IROP
- OP Praha – pól růstu ČR
- OP Technická pomoc
- OP Rybářství
- Program rozvoje venkova

[23]

Obrázek 3.3 – Alokace ESI fondů do národních operačních programů v období 2014–2020 [23]

Programy přeshraniční spolupráce (koordinovány na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj):

- Interreg V-A Česká republika – Polsko
- Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika
- Interreg V-A Rakousko – Česká republika
- Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014-2020
- Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014-2020

Programy nadnárodní a meziregionální spolupráce (koordinovány na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj):

- Program nadnárodní spolupráce Interreg CENTRAL EUROPE
- Program nadnárodní spolupráce Interreg DANUBE
- Program meziregionální spolupráce INTERREG EUROPE
- Program meziregionální spolupráce ESPON 2020
- Program meziregionální spolupráce INTERACT III
- Program URBACT III

[23]

Následující programové období 2021-2027 se diskutuje a plánuje již od roku 2016. Evropskou komisí došlo k určení 5 cílů na které budou v tomto období rozděleny prostředky z evropských fondů a v návaznosti na ně ČR zpracovává priority pro financování s přihlédnutím ke svým potřebám rozvoje a strategickým dokumentům. Pět politických cílů EU je:

1. Inteligentnější Evropa – výzkum a inovace, digitalizace, malé a střední podniky, technologie
2. Zelenější Evropa – energetická účinnost, obnovitelné zdroje, přizpůsobení se klimatu, ochrana životního prostředí
3. Propojenější Evropa – doprava, vysokorychlostní internet, mobilita
4. Sociálněji Evropa – vzdělávání a zaměstnanost, sociální začleňování, zdravotnictví
5. Evropa bližší občanům – cestovní ruch, kulturní a přírodní dědictví, veřejná prostranství, rozvoj obcí pomocí místních iniciativ. [29]

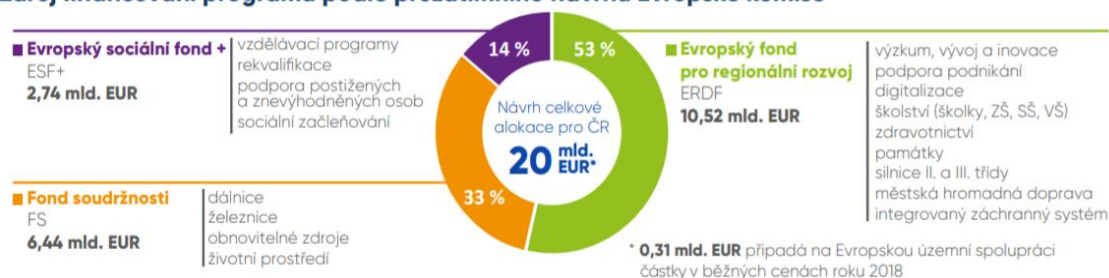
Prioritami ČR jsou v návaznosti na tyto cíle:

- Rozvoj založený na inovacích a uplatnění technologií
- Nízkouhlíková ekonomika a odpovědné využívání zdrojů
- Dostupnost a mobilita
- Vzdělaná společnost a lidský kapitál
- Udržitelný rozvoj území.

Tyto priority byly stanoveny na základě strategie Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020 a po schválení vládou promítnuty do Dohody o partnerství a návrhu operačních programů. Pro období 2021-2027 bylo ČR přiděleno celkem 20 miliard € které bude moci čerpat z těchto 7 fondů:

- Fond soudržnosti FS
- Evropský fond pro regionální rozvoj EFRR
- Evropský sociální fond Plus ESF+
- Evropský námořní a rybářský fond ENRF
- Azylový a migrační fond AMIF
- Nástroj pro správu hranic a víza BMVI
- Fond pro vnitřní bezpečnost ISF [29]

Zdroj financování programů podle prozatímního návrhu Evropské komise

Obrázek 3.4 – Zdroj financování programů [29]

Prostředky z těchto fondů budou získávány pomocí operačních programů, které pro programové období 2021-2027 jsou znázorněny v tabulce 3.1.

Tab. 3.1: Operační programy pro období 2021-2027 [29]

Národní operační program	Zajišťuje (cíle politiky)
OP Konkurenceschopnost	MPO (1,2,3)
OP Jan Amos Komenský	MŠMT (1,4)
OP Zaměstnanost plus	MPSV (4)
OP Doprava	MD (2,3)
OP Životní prostředí	MŽP (2)
Integrovaný regionální OP	MMR (1,2,3,4,5)
OP Technická pomoc	MMR
OP Rybářství	MZem (2)

+

Programy přeshraniční spolupráce Interreg: Česko – Polsko; Česko – Bavorsko; Česko – Sasko; Česko – Rakousko; Česko – Slovensko. [29]

4 PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁCE

Přeshraniční spolupráce, jak název vypovídá vzniká přes hranici určitého území. Může to být území celého státu nebo i jenom nižších územních celků kterými jsou například regiony soudržnosti, kraje či jednotlivé obce. Hranice se postupně vytvořily pomocí přírodních, historických a správních hranic. Přírodní hranice stanovila sama příroda pomocí řek, hor, moří atd. čímž zabránila lidem vytvořit větší územní celky. Historické hranice často vznikaly za pomoci přírodních hranic, které dopomohly uzavření dohod mezi soupeřícími stranami. Rozdělovaly různá vévodství, knížectví či království. Správní hranice jsou ty, které slouží pro rozdělení státu na nižší administrativní jednotky. Jiné administrativní hranice jsou náboženského původu (farnosti a biskupství) či vytvořeny na základě demografické struktury (městské části nebo volební okrsky). [1]

4.1 Evropská územní spolupráce

V současném programovém období dochází k podpoře evropské územní spolupráce pomocí dotačních programů. Jsou to programy přeshraniční a nadnárodní spolupráce 2014-2020 které navazují na ty z předchozího programového období. Oproti předchozímu období jsou však tematicky koncentrovány a obecně jsou označovány jako Cíl 2. Programy nadnárodní a meziregionální spolupráce:

- Interreg CENTRAL EUROPE,
- DANUBE,
- Interreg EUROPE,
- URBACT III.

Programy přeshraniční spolupráce:

- Interreg V-A Česká republika – Polsko,
- Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika,
- Interreg V-A Rakousko – Česká republika,
- OPPS Česká republika – Svobodný stát Bavorsko,
- OPPS Svobodný stát Sasko – Česká republika.

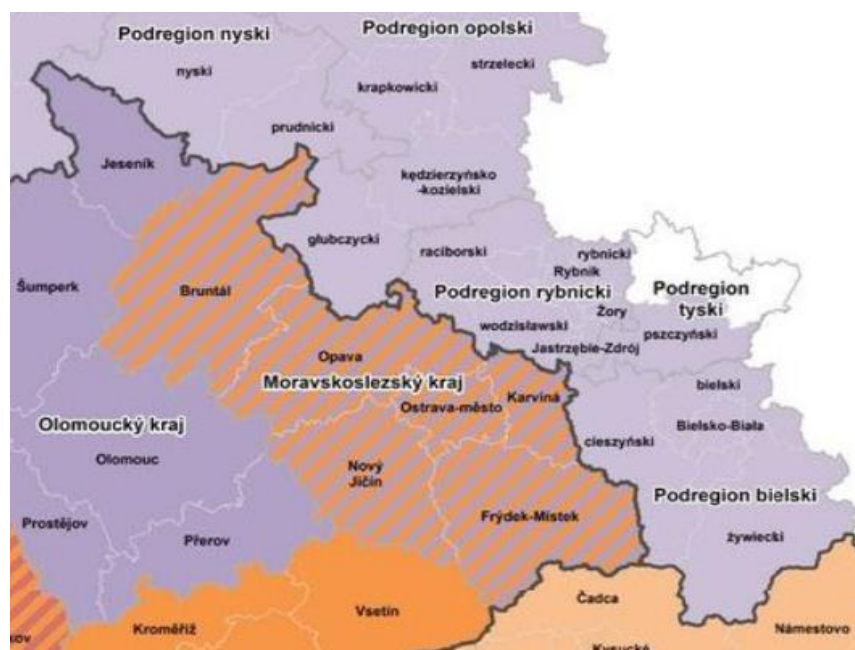
[31]

Na obrázku 4.1 je dále vyobrazena alokace jednotlivých programů přeshraniční a nadnárodní spolupráce v programovém období 2014-2020.

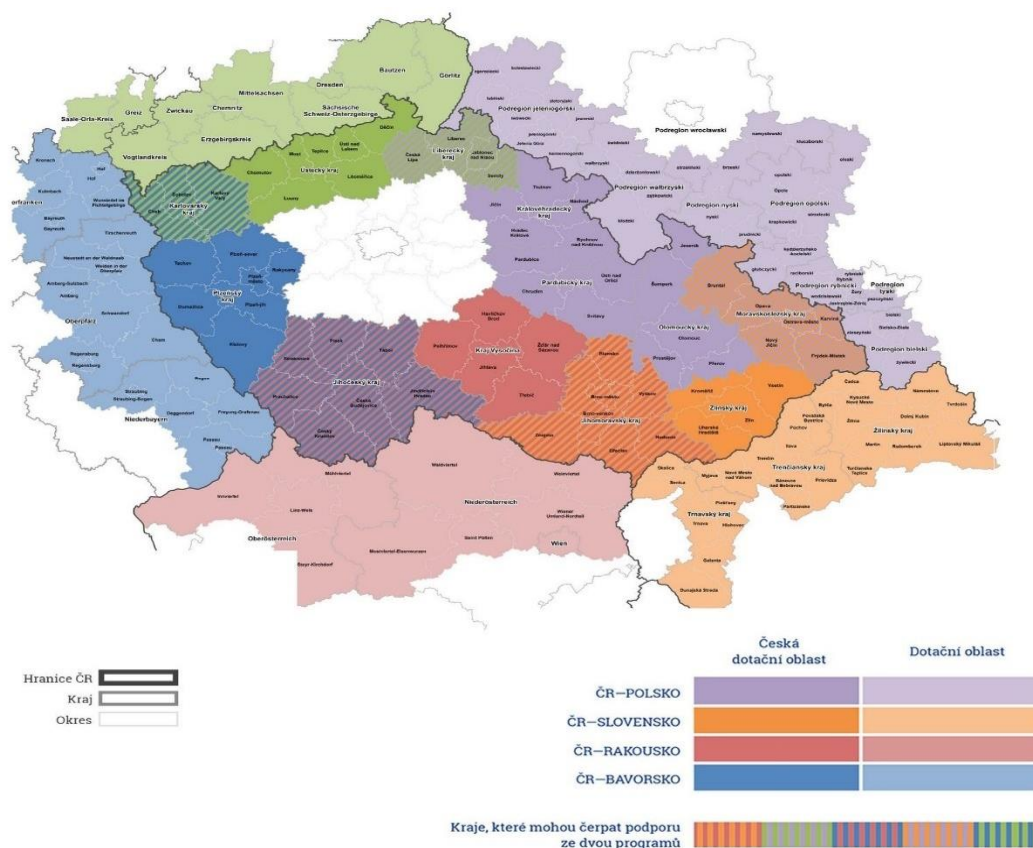

Obrázek 4.1 – Alokace programů přeshraniční a nadnárodní spolupráce [31]

V rámci přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje a jeho sousedních regionů je podporované území přibliženo na obrázku 4.2 a celkový přehled podporovaných území přeshraniční spolupráce ČR lze vidět na obrázku 4.3.

Obrázek 4.2 – Moravskoslezský kraj a jeho sousední regiony [31]

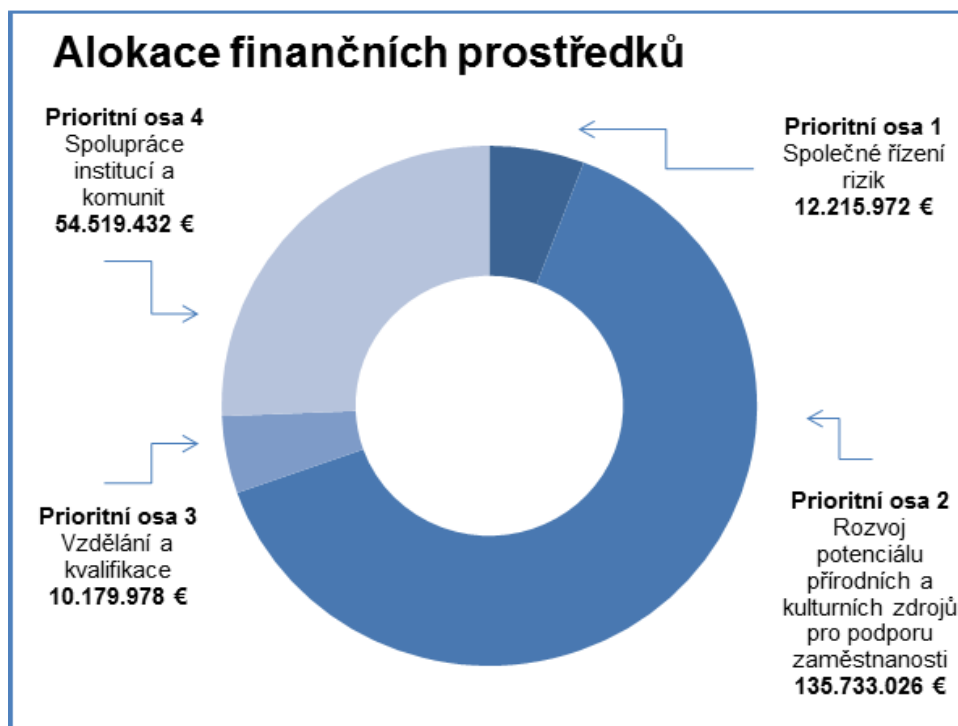
Obrázek 4.3 – Přehled podporovaných území přeshraniční spolupráce [31]

4.1.1 Interreg V-A Česká republika – Polsko

Tento program financuje přeshraniční projekty v česko – polském příhraničí. Řídí jej Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a v programovém období 2014-2020 podporuje projekty které spadají do 4 prioritních os:

1. Společné řízení rizik – cílem je zvýšit přeshraniční akceschopnost při řešení mimořádných událostí a krizových situací
2. Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti – cílem je zvýšit návštěvnost regionu prostřednictvím vyššího využití potenciálu přírodních a kulturních zdrojů
3. Vzdělání a kvalifikace – cílem je zlepšit úroveň zaměstnanosti u absolventů
4. Spolupráce institucí a komunit – má za cíl zvýšit intenzitu spolupráce institucí a komunit v příhraničním regionu

[32]

Obrázek 4.4 – Alokace finančních prostředků programu Interreg V-A Česká republika – Polsko [32]

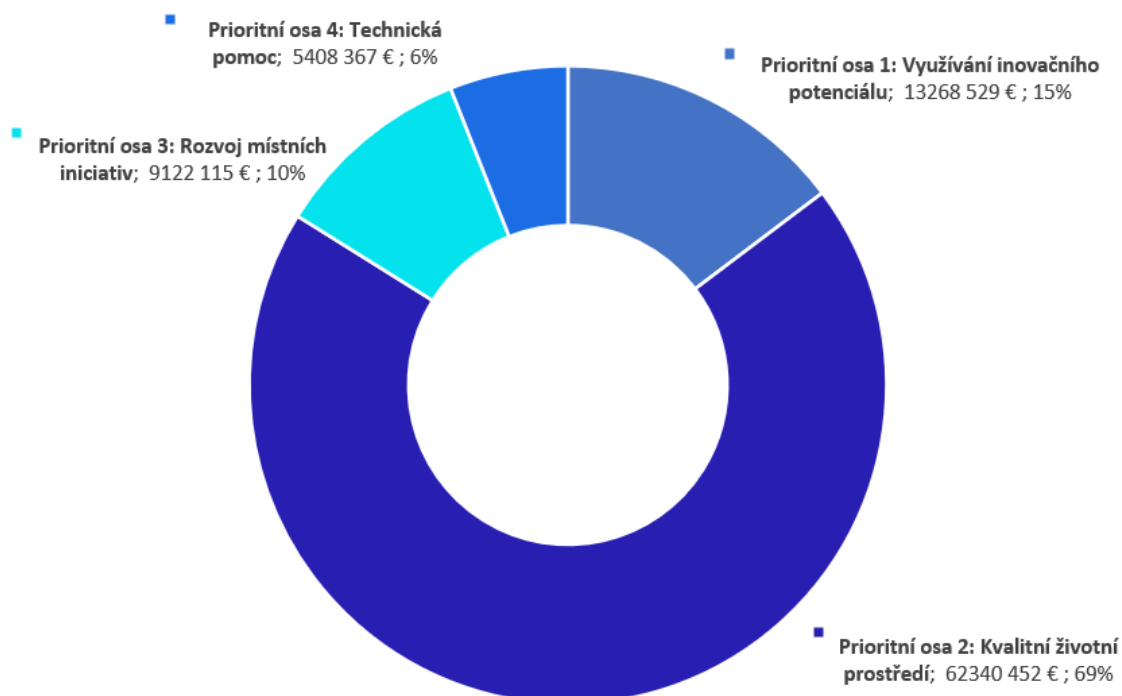
Tento program navazuje na OP přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika v programovém období 2007-2013. Program byl zaměřen na zlepšení dopravní dostupnosti, ochranu životního prostředí, podporu hospodářské spolupráce, podporu rozvoje přeshraniční infrastruktury i služeb cestovního ruchu aj. na obou stranách hranice. [32]

4.1.2 Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika

Program slouží k financování projektů přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Slovenskem. Cílem je řešit společné výzvy příhraničních regionů pomocí společných přeshraničních projektů. Financuje projekty, které spadají do 4 prioritních os:

1. Využívání inovačního potenciálu – cílem je investice do vzdělání a posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací
2. Kvalitní životní prostředí – cílem je zachování a ochrana životního prostředí a podpora efektivního využití zdrojů
3. Rozvoj místních iniciativ – má za cíl posílení institucionálních kapacit orgánů veřejné správy a zainteresovaných stran a efektivity veřejné správy
4. Technická pomoc

Alokace finančních prostředků

Obrázek 4.5 – Alokace finančních prostředků programu Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika [vlastní zpracování dle 33]

Program je financován z finančních prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj EFRR a státních rozpočtů Slovenské a České republiky. Míra podpory ze zdrojů EU je maximálně 85 % z celkových oprávněných výdajů. Hlavním cílem je vytvořit přitažlivý region pro obyvatele, podnikání, investory a zároveň i turisty a návštěvníky. [33]

V programovém období 2007-2013 byl tento program pod názvem Operační program Slovenská republika – Česká republika zaměřen na zlepšení dopravní dostupnosti, ochranu životního prostředí, podporu rozvoje přeshraniční infrastruktury i služeb cestovního ruchu, vzdělávání a sociálních služeb, podporu spolupráce hospodářských subjektů a transferu technologií, podporu přeshraniční spolupráce územních samospráv na obou stranách hranice. [23]

4.2 Spolupráce ostatních územních celků

Celá plocha České republiky je pokryta jednotlivými katastrálními územími, které jsou v podstatě skladebnou jednotkou obcí. Obec se tedy může skládat z jednoho i více katastrálních území. Katastrální území jako takové vytváří územní celek, který musí být vymezen hranicí neboli tzv. místopisně uzavřený a v katastru nemovitostí společně evidovaným souborem nemovitostí. Využívá se také jako evidenční jednotka pro číslování parcel. Jednotlivá katastrální území jsou zapsána v katastru nemovitostí a lze je vyhledat pomocí názvu nebo kódu. [34]

Spolupráce tedy nemusí vždy nutně vznikat pouze přes hranice státu, ale může vzniknout například i meziregionální atd. V případě spolupráce obcí vznikají takzvané svazky obcí.

4.2.1 Svazky obcí

Územní samosprávné celky mají možnost vzájemně spolupracovat. Za tímto účelem spolupráce vznikají takzvané **svazky obcí**. Je to dobrovolný svazek za účelem ochrany a prosazování společných zájmů. Svazky obcí jsou právnickou osobou a řídí se dle Zákona o obcích č.128/2000 Sb., taktéž musí vést účetnictví. V tomto svazku mohou být zúčastněny pouze obce a ke právní způsobilosti dochází zápisem do registru svazku obcí. Majetek, který obec do svazku vloží nadále zůstává majetkem této obce a lze s ním nakládat jen v souladu s majetkovými právy, které obce na svazek přenesly.

Předmětem činnosti svazku obcí jsou například:

- úkoly v oblasti školství, zdravotnictví, sociální péče, kultury, ...
- zabezpečování čistoty obce, zásobování vodou, odvod a čištění odpadních vod, správa veřejné zeleně a osvětlení, ...
- zajišťování dopravní obslužnosti území
- správa majetku obcí (komunikace, lesy, zařízení spravovaná obcí)

Jsou to i další činnosti jejichž objekt však musí být vždy uveden ve stanovách svazku obcí. Jedná se o úkony k zabezpečení veřejných potřeb ve veřejném zájmu. Musí však dodržet zásadu hospodárnosti a efektivnosti výkonu veřejné správy a je nezbytné, aby tato činnost spadala do sektoru samostatné působnosti obce. Obce mohou také spolupracovat i s obcemi jiných států a stát se členy mezinárodních sdružení územních samosprávných celků a taktéž svazky obcí mohou navázat spolupráci se svazky obcí jiných států. [30]

5 CHARAKTERISTIKA MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

Moravskoslezský kraj je šestým největším krajem České republiky a nachází se na severovýchodě ČR. Z větší části leží na území Českého Slezska, zbývající část zabírá sever Moravy. Sousedí se Zlínským a Olomouckým krajem, vojvodstvími Opolským a Slezským a s Žilinským krajem na Slovensku. Hned po Praze má druhou nejvyšší hustotu obyvatelstva. Je tvořen 6 okresy, přičemž okres Karviná je třetím nejlidnatějším v České republice. Největším okresem podle rozlohy je v Moravskoslezském kraji okres Bruntál. Na území kraje se nachází čtyři euroregiony – Beskydy, Praděd, Silesia a Těšínské Slezsko. Z 300 obcí Moravskoslezského kraje má 42 z nich statut města. Tento kraj má rozlohu 5 427 km² a k datu 31.3.2020 celkem 1 198 534 obyvatel. Již od 19. století se řadí mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy. Na obrázku 5.1 je možno vidět umístění tohoto kraje v rámci ČR, jeho znak a rozdělení na jednotlivé okresy.

[35]

Obrázek 5.1 – Moravskoslezský kraj [35]

5.1 Popis současného stavu Moravskoslezského kraje

Pro lepší přehlednost o současném stavu Moravskoslezského kraje bylo vytvořeno několik SWOT analýz popisujících různé tematické oblasti, díky nimž bude kraj alespoň částečně představen. Tyto analýzy slouží k přehledu o silných a slabých stránkách, příležitostech a hrozbách v Moravskoslezském kraji a mohou být dále užitečné při hledání vhodných možností rozvoje tohoto regionu. První SWOT analýza je zaměřena na polohu a geografické podmínky a je zobrazena na obrázku 5.2. Silnými stránkami v rámci polohy a geografických podmínek je zde hranice s Polskem a Slovenskem z čehož dále vyplývá příležitost přeshraniční spolupráce. Za slabou stránku zde lze například považovat vylidňování venkova z důvodu migrace obyvatel do větších měst.

Obrázek 5.2 – SWOT analýza MSK – Poloha a geografické podmínky [vlastní zpracování]

SWOT analýza v rámci dopravy přinesla zhodnocení silných stránek kterými jsou například hustá železniční a silniční síť což napomáhá expanzi průmyslu kterým je tento kraj proslulý. Hrozbou zde však mohou být vysoké náklady na udržování těchto železničních a silničních sítí. Slabou stránkou jsou ve většině měst včetně krajského města Ostravy nekvalitní systém parkování což vede k příležitostem k vybudování parkovacích domů park and ride a rozvoji veřejné dopravy. Tato SWOT analýza je vyobrazena na obrázku 5.3.

SWOT Analýza

Doprava

Obrázek 5.3 – SWOT analýza MSK – Doprava [vlastní zpracování]

Sociálně ekonomické podmínky Moravskoslezského kraje jsou rozebrány ve SWOT analýze na obrázku 5.4. Slabými stránkami jsou zde rozhodně vysoká míra nezaměstnanosti a podprůměrná mzda v porovnání s průměrem v ČR. Příležitostí tady tudíž mohou být například podpora podnikání pomocí investičních pobídek.

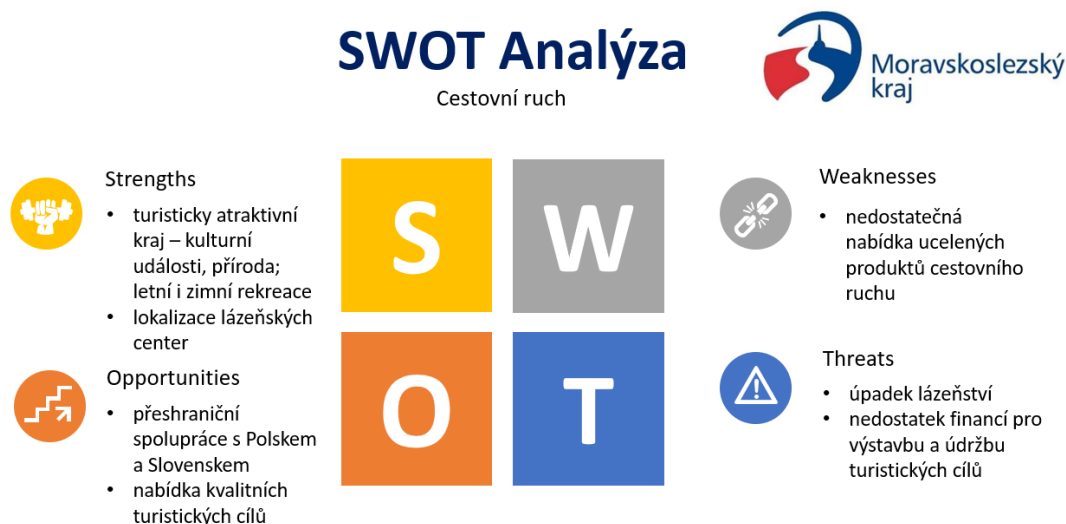
SWOT Analýza

Sociálně ekonomické podmínky

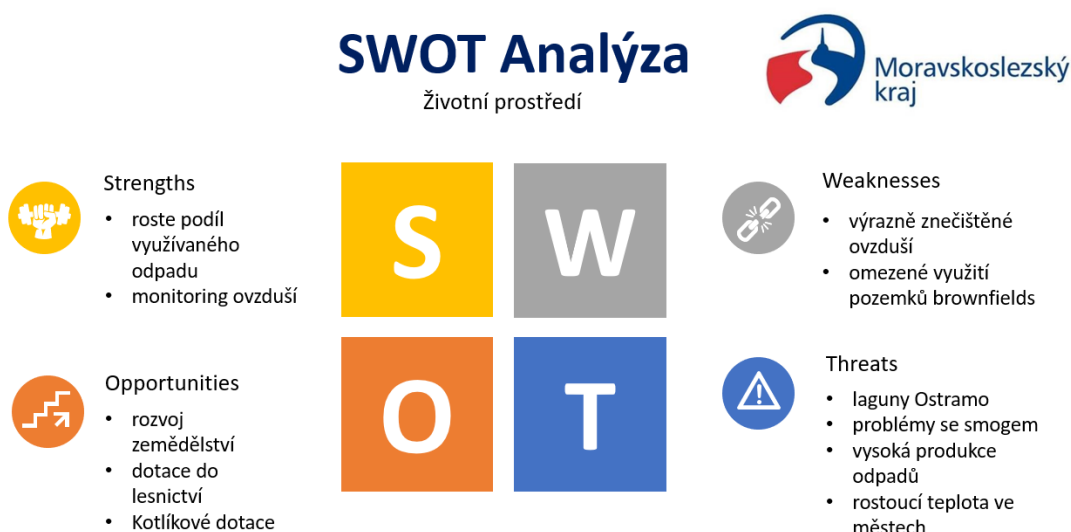
Obrázek 5.4 – SWOT analýza MSK – Sociálně ekonomické podmínky [vlastní zpracování]

Moravskoslezský kraj je taktéž známý svou atraktivitou pro turisty. Další řešenou oblastí, respektive podrobnějším rozvinutím sociálně ekonomické oblasti v rámci SWOT analýzy je tedy cestovní ruch zobrazený na obrázku 5.5. Příležitostmi jsou zde především přeshraniční spolupráce se sousedními státy s cílem nabídky kvalitních turistických cílů, u kterých je ovšem možnou hrozbou nedostatek financí pro jejich výstavbu či údržbu.

Obrázek 5.5 – SWOT analýza MSK – Cestovní ruch [vlastní zpracování]

Na obrázku 5.6 lze vidět SWOT analýzu životního prostředí. Slabými stránkami jsou zde výrazně znečištěné ovzduší díky čemuž byl zaveden monitoring ovzduší, který je naopak silnou stránkou tohoto kraje. Jako příležitost k dalšímu zlepšení této situace vznikly kotlíkové dotace což jsou dotační programy podporující instalace tepelných čerpadel namísto vytápění tuhými palivy.

Obrázek 5.6 – SWOT analýza MSK – Životní prostředí [vlastní zpracování]

5.2 Vybrané ukazatele popisující situaci v Moravskoslezském kraji

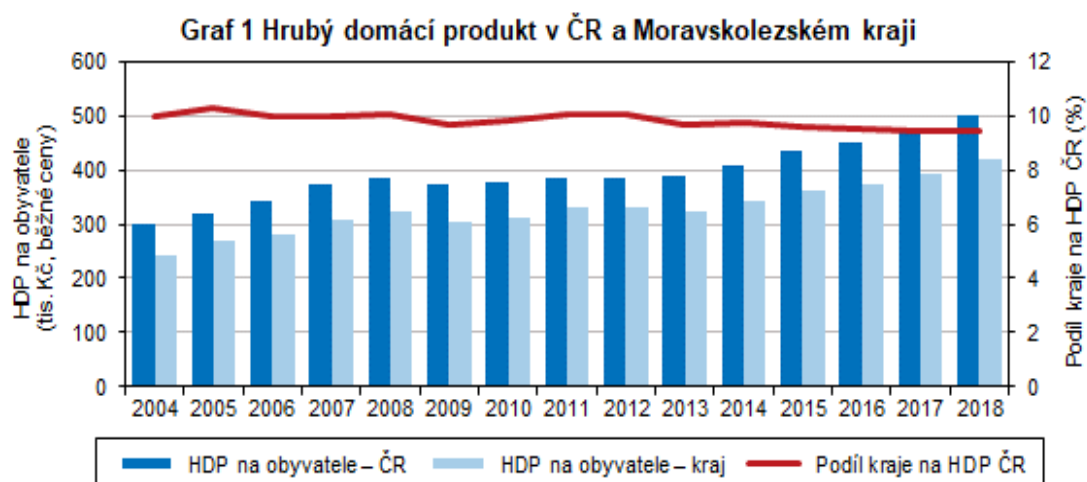
Předcházející podkapitola nastínila některé poznatky s jejichž pomocí mohou být vytvářeny alternativy strategií rozvoje Moravskoslezského kraje. Dalším pomocníkem při tvoření rozvojových strategií jsou také ukazatele regionálního rozvoje. Na základě ukazatelů regionálního rozvoje je usnadněno seřazení a porovnání regionálních disparit které vyjadřují rozdíly v sociálně ekonomickém rozvoji jednotlivých regionů. Lze je popsat slovně, ale také pomocí následujících ukazatelů, které jsou dále podrobněji popsány. V tabulce 5.1 je přehled základních ukazatelů regionálního rozvoje Moravskoslezského kraje.

Tab. 5.1: Základní ukazatele regionálního rozvoje Moravskoslezského kraje [35]

Počet obyvatel	1 198 534
HDP celkem	503 733 mil. Kč
HDP na obyvatele	418 263 Kč
Průměrná mzda	30 809 Kč
Podíl nezaměstnaných	5,28 %

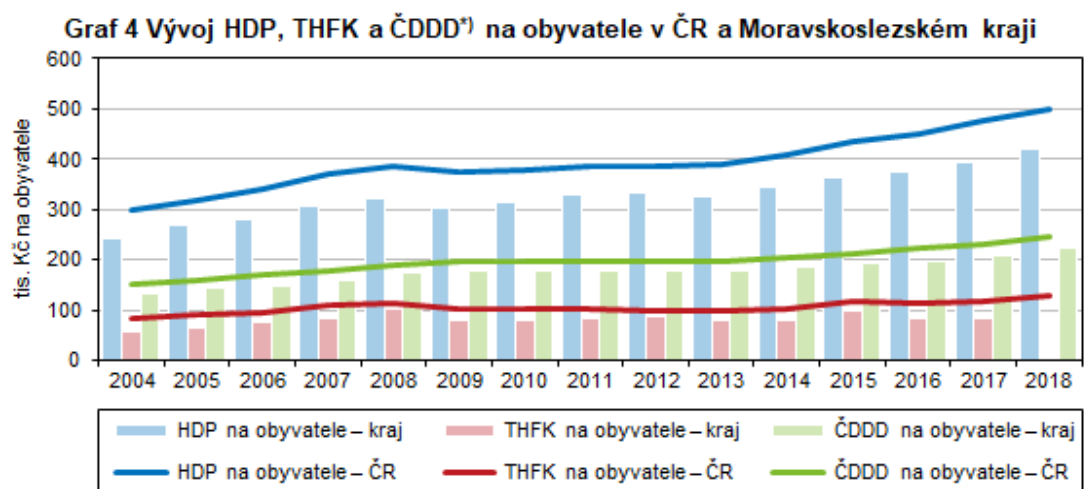
5.2.1 Hrubý domácí produkt v Moravskoslezském kraji

Ekonomická úroveň regionu je základním ukazatelem konkurenceschopnosti regionu. Interpretuje se pomocí hrubého domácího produktu (HDP) který vyjadřuje přírůstek bohatství za určité období a HDP na obyvatele. Jedná se o peněžní vyjádření celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v určitém období na daném území. Je to nejobsáhlejší ukazatel, kterým lze měřit makroekonomická výkonnost zahrnující i šedou ekonomiku, netržní produkci domácností apod. V případě Moravskoslezského kraje velikost HDP v posledních letech mírně narůstá což je patrné z obrázku 5.7. Novější údaje o HDP nejsou k dispozici.

Obrázek 5.7 – Hrubý domácí produkt v ČR a Moravskoslezském kraji [36]

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele moravskoslezského kraje je roven 418 263 Kč, přičemž rostoucí vývoj HDP na obyvatele v ČR a Moravskoslezském kraji od roku 2004 je znázorněn v grafu na obrázku 5.8 modrou barvou.

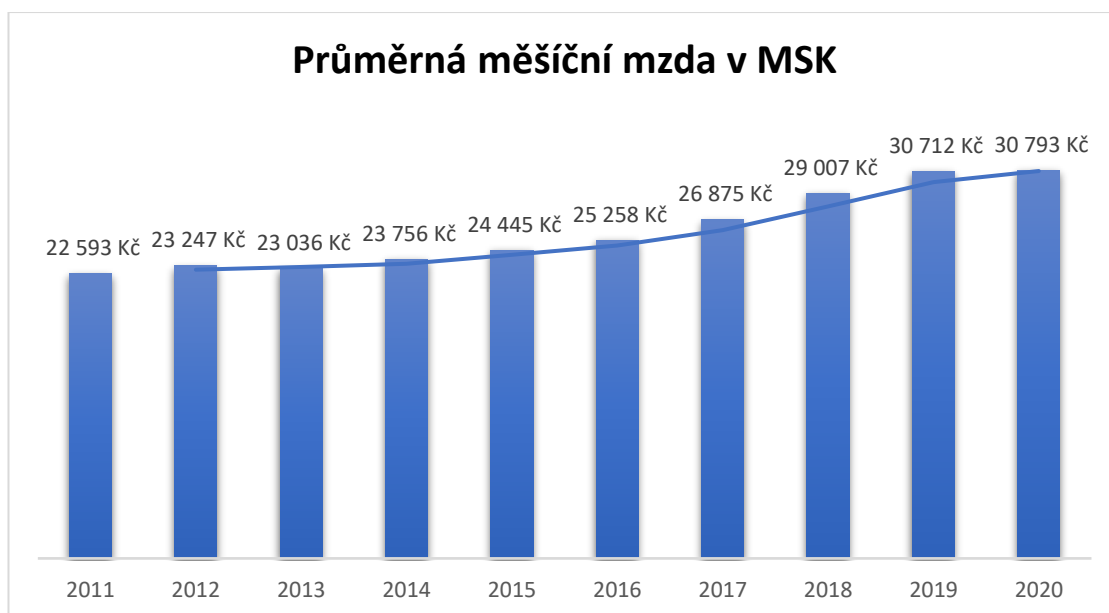

¹⁾ HDP – hrubý domácí produkt, THFK – tvorba hrubého fixního kapitálu, ČDDD – čistý disponibilní důchod domácností

Obrázek 5.8 – Vývoj HDP na obyvatele v ČR a Moravskoslezském kraji [36]

5.2.2 Velikost příjmů v Moravskoslezském kraji

Velikost příjmů se vyjadřuje průměrnou hrubou měsíční mzdou což je podíl mzdových prostředků, které připadnou na zaměstnance za měsíc. Přehled růstu průměrné měsíční mzdy v Moravskoslezském kraji je viditelný z grafu na obrázku 5.9. V roce 2020 je velikost průměrné měsíční mzdy 30 793 Kč.

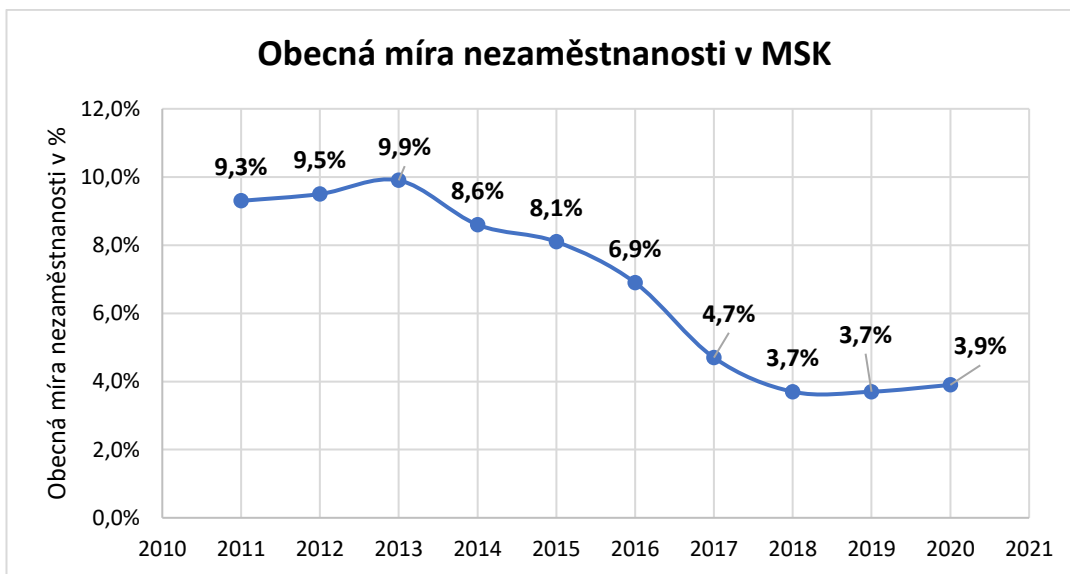

Obrázek 5.9 – Průměrná měsíční mzda v Moravskoslezském kraji [vlastní zpracování dle 37]

Ve druhém čtvrtletí 2020 dosáhla průměrná hrubá mzda v České republice výše 34 271 Kč. I přes každoroční nárůst je Moravskoslezský kraj pod průměrem a má momentálně čtvrtou nejnižší mzdu v republice. Z krajů si nejlépe vede hlavní město Praha a nejhůře je na tom kraj Karlovarský. [37]

5.2.3 Míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji

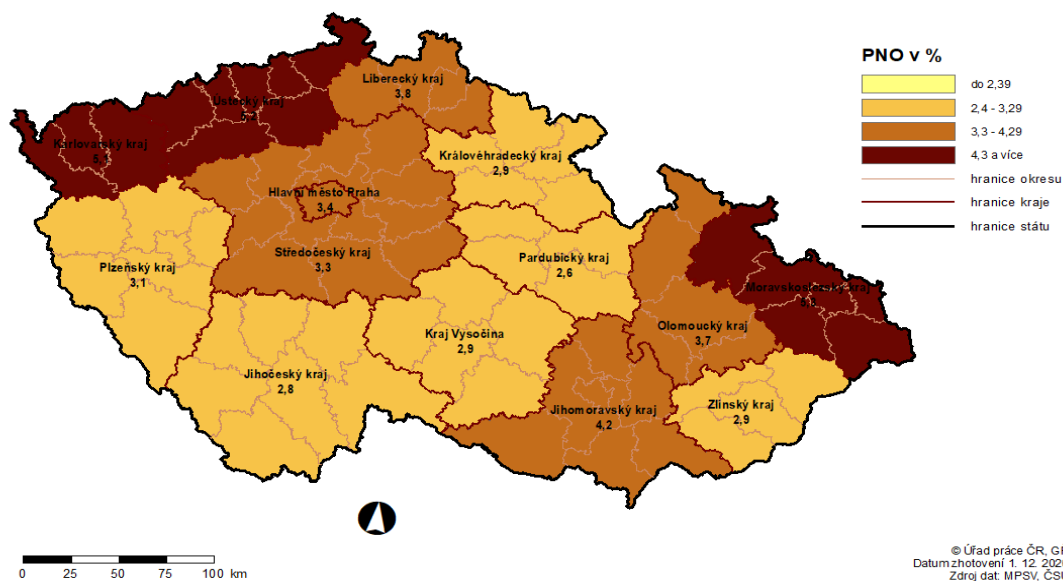
Míra nezaměstnanosti je dalším podstatným ukazatelem ekonomické úrovně. Vyjadřuje počet nezaměstnaných obyvatel k počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva. V Moravskoslezském kraji dosahuje obecná míra nezaměstnanosti hodnoty 3,9 %. Na obrázku 5.10 lze vidět od roku 2011 výrazné snížení obecné míry nezaměstnanosti.

Obrázek 5.10 – Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji [vlastní zpracování dle 38]

Z hlediska podílu nezaměstnaných osob na počet obyvatel je na tom momentálně Moravskoslezský kraj s hodnotou 5,3 % nejhůře z celé České republiky. Nejlépe je na tom kraj Pardubický s hodnotou 2,6 % přičemž přehled všech krajů je zobrazen na obrázku 5.11.

PODÍL NEZAMĚŠTNÝCH OSOB (PNO) NA POČTU OBYVATEL v krajích České republiky k 30. 11. 2020

Obrázek 5.11 – Podíl nezaměstnaných osob na počtu obyvatel [15]

5.3 Možnosti přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje

V rámci zjištění aktuální situace o přeshraniční spolupráci v Moravskoslezském kraji byly využity dílčí výsledky specifického výzkumu realizovaného na Fakultě stavební VUT v Brně v roce 2020. Tento výzkum byl zaměřen na rozvoj příhraničních regionů v kontextu realitního trhu a politiky bydlení. Byla provedena analýza realitního trhu v kontextu intenzity výstavby a politiky bydlení s ohledem na celkovou prosperitu regionu. Jedině propracovaná koncepce regionálního rozvoje, ve které je zahrnuta i podpora bydlení totiž může zvrátit negativní vývoj postupného vylidňování venkova a periferních oblastí. Úroveň regionu je tvořena úrovní infrastruktury, díky které je umožněn další rozvoj dané oblasti a zvyšuje životní úroveň obyvatelstva. Při zvýšení úrovně infrastruktury dochází ke zvýšení ekonomického potenciálu regionu. Aby mohl být rozvoj udržitelný, je třeba vyhodnotit míru vybavenosti regionů infrastrukturou a dalšími faktory které ovlivňují realitní trh. Tímto faktorem tedy může být i úroveň spolupráce daných regionů. Cílem projektu bylo i mimo jiné nastínit strategie rozvoje území vybraného regionu a přeshraniční spolupráce v oblasti veřejných investic. Část výzkumu se tedy vztahovala na problematiku strategie rozvoje území příhraničních regionů a možností investiční i neinvestiční spolupráce mezi regiony přes hranice, a právě tato část bude využita v této diplomové práci.

Zkoumanou oblastí byla příhraniční oblast Česko – Polsko – Slovensko. Od tzv. trojmezí byla zkoumaná oblast o poloměru cca 60 km. Do této oblasti v rámci České republiky spadá celkem 81 obcí/měst Moravskoslezského kraje, v rámci Slovenské republiky 70 obcí/měst Žilinského kraje a v rámci Polska 76 obcí/měst Slezského vojvodství a podregionu Bielski k nimž byly dohledány kontakty a do všech těchto lokalit byl zaslán dotazník s následujícími otázkami:

1. Název vaší obce
2. Jaká je možnost pracovní příležitosti ve vaší obci/měste a spádové oblasti?
3. Máte povědomí o tom, zda obyvatelé vaší obce/města dojíždějí za prací do sousedního státu?
4. V jaké oblasti jste navázali spolupráci s obcemi přes hranice?
5. Pokud jste odpověděli v předchozí otázce možnost „jiná“, specifikujte.

6. Jak hodnotíte přínos spolupráce s obcemi přes hranice?
7. Jak hodnotíte podporu veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce?
8. Jakou formou podpory probíhala a probíhá podpora veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce? (lze vybrat více možností)
9. Pokud jste odpověděli v předchozí otázce možnost „jiná“, specifikujte.
10. Jak hodnotíte možnosti získání projektů ve spolupráci s obcemi přes hranice?
11. Jak hodnotíte rozvoj vaší obce/města za posledních 10 let po stránce ekonomické a demografické?
12. Jak hodnotíte dopravní obslužnost obce?
13. Jak hodnotíte vybavenost obce? (zdravotní zařízení, obchod, restaurační zařízení, ...)
14. Existuje ve vaší obci nějaká soukromá iniciativa/sdružení k zachování či podpoře komunální infrastruktury? (např. k udržení obchodu v obci, hospody, apod.)?
15. Jak hodnotíte kulturní a společenský život ve vaší obci/městě?
16. Jaké jsou možnosti trávení volného času nebo volnočasové příležitosti?
17. Jaké typy objektů určených pro bydlení ve vaší obci převažují?
18. Jaké je zastoupení obecních bytů či domů ve vaší obci?
19. Jaké je zastoupení objektů původně určených k trvalému bydlení, které jsou však využívány pouze pro rekreaci, nebo jsou zcela nevyužívané?

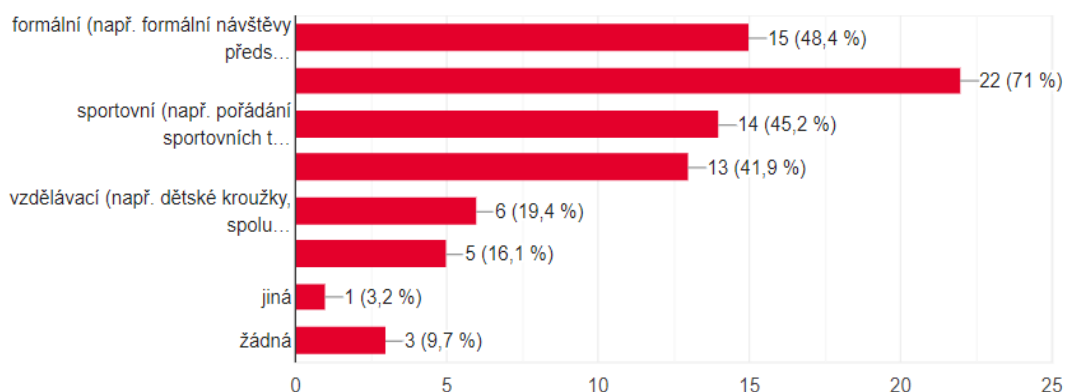
Celý dotazník včetně možností odpovědi je přílohou č.1 této diplomové práce.

Ve výsledku i přesto, že byly obce patřící do spádové oblasti dotazovány vícekrát byla nakloněna spolupráci na tomto dotazníkovém šetření jen menší část z nich.

Z **České republiky** zodpovědělo dotazník celkem 31 obcí/měst. Vyhodnocení otázek týkajících se přeshraniční spolupráce bylo následující:

4. V jaké oblasti jste navázali spolupráci s obcemi přes hranice? (Ize vybrat více možností)

31 odpovědí

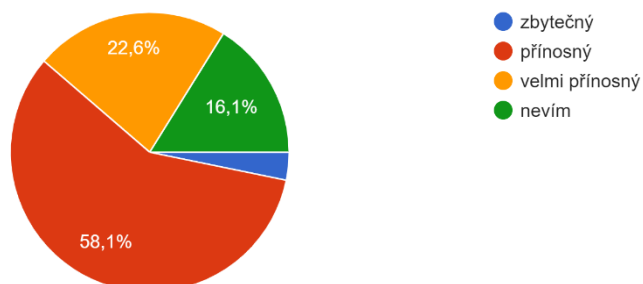

Obrázek 5.12 – Vyhodnocení otázky číslo 4 z odpovědí ČR [vlastní zpracování]

- U otázky číslo 4 byly obce dotazovány na oblast ve které navázaly spolupráci s obcemi přes hranice a jejich odpovědi lze vidět na obrázku 5.12. Nejvíce a to celkem 22 z nich navázalo spolupráci v oblasti kulturní, dále pak vedou oblasti formální a sportovní. Nejmenší počet je u oblasti bezpečnostní. Odpovědi z otázky 5 početně pokrývají odpovědi jiná oblast a žádná oblast u obrázku 5.12. Odpověď jiná v otázce 4 byla v otázce 5 specifikována jako zapojení do projektu přeshraniční spolupráce který spočíval v instalaci infokiosků v jednotlivých obcích mikroregionu. Tato odpověď by se dala považovat za oblast vzdělávací. U možnosti žádná byly v otázce 5 specifikovány odpovědi na hasičské soutěže (které je možno zařadit do oblasti sportovní), spolupráce v rámci mikroregionu Těrlické a Žermanické přehrady a třetí odpověď byla pouze proškrtnuta.

6. Jak hodnotíte přínos spolupráce s obcemi přes hranice?

31 odpovědí

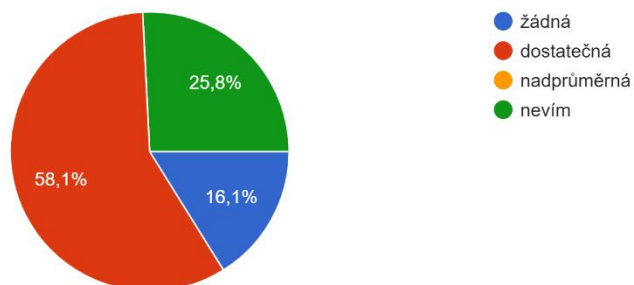

Obrázek 5.13 – Vyhodnocení otázky 6 z odpovědí ČR [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 6 hodnotila přínos spolupráce s obcemi přes hranice. Na obrázku 5.13 je vyobrazen graf, přičemž překvapivě 1 z dotazovaných považuje přínos spolupráce za zbytečný. Za přínosnou spolupráci považuje 18 z 31 zúčastněných a velmi přínosnou 7 z 31 zúčastněných.

7. Jak hodnotíte podporu veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce?

31 odpovědí

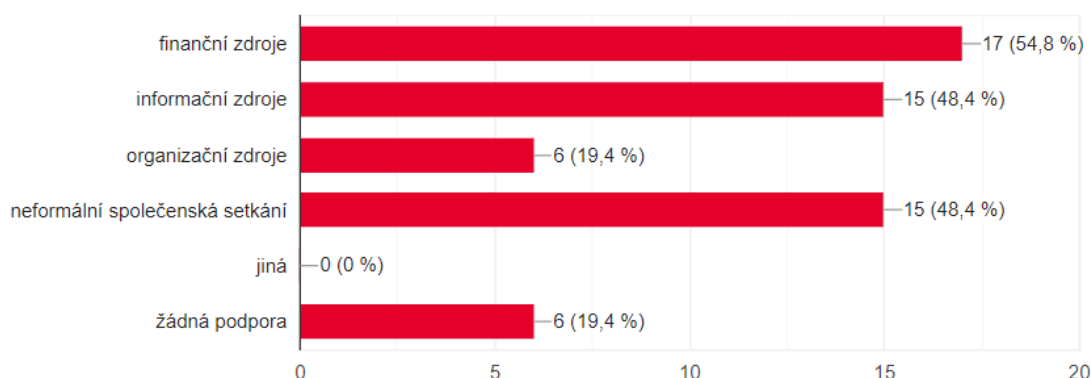

Obrázek 5.14 – Vyhodnocení otázky 7 z odpovědí ČR [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 7 hodnotila podporu veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce. Z grafu na obrázku 5.14 je patrné, že 18 zúčastněných obcí/měst což tvoří 58,1 % této odpovědi považuje podporu veřejných institucí za dostatečnou. Celkem 5 respondentů je nespokojeno z důvodu žádné podpory od veřejných institucí.

8. Jakou formou podpora probíhala a probíhá podpora veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce? (Ize vybrat více možností)

31 odpovědí

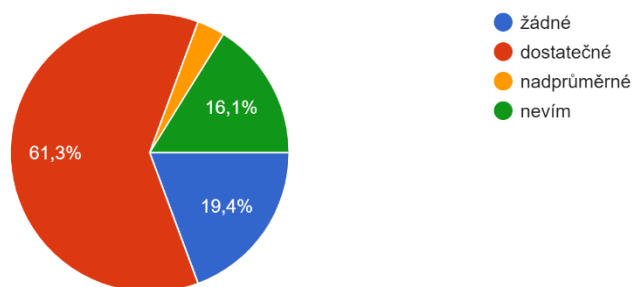

Obrázek 5.15 – Vyhodnocení otázky 8 z odpovědí ČR [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 8 zjišťuje jakou formou podpory probíhala a probíhá podpora veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce. Nejčastější odpovědi byly finanční a informační zdroje či neformální společenská setkání. Všechny možnosti podpory lze vidět na obrázku 5.15. U otázky 9 nebylo nic specifikováno.

10. Jak hodnotíte možnosti získání projektů ve spolupráci s obcemi přes hranice?

31 odpovědí

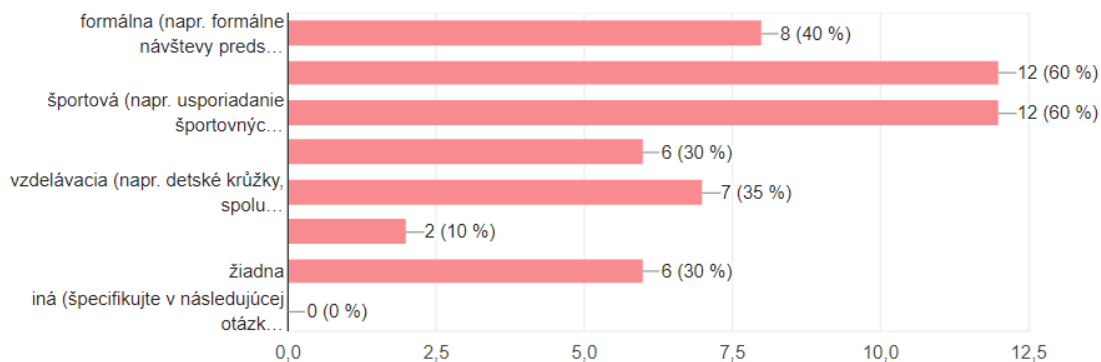
Obrázek 5.16 – Vyhodnocení otázky 10 z odpovědí ČR [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 10 hodnotila možnosti získání projektů ve spolupráci s obcemi přes hranice. Na výšečovém grafu na obrázku 5.16 je zobrazeno že celkem 19 hodnotícím přijdou možnosti dostatečné, 1 nadprůměrné a 6 žádné tudíž nedostatečné.

Za **Slovenskou republiku** zodpovědělo dotazník celkem 20 obcí/měst a jeho vyhodnocení je následující:

4. V akej oblasti ste naviazali spoluprácu s cezhraničnými obcami? (možnosť vybratia viacerých odpovedí)

20 odpovedí

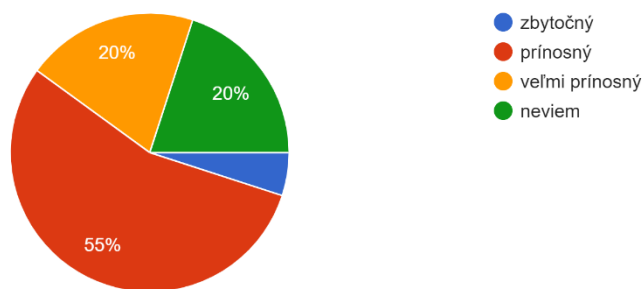

Obrázek 5.17 – Vyhodnocení otázky 4 z odpovědí SK [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 4 za SK je vyhodnocena na obrázku 5.17. Nejvíce spoluprací bylo navázáno v oblasti kulturní a sportovní, a to hned u 12 obcí/měst. Otázka 5 nebyla více specifikována.

6. Ako hodnotíte prínos spolupráce s cezhraničnými obcami?

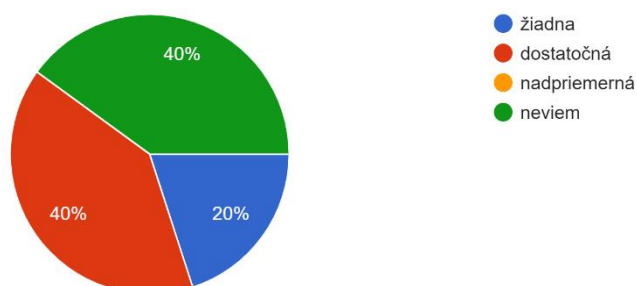
20 odpovedí

Obrázek 5.18 – Vyhodnocení otázky 6 z odpovědí SK [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 6 je za SK vyhodnocena na obrázku 5.18. Jako přínosnou hodnotí spolupráci 11 ze zúčastněných. Další 4 jako velmi přínosnou a 1 zúčastněný jako zbytečnou.

7. Ako hodnotíte podporu verejných inštitúcií pri nadväzovaní cezhraničnej spolupráce, 20 odpovedí

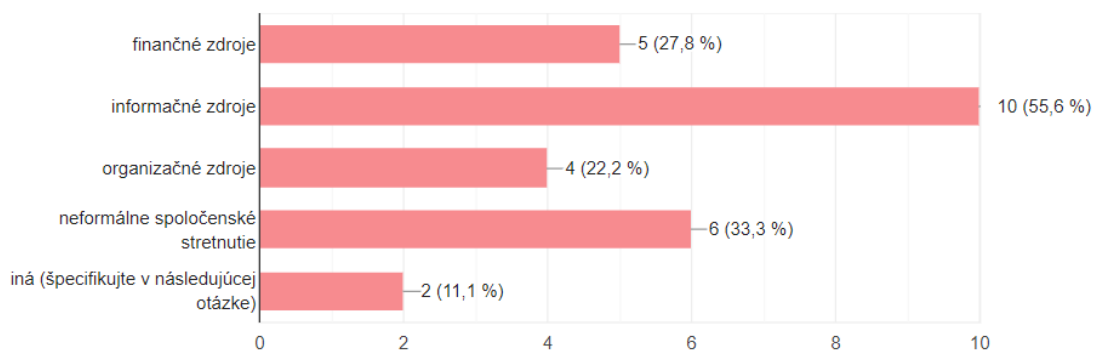

Obrázek 5.19 – Vyhodnocení otázky 7 z odpovedí SK [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 7 je za SK vyhodnocena na obrázku 5.19. Z grafu je patrné že podporu verejných inštitúcií hodnotí 8 respondentů jako dostatečnou a 4 jako nedostatečnou.

8. Akou formou prebiehala a prebieha podpora verejných inštitúcií pri nadväzovaní cezhraničnej spolupráce? (možnosť vybratia viacerých odpovedí)

18 odpovedí

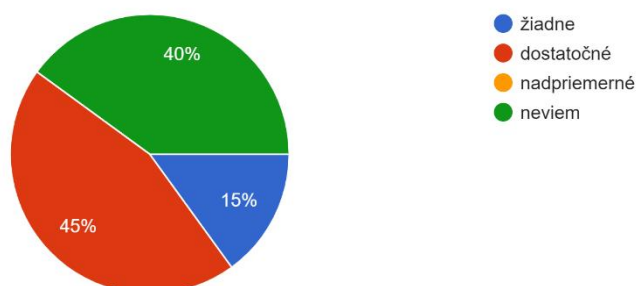

Obrázek 5.20 – Vyhodnocení otázky 8 z odpovedí SK [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 8 je za SK vyhodnocena na obrázku 5.20. Na Slovensku dochází od veřejných institucí nejvíce k podpoře informačními zdroji, které uvedlo 10 ze zúčastněných obcí/měst. Otázka 9 nebyla dále specifikována.

10. Ako hodnotíte možnosti získania projektov v spolupráci s cezhraničnými obcami?

20 odpovedí

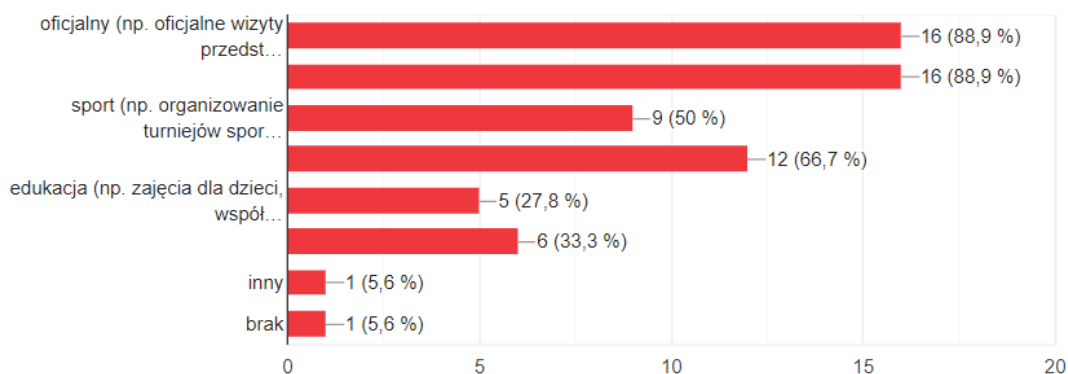
Obrázek 5.21 – Vyhodnocení otázky 10 z odpovědí SK [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 10 je za SK vyhodnocena na obrázku 5.21. Jenom menší polovina a to 9 z 20 respondentů považuje možnost získání projektů přeshraniční spolupráce za dostatečnou. Za nedostatečnou ji považují 3 zúčastnění a 8 zúčastněných tuto situaci nedokázalo zhodnotit.

Z **Polska** odpovědělo celkem 18 obcí/měst. Vyhodnocení odpovědí těchto respondentů je následující:

4. W jakim zakresie nawiązali Państwo współpracę z gminami po drugiej stronie granicy? (można wybrać więcej odpowiedzi)

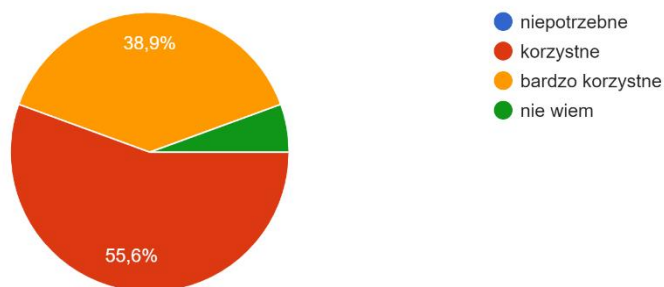
18 odpovědí

Obrázek 5.22 – Vyhodnocení otázky 4 z odpovědí PL [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 4 je za PL vyhodnocena na obrázku 5.22. V Polsku bylo navázáno nejvíce přeshraničních spoluprací zejména v oblasti formální a kulturní kterou uvedlo celkem 16 zúčastněných obcí/měst. V otázce 5 byla odpověď jiná specifikována jako cestovní ruch.

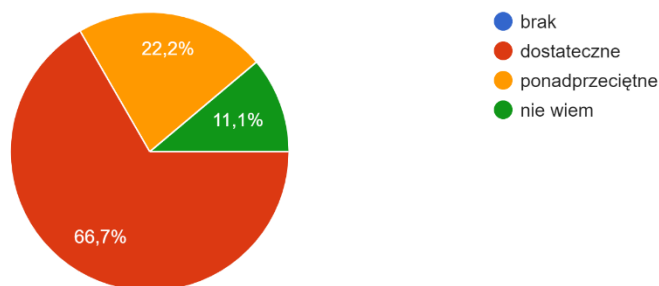
6. Jak oceniają Państwo korzyści płynące ze współpracy z gminami po drugiej stronie granicy?
18 odpowiedzi

Obrázek 5.23 – Vyhodnocení otázky 6 z odpovědí PL [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 6 je za PL vyhodnocena na obrázku 5.23. Jako přínosnou hodnotí spolupráci 10 ze zúčastněných a 7 dokonce jako velmi přínosnou. Oproti ČR a SK není nikdo nespokojen.

7. Jak oceniają Państwo wsparcie instytucji publicznych w nawiązywaniu współpracy transgranicznej?
18 odpowiedzi

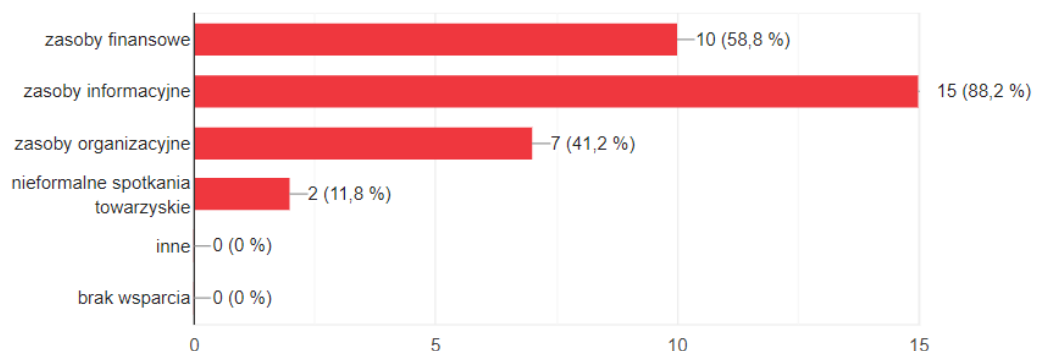

Obrázek 5.24 – Vyhodnocení otázky 7 z odpovědí PL [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 7 je za PL vyhodnocena na obrázku 5.24. Většina a to celkem 12 ze zúčastněných obcí/měst hodnotí podporu veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce za dostatečnou a další 4 dokonce i za nadprůměrnou.

8. Jaką formę przybierało i przybiera wsparcie instytucji publicznych w nawiązywaniu współpracy transgranicznej? (można wybrać więcej odpowiedzi)

17 odpowiedzi

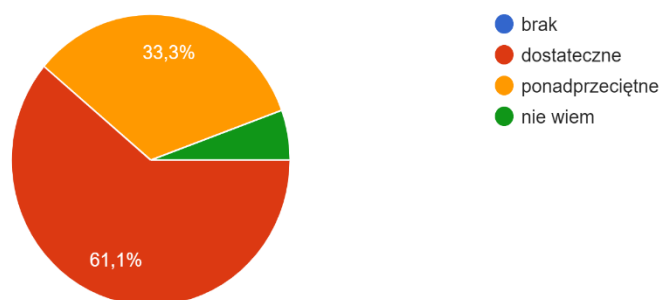

Obrázek 5.25 – Vyhodnocení otázky 8 z odpovědí PL [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 8 je za PL vyhodnocena na obrázku 5.25. V Polsku probíhá podpora veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce zejména formou informačních zdrojů, kterou potvrdilo 15 respondentů. Jako další častou formu využívají zdrojů finančních. U otázky 9 nebylo nic blíže specifikováno.

10. Jak oceniają Państwo możliwości uzyskania projektów we współpracy z gminami po drugiej stronie granicy?

18 odpovědí

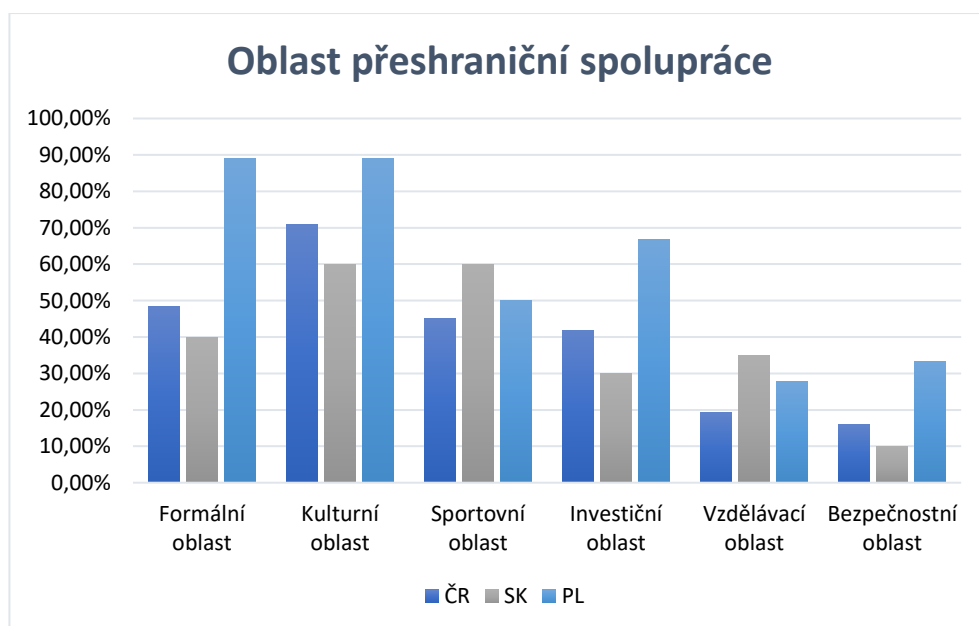
Obrázek 5.26 – Vyhodnocení otázky 10 z odpovědí PL [vlastní zpracování]

- Otázka číslo 10 je za PL vyhodnocena na obrázku 5.26. Celkem 11 z 18 zúčastněných obcí/měst hodnotí možnosti získání projektů přeshraniční spolupráce za dostatečné, dalších 6 respondentů za nadprůměrné.

5.3.1 Vyhodnocení výzkumu přeshraniční spolupráce ČR – SK – PL

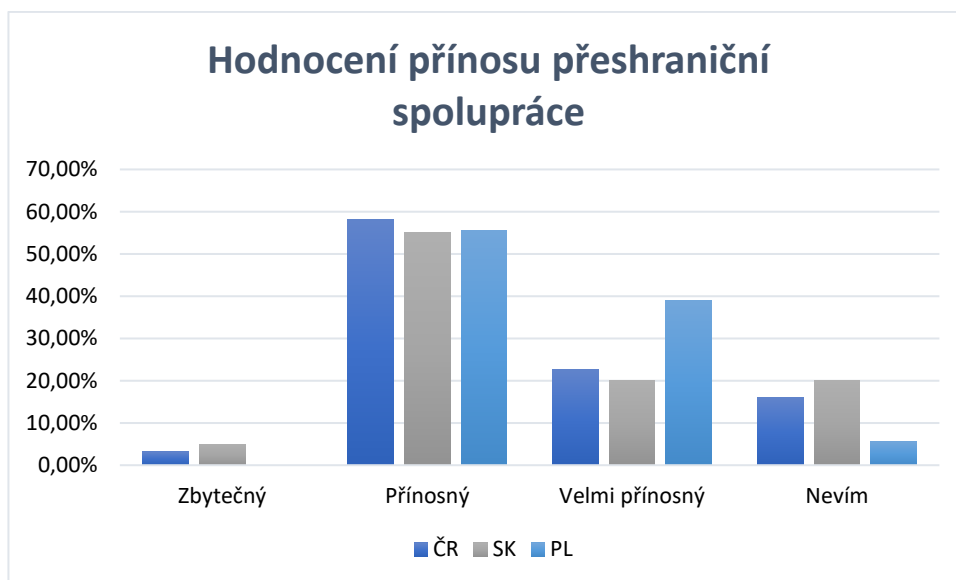
Dotazníkového šetření se zúčastnily 3 státy: Česká republika, Slovensko, Polsko. Celkem z těchto tří států bylo vráceno 69 vyplněných dotazníků. Výše byly vyhodnoceny jejich jednotlivé odpovědi v rámci státu, nyní bude porovnáno, jak jsou na tom jednotlivé státy mezi sebou. Do grafů byly pro správnost porovnání uvedeny procentuální hodnoty, které odpovídají rozpočítání mezi celkový počet zodpovězených dotazníků z každého ze zúčastněných států. U možnosti uvedení více správných odpovědí bylo u každé z odpovědí procentuální rozdělení počítáno dle počtu hlasujících pro danou odpověď z celkového počtu účastníků.

Jako první je mezi jednotlivými státy porovnána otázka dotazníkového šetření číslo 4. Na dotaz, v jaké oblasti navázaly tyto státy přeshraniční spolupráci bylo nejčastěji zodpovězeno oblast kulturní. V České republice byla nejvíce navázána spolupráce v oblasti kulturní a formální, na Slovensku v oblasti kulturní a sportovní a v Polsku v oblasti kulturní a formální. Porovnání jednotlivých oblastí, ve kterých tyto státy dále navazovaly přeshraniční spolupráci lze vidět na obrázku 5.27.

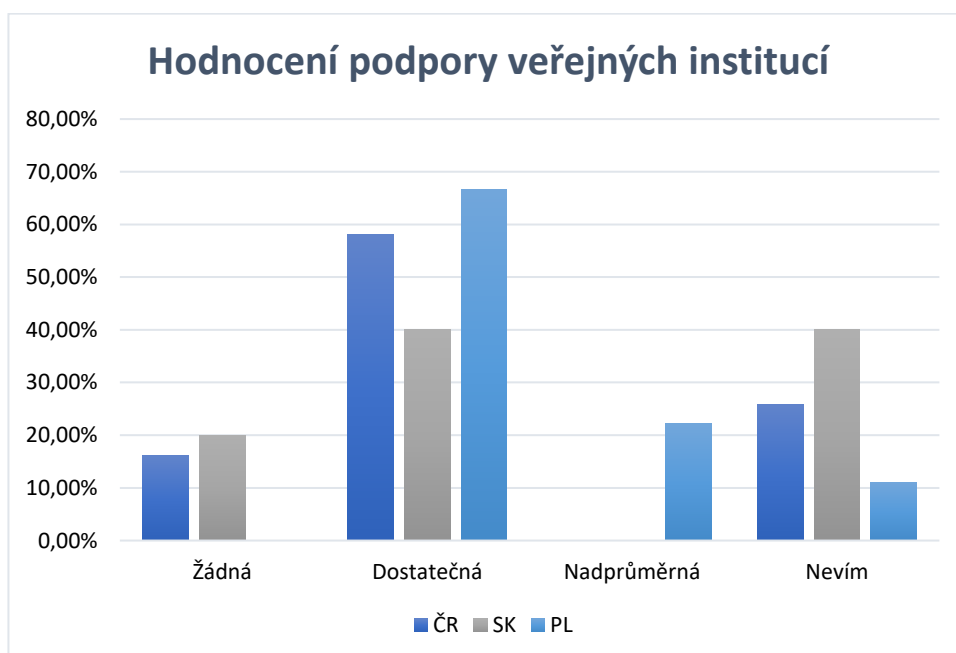
Obrázek 5.27 – Oblast navázání přeshraniční spolupráce [vlastní zpracování]

Otázka číslo 6 byla zaměřena na hodnocení přínosu přeshraniční spolupráce. Nejvíce respondentů ze všech dotazovaných států se shodlo na odpovědi, že je pro ně spolupráce s obcemi přes hranice přínosná což lze vidět na obrázku 5.28. Vysoký počet účastníků z Polska hodnotí spolupráce dokonce za velmi přínosné.

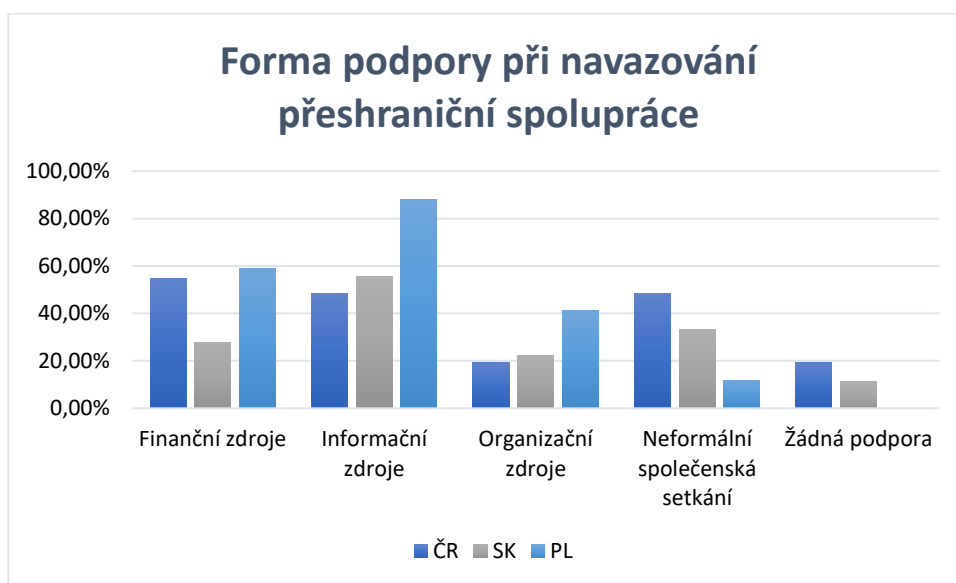
Obrázek 5.28 – Hodnocení přínosu přeshraniční spolupráce [vlastní zpracování]

Dalším z dotazů bylo zhodnocení podpory veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce což je otázkou číslo 7 a jeho vyhodnocení je vyobrazeno na obrázku 5.29. Dostatečnou se jeví většině zúčastněných z každého státu. V ČR a SK má pár respondentů špatnou zkušenost a hodnotí podporu nedostatečnou či dokonce nulovou. Naopak v Polsku více jak 20 % respondentů z tohoto státu hodnotí podporu jako nadprůměrnou.

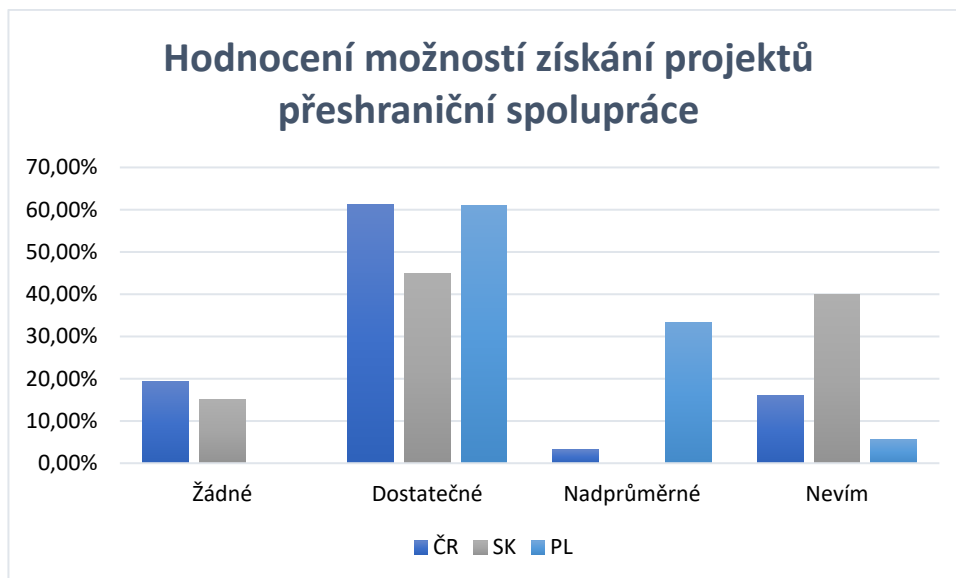
Obrázek 5.29 – Hodnocení podpory veřejných institucí [vlastní zpracování]

Předposlední otázkou týkající se přeshraniční spolupráce byla otázka číslo 8 s dotazem na to, jakou formou podpory probíhala a probíhá podpora veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce. Na obrázku 5.30 jsou zobrazeny jednotlivé formy podpory a porovnání jednotlivých států na využití těchto podpor. Nejvíce využívanou formou podpory při navazování přeshraniční spolupráce jsou v ČR, SK, i PL informační zdroje. Dále jsou všude hojně využívány finanční zdroje a neformální společenská setkání. V České republice a Slovensku mělo dokonce pár respondentů názor, že se jim z veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce nedostává žádné podpory.

Obrázek 5.30 – Forma podpory při navazování přeshraniční spolupráce [vlastní zpracování]

Otázka číslo 10 byla zaměřena na hodnocení možností získání projektů ve spolupráci s obcemi přes hranice. Nejvíce ze zúčastněných považuje možnosti na získání projektů přeshraniční spolupráce za dostatečné, hodně respondentů z Polska za nadprůměrné. Celkový přehled hodnocení těchto možností z pohledu jednotlivých států je zobrazen na obrázku 5.31.

Obrázek 5.31 – Hodnocení možností získání projektů přeshraniční spolupráce [vlastní zpracování]

6 ANALÝZA VYBRANÉHO PROJEKTU V MSK

Při výzkumu bylo zkoumanou oblastí příhraniční oblast Česko – Polsko – Slovensko. Od Trojmezí byla zkoumána oblast obcí/měst o poloměru cca 60 km od tohoto bodu. Do této oblasti v rámci České republiky spadalo celkem 81 obcí/měst Moravskoslezského kraje, v rámci Slovenské republiky 70 obcí/měst Žilinského kraje a v rámci Polska 76 obcí/měst Slezského vojvodství a podregionu Bielski. Na dotazníkovém šetření spolupracovalo celkem 31 obcí/měst z České republiky, 20 obcí/měst ze Slovenska a 18 obcí/měst z Polska. Vzhledem k tomu, že v žádné z těchto obcí/měst nebyl pro tuto diplomovou práci nalezen vhodný investiční projekt přeshraniční spolupráce, byl rozšířen okruh zkoumané oblasti. Po rozšíření zkoumané oblasti byl nalezen investiční projekt Rozhledna Hraniční vrch ve městě Albrechtice.

Rozhledna Hraniční vrch

Obrázek 6.1 – Rozhledna Hraniční vrch [39]

Jedná se o dvouvěžovou rozhlednu, která byla postavena z původních ocelových příhradových věží postavených v roce 1980 za účelem bezdrátového přenosu telefonního signálu. Tyto věže se od roku 1999 již nevyužívaly a byly určeny k demolici. Město Albrechtice je následně v prosinci v roce 2006 odkoupilo od Telefonica O2 za symbolickou částku 1190 Kč. Díky tomu vznikla koncepce na dvouvěžovou rozhlednu, která se skládá z těchto dvou věží, na kterých jsou postaveny dvě vyhlídkové plošiny propojené lávkou ve výšce 25 metrů. V dubnu 2007 bylo ověřeno statickým posouzením technického stavu a zatžitelnosti ocelových věží, zda je tento koncept možné zrealizovat. V únoru 2009 byl zpracován projekt pro stavební řízení a na podzim 2011 byla rozhledna zpřístupněna návštěvníkům. Finální podobu lze vidět na obrázku 6.1. Rozhledna se nachází na Hraničním vrchu 527 m n. m. pár metrů od česko-polské hranice a přístup k ní je z města Albrechtice po modré turistické značce cca 3,5 kilometru. Vyhlídková plocha se nachází v již zmíněné výšce 25 metrů a pro přístup na ni je nutno vystoupat 149 schodů což lze vidět na obrázku 6.2. [39]

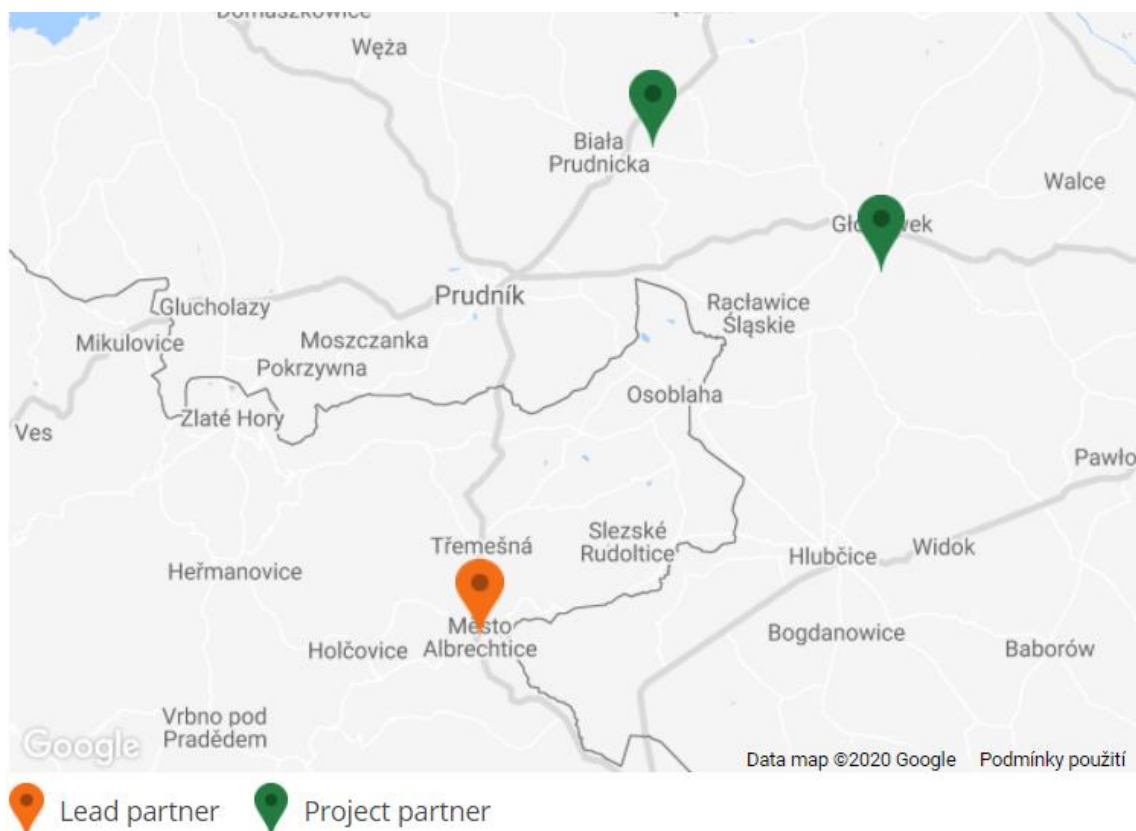

Obrázek 6.2 – Konstrukce rozhledny [39]

Podmínkou pro získání dotace na výstavbu rozhledny byla realizace obdobného projektu i na polské straně. Městu se nakonec podařilo sehnat dva partnery z polské strany – město Biała a Klášter Františkánů v Głogówku. Tímto spojením nakonec vznikl unikátní projekt s názvem „Slezsko bez hranic – rozhledny a vyhlídková místa“ který měl za cíl rozšířit nabídku cestovního ruchu v česko-polské příhraniční oblasti. Tento projekt byl spolufinancován z Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – PL 2007–2013 dotací z 90 % z české strany a 85 % z polské strany. Celkový příspěvek z ERDF tedy činil částku 479 763,22 €. Celkové náklady projektu byly 564 429,14 €. Díky tomuto projektu vznikly 3 nové turistické cíle:

1. Rozhledna Hraniční vrch v Albrechticích
2. Rekonstrukce vodní věže v Białe
3. Astronomická observatoř v Głogówku

Kde se tyto projekty nachází je zobrazeno na mapě na obrázku 6.3. Vedoucím partnerem projektu bylo město Albrechtice a projektovými partnery bylo město Biała a Klášter Františkánů v Głogówku. [40]

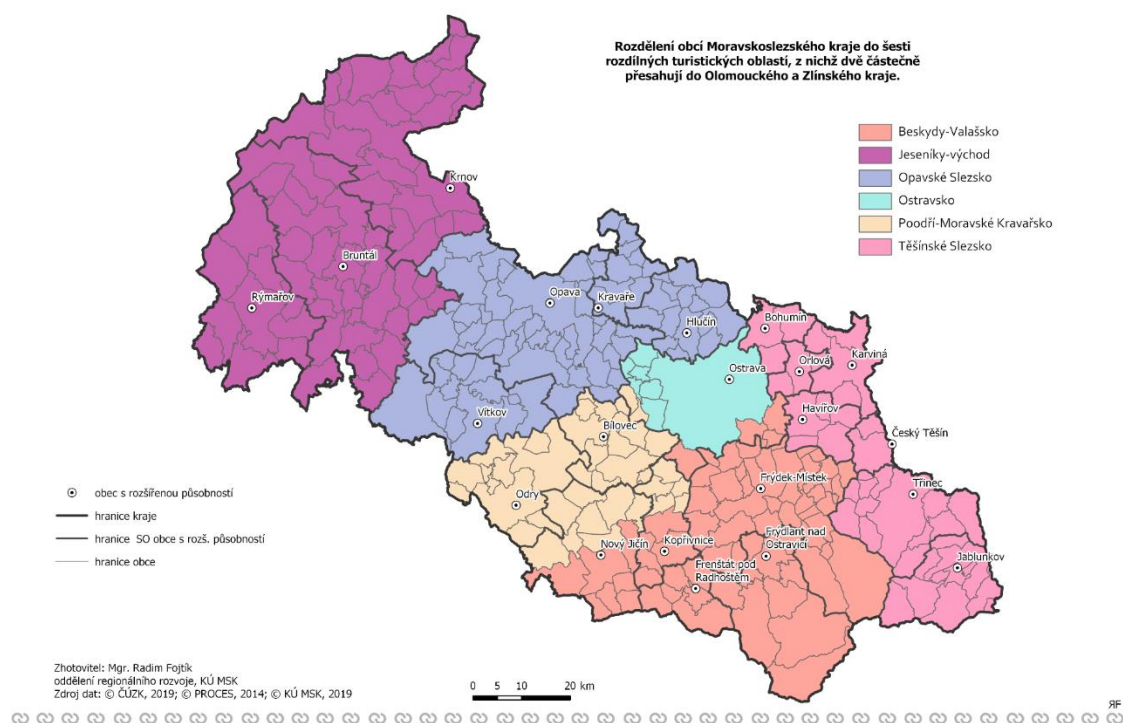

Obrázek 6.3 – Mapa partnerů projektu Slezsko bez hranic [40]

Tito partneři se tedy zapojili nejenom do investičních aktivit, ale také do intenzivní propagace nově vytvořeného turistického produktu. Název projektu „Slezsko bez hranic“ se totiž dále využil jako marketingový slogan celé spolupráce. Tímto sloganem byly označeny všechny propagační materiály, ale i propagačně informační mapy území kterého se projekt týkal. Na mapách byly kromě těchto tří cílů dále označovány nejznámější atrakce, turistické trasy, cyklostezky či naučné stezky propagovaného území česko-polského příhraničí. Díky těmto aktivitám je dokázáno, že pomocí snahy a vymezení iniciátorů lze i z dosud nevyužívaných míst učinit atrakce regionu čímž se zvýší jeho návštěvnost a tím ilepší cestovní ruch. [40]

6.1 Rozvoj cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji

Díky projektu Slezsko bez hranic a jemu podobným se Moravskoslezský kraj více dostává do povědomí turistů. Jak již bylo zmíněno ve SWOT analýze cestovního ruchu na obrázku 5.5 je tento kraj turisticky atraktivní díky kulturním událostem i přírodě, lokalizaci lázeňských center a možnostem vyžití v rámci letní i zimní rekreace. Rozdělení Moravskoslezského kraje do turistických oblastí je zobrazeno na obrázku 6.4 přičemž řešený investiční projekt Slezsko bez hranic spadá do turistické oblasti Jeseníky.

Obrázek 6.4 – Rozdělení MSK do turistických oblastí [35]

Jak lze na obrázku 6.4 vidět, Moravskoslezský kraj se dělí na 6 turistických oblastí:

- Beskydy – Valašsko,
- Jeseníky – východ,
- Opavské Slezsko,
- Ostravsko,
- Poodří – Moravské Kravařsko,
- Těšínské Slezsko.

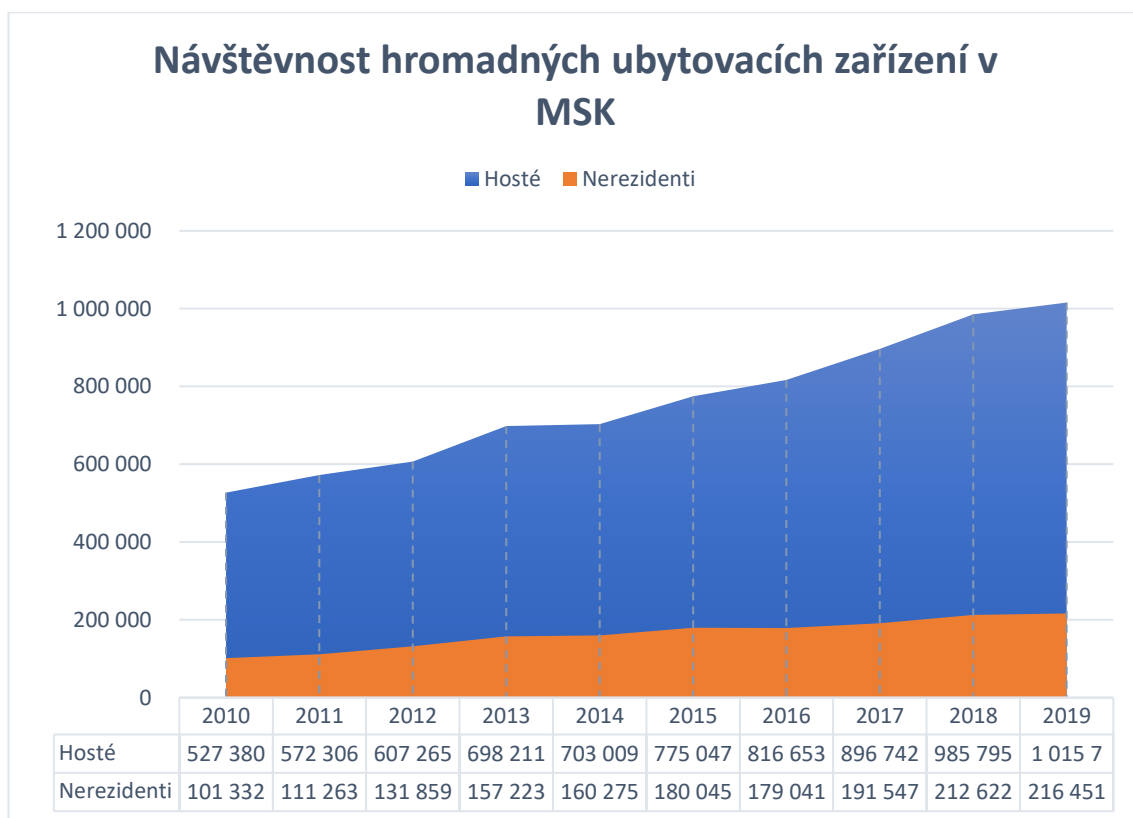
Každá z těchto oblastí má cestovnímu ruchu co nabídnout. Jako kulturní centra regionu jsou známá především města Ostrava, Opava nebo Český Těšín. V kraji se nachází spousta divadel, muzeí, galerií či kin a Ostrava se pyšní mezinárodně známou Janáčkovou filharmonií. Města a obce kromě kultury nabízejí i velkou škálu sportovního vyžití. Dále Moravskoslezský kraj poskytuje spousty možností rekreace, turistiky, poznávání kulturních památek i léčebných pobytů. Lázeňství je v kraji založeno především na využití léčivých účinků jodobromové vody v lázních Darkov, dále je možno navštívit Sanatorium Klimkovice nebo Horské lázně Karlova Studánka. V letním období je region navštěvován kvůli rozsáhlé síti turistických tras, které tvoří skvělé podmínky pro pěší turistiku či cykloturistiku. V zimě jsou pak turisty nejvíce navštěvovány oblasti Hrubého Jeseníku a Beskyd za účely běžeckého a sjezdového lyžování. Pro fanoušky vodních sportů a rekreace tento kraj nabízí řeku Moravici a Odru, nádrže Žermanice a Těrlicko či Slezskou Hartu. Specifické pro tento kraj jsou i výborné podmínky pro průmyslovou turistiku. Zájemci mohou navštívit například areál Dolních Vítkovic, NKP Důl Michal, Technické muzeum Tatra Kopřivnice aj. [41]

Cestovní ruch se v České republice podílí zhruba 3 % na tvorbě HDP a dlouhodobě zaměstnává okolo 250 tisíc lidí. Aby došlo k cílenému rozvoji cestovního ruchu je nutné si uvědomit, že nejrůznější atraktivita, které turisté navštěvují jsou trvalé a nehrozí jim po skončení financování přestěhování do levnějších zemí z důvodu atraktivity. Souvislost se nachází v tom, že některé turistické cíle jinde než v Moravskoslezském kraji nelze nalézt, a proto jsou návštěvníci ochotni do tohoto kraje přicestovat. Návštěvníci se zde ubytují a za čerpané služby přinášejí do regionu peníze. Utrácejí za ubytování, vstupné, suvenýry či stravování v restauracích čímž roste spotřeba. V tomto případě, pokud je dané ubytovací nebo rekreační zařízení plně obsazeno, potřebuje více personálu čímž rozvíjí pozitivní zaměstnanost. Dochází k větší spotřebě zboží, výstavbě nových hotelů, sportovních areálů atd. čímž se podnikatelským subjektům daného regionu díky rozvoji cestovního ruchu zvyšují zisky. Tyto podnikatelské subjekty pak část těchto zisků odvádí prostřednictvím daní do

pokladen místních samospráv, které je dále mohou využít k investicím do rozvoje svého území. [35]

Zda v Moravskoslezském kraji došlo k rozvoji cestovního ruchu lze nejčastěji vyčíst ze statistických údajů, které dlouhodobě sleduje Český statistický úřad, o návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení a kapacity hromadných ubytovacích zařízení. Pokud se tyto hodnoty zvyšují tak dochází k poptávce po tomto kraji a rozvíjí se tím i jeho cestovní ruch.

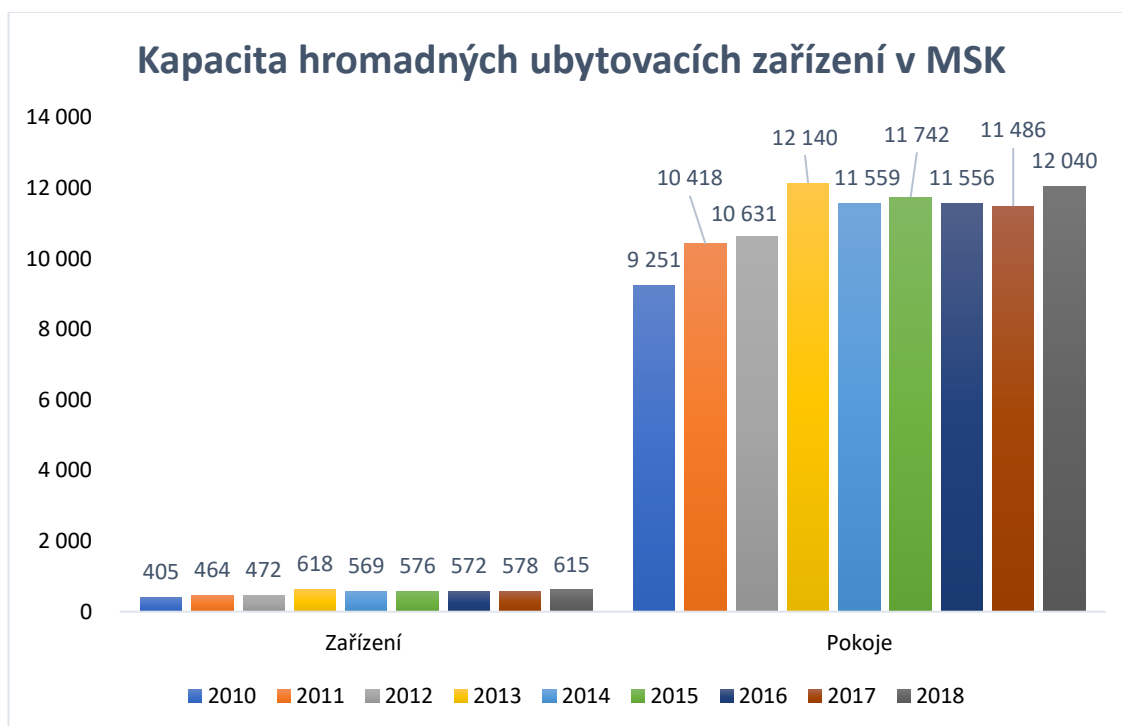
Na obrázku 6.5 je zobrazena návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v Moravskoslezském kraji. Jak lze vidět, tak mezi lety 2010-2019 se návštěvnost každým rokem zvyšovala z čehož vyplývá, že zároveň docházelo k rozvoji cestovního ruchu v tomto regionu.

Obrázek 6.5 – Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v MSK [vlastní zpracování dle 41]

Na následujícím obrázku 6.6 je pak zobrazena kapacita hromadných ubytovacích zařízení v Moravskoslezském kraji v letech 2010-2018. Kapacita ubytovacích zařízení byla nejvyšší v roce 2013 kdy se v Moravskoslezském kraji nacházelo celkem 618 zařízení k ubytování. V dalším roce došlo k poklesu na hodnotu 569

zařízení, avšak od tohoto roku už začaly počty ubytovacích zařízení zase narůstat. V roce 2010 se v Moravskoslezském kraji nacházela ubytovací zařízení, která měla celkem 9 251 pokojů. Do roku 2018 tato hodnota vzrostla na číslo 12 040 pokojů z čehož vyplývá značný zájem o ubytování a cestovní ruch v Moravskoslezském kraji.

Obrázek 6.6 – Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v MSK [vlastní zpracování dle 41]

Jak lze z grafů vidět, tak Moravskoslezskému kraji se v posledních 10 letech daří rozvíjet svůj cestovní ruch a rozhledna Hraniční vrch, která byla zrealizována v rámci projektu Slezsko bez hranic tomu určitě také jako jeden z turistických cílů napomáhá.

7 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo zmapování situace přeshraniční spolupráce Moravskoslezského kraje, analýza vytipovaného projektu včetně jeho financování a určení vlivu, kterým projekt působí na rozvoj regionu.

Moravskoslezský kraj byl charakterizován pomocí vytvoření několika SWOT analýz popisujících různé tematické oblasti. Tyto analýzy slouží k přehledu o silných a slabých stránkách, příležitostech a hrozbách v Moravskoslezském kraji a s jejich pomocí byly nalezeny vhodné možnosti rozvoje tohoto regionu. SWOT analýza na téma polohy a geografických podmínek v kraji nabídla jako příležitost rozvoj regionu pomocí přeshraniční spolupráce která vznikala i vzniká, takže tento cíl byl naplněn. U SWOT analýzy dopravy je příležitostí rozvoje vystavění parkovacích domů P+R které má alespoň Ostrava v plánu vystavit několik během následujících let. V oblasti sociálně ekonomických podmínek je za vhodnou příležitost stanovena podpora podnikání pomocí investičních pobídek, které by dále mohly pomoci i v další oblasti kterou je cestovní ruch který má za cíl nabídku kvalitních turistických cílů. Ke zlepšení životního prostředí, která je poslední řešenou oblastí v rámci SWOT analýzy jsou již hojně využívané kotlíkové dotace což jsou dotační programy podporující instalace tepelných čerpadel namísto vytápění tuhými palivy.

Dalším pomocníkem při tvoření rozvojových strategií jsou ukazatele regionálního rozvoje. Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele Moravskoslezského kraje je roven 418 263 Kč. Ve druhém čtvrtletí 2020 dosáhla průměrná hrubá mzda v České republice výše 34 271 Kč. I přes každoroční nárůst je Moravskoslezský kraj pod průměrem a má momentálně čtvrtou nejnižší mzdu v republice s velikostí průměrné měsíční mzdy 30 793 Kč. Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji dosahuje hodnoty 3,9 %. Z hlediska podílu nezaměstnaných osob na počet obyvatel je na tom momentálně Moravskoslezský kraj s hodnotou 5,3 % nejhůře z celé České republiky.

Dotazníkového šetření pro zjištění situace přeshraniční spolupráce v Moravskoslezském kraji se zúčastnily 3 státy: Česká republika, Slovensko a Polsko. Celkem z těchto tří států bylo vráceno 69 vyplněných dotazníků. Všechny tyto státy nejčastěji navázaly přeshraniční spolupráci v oblasti kulturní a nejvíce respondentů ze všech dotazovaných států se shodlo na odpovědi, že je pro ně spolupráce s obcemi přes hranice přínosná. Podpora veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce se jeví dostatečnou většinou zúčastněných

z každého státu. Nejvíce využívanou formou podpory při navazování přeshraniční spolupráce jsou v ČR, SK, i PL informační zdroje. Dále jsou všude hojně využívány finanční zdroje a neformální společenská setkání. Nejvíce ze zúčastněných pak považuje možnosti na získání projektů přeshraniční spolupráce za dostatečné, hodně respondentů z Polska za nadprůměrné.

V rámci splnění cíle diplomové práce byla provedena analýza vybraného projektu v Moravskoslezském kraji. Jako vhodný investiční projekt byla zvolena rozhledna Hraniční vrch ve městě Albrechtice. Jedná se o dvouvěžovou rozhlednu, která byla postavena z původních ocelových příhradových věží, na kterých jsou postaveny dvě vyhlídkové plošiny propojené lávkou ve výšce 25 metrů. Příhradové věže město Albrechtice v roce 2006 odkoupilo od Telefonica O2 za symbolickou částku 1190 Kč. Podmínkou pro získání dotace na výstavbu rozhledny byla realizace obdobného projektu i na polské straně. Městu se nakonec podařilo sehnat dva partnery z polské strany – město Biała a Klášter Františkánů v Głogówku. Tímto spojením nakonec vznikl unikátní projekt s názvem „Slezsko bez hranic – rozhledny a vyhlídková místa“ který měl za cíl rozšířit nabídku cestovního ruchu v česko-polské příhraniční oblasti a díky tomuto projektu vznikly 3 nové turistické cíle: rozhledna Hraniční vrch v Albrechticích, rekonstrukce vodní věže v Białe a astronomická observatoř v Głogówku. Tento projekt byl spolufinancován z Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR – PL 2007–2013 dotací z 90 % z české strany a 85 % z polské strany. Celkový příspěvek z ERDF tedy činil částku 479 763,22 €. Celkové náklady projektu byly 564 429,14 €. Díky realizaci tohoto projektu společně s jinými turistickými cíli došlo v posledních letech ke zvýšení návštěvnosti Moravskoslezského kraje a tím i zlepšení cestovního ruchu který přispívá k rozvoji regionu.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] KOZUMPLÍKOVÁ, Lucie, Jitka CHOVANCOVÁ a Jana KORYTÁROVÁ. *TV 09 Regionální ekonomie a politika: Studijní opora pro kombinované studium*. Brno, 2013.
- [2] Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2020-07-30]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/strategie-regionalniho-rozvoje-cr-2021>
- [3] MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.
- [4] Databáze strategií. *Databáze strategií* [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/>
- [5] KORYTÁROVÁ, Jana a Vít HROMÁDKA. *Veřejné stavební investice: Studijní opora pro kombinované studium*. Brno, 2007.
- [6] Mapa regionů soudržnosti v ČR. *Euroskop* [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8642/sekce/spravni-cleneni-system-nuts/>
- [7] O udržitelném rozvoji. *Týden udržitelnosti* [online]. [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: <https://www.tydenudrizitelnosti.cz/o-projektu/>
- [8] Strategický rámec ČR 2030. *Česká republika 2030* [online]. [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/>
- [9] Cíle udržitelného rozvoje. *OSN* [online]. [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>
- [10] Pilíře udržitelného rozvoje. *Get up and goals!* [online]. [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: <https://getupandgoals.cz/cile-udrizitelneho-rozvoje/>
- [11] Udržitelný rozvoj. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrizitelny_rozvoj
- [12] ŽÍTEK, Vladimír. *Regionální ekonomie a politika I*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2767-3.
- [13] HDP na obyvatele v PPS (standard kupní síly). *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-09-07]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tec00114>
- [14] Nezaměstnanost. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-09-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107
- [15] Mapa nezaměstnanosti. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2020-09-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/mesicni>

- [16] Porovnání nezaměstnanosti EU27 s ČR. *Eurostat* [online]. [cit. 2020-09-14]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics_and_beyond
- [17] Průměrná mzda 2.čtvrtletí 2020. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-09-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-2-ctvrtleti-2020>
- [18] Graf průměrné hrubé měsíční mzdy. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-09-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerna-hruba-mesicni-mzda-graf>
- [19] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.
- [20] KORYTÁROVÁ, Jana. *Ekonomika investic: Studijní opora pro kombinované studium*. Brno, 2006.
- [21] *Evropská unie: co je a co dělá*. Čtvrté vydání. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2020. ISBN 978-92-79-63376-8.
- [22] ESI fondy. *Evropská komise* [online]. [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_cs
- [23] Evropské fondy v ČR-programové období 2014-2020. *DotaceEU.cz* [online]. [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/2014-2020>
- [24] Státní závěrečný účet územních rozpočtů za rok 2018. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-35487>
- [25] Mapa zadluženosti za rok 2018. *Deník veřejné správy* [online]. [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6777867>
- [26] Pomoc v hmotné nouzi. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>
- [27] Dávky pomoci v hmotné nouzi. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2018>
- [28] Migrace obyvatel podle krajů. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-09-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/obyvatelstvo-xt>
- [29] Programové období 2021-2027. *DotaceEU.cz* [online]. [cit. 2020-09-30]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020>

- [30] Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení). *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128/zneni-20200101>
- [31] Evropská územní spolupráce. *Centrum pro regionální rozvoj České republiky* [online]. [cit. 2020-10-16]. Dostupné z: <https://www.crr.cz/eus/>
- [32] Interreg V-A Česká republika – Polsko. *Interreg V-A Česká republika – Polsko* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www.cz-pl.eu/zakladni-informace-o-programu>
- [33] Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika. *Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www.sk-cz.eu/sk/>
- [34] Katastrální území. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-12-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/rso/katastralni_uzemi_rso
- [35] *Moravskoslezský kraj* [online]. [cit. 2020-12-08]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/>
- [36] HDP Moravskoslezského kraje. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/hdp-xt>
- [37] Mzdy v Moravskoslezském kraji. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/mzdy-xt>
- [38] Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xt/zamestnanost-xt>
- [39] Rozhledna Hraniční vrch. *Město Albrechtice* [online]. [cit. 2020-12-16]. Dostupné z: <https://www.mesto-albrechtice.cz/>
- [40] Slezsko bez hranic - rozhledny a vyhlídková místa. *Keep.eu* [online]. [cit. 2020-12-16]. Dostupné z: <https://keep.eu/projects/8780/Slezsko-bez-hranic-rozhledny-EN/>
- [41] Cestovní ruch v Moravskoslezském kraji. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2020-12-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-moravskoslezskeho-kraje-2019>

9 SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A VZORCŮ

9.1 Obrázky

Obrázek 2.1 – Rozdělení regionů soudržnosti	23
Obrázek 2.2 – Hierarchické uspořádání strategií dle úrovně	26
Obrázek 2.3 – Rozdělení pilířů udržitelného rozvoje	28
Obrázek 2.4 – Cíle udržitelného rozvoje	29
Obrázek 2.5 – Oblasti strategického rámce ČR 2030	30
Obrázek 2.6 – HDP na obyvatele v PPS	32
Obrázek 2.7 – Mapa ČR – podíl nezaměstnaných osob na počtu obyvatel	34
Obrázek 2.8 – Porovnání nezaměstnanosti EU27 s ČR v letech 2005–2019 ..	35
Obrázek 2.9 – Průměrná hrubá měsíční mzda za 2.čtvrtletí 2020	36
Obrázek 2.10 – Vývoj průměrné hrubé mzdy v období 2000-2019	36
Obrázek 2.11 – Vývoj zadluženosti obcí a krajů (v mld. Kč)	37
Obrázek 2.12 – Zadluženost obcí podle okresů v přepočtu na 1 obyvatele za rok 2018 (v tis. Kč)	38
Obrázek 2.13 – Dávky pomoci v hmotné nouzi a pro osoby se zdravotním postižením za rok 2018	39
Obrázek 2.14 – Příklad růst/úbytek obyvatel podle krajů v roce 2018	40
Obrázek 3.1 – Schéma druhového rozdělení příjmů	43
Obrázek 3.2 – Schéma druhového rozdělení výdajů	44
Obrázek 3.3 – Alokace ESI fondů do národních operačních programů v období 2014–2020	50
Obrázek 3.4 – Zdroj financování programů	52
Obrázek 4.1 – Alokace programů přeshraniční a nadnárodní spolupráce	54
Obrázek 4.2 – Moravskoslezský kraj a jeho sousední regiony	54
Obrázek 4.3 – Přehled podporovaných území přeshraniční spolupráce	55
Obrázek 4.4 – Alokace finančních prostředků programu Interreg V-A Česká republika – Polsko	56
Obrázek 4.5 – Alokace finančních prostředků programu Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika	57
Obrázek 5.1 – Moravskoslezský kraj	59
Obrázek 5.2 – SWOT analýza MSK – Poloha a geografické podmínky	60
Obrázek 5.3 – SWOT analýza MSK – Doprava	61
Obrázek 5.4 – SWOT analýza MSK – Sociálně ekonomické podmínky	61
Obrázek 5.5 – SWOT analýza MSK – Cestovní ruch	62
Obrázek 5.6 – SWOT analýza MSK – Životní prostředí	62
Obrázek 5.7 – Hrubý domácí produkt v ČR a Moravskoslezském kraji	64

Obrázek 5.8 – Vývoj HDP na obyvatele v ČR a Moravskoslezském kraji	64
Obrázek 5.9 – Průměrná měsíční mzda v Moravskoslezském kraji	65
Obrázek 5.10 – Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji	66
Obrázek 5.11 – Podíl nezaměstnaných osob na počtu obyvatel	66
Obrázek 5.12 – Vyhodnocení otázky číslo 4 z odpovědí ČR	69
Obrázek 5.13 – Vyhodnocení otázky 6 z odpovědí ČR	70
Obrázek 5.14 – Vyhodnocení otázky 7 z odpovědí ČR	70
Obrázek 5.15 – Vyhodnocení otázky 8 z odpovědí ČR	71
Obrázek 5.16 – Vyhodnocení otázky 10 z odpovědí ČR	71
Obrázek 5.17 – Vyhodnocení otázky 4 z odpovědí SK	72
Obrázek 5.18 – Vyhodnocení otázky 6 z odpovědí SK	72
Obrázek 5.19 – Vyhodnocení otázky 7 z odpovědí z SK	73
Obrázek 5.20 – Vyhodnocení otázky 8 z odpovědí z SK	73
Obrázek 5.21 – Vyhodnocení otázky 10 z odpovědí z SK	74
Obrázek 5.22 – Vyhodnocení otázky 4 z odpovědí z PL	74
Obrázek 5.23 – Vyhodnocení otázky 6 z odpovědí z PL	75
Obrázek 5.24 – Vyhodnocení otázky 7 z odpovědí z PL	75
Obrázek 5.25 – Vyhodnocení otázky 8 z odpovědí z PL	76
Obrázek 5.26 – Vyhodnocení otázky 10 z odpovědí z PL	76
Obrázek 5.27 – Oblast navázání přeshraniční spolupráce	77
Obrázek 5.28 – Hodnocení přínosu přeshraniční spolupráce	78
Obrázek 5.29 – Hodnocení podpory veřejných institucí	78
Obrázek 5.30 – Forma podpory při navazování přeshraniční spolupráce	79
Obrázek 5.31 – Hodnocení možností získání projektů přeshraniční spolupráce	80
Obrázek 6.1 – Rozhledna Hraniční vrch	81
Obrázek 6.2 – Konstrukce rozhledny	82
Obrázek 6.3 – Mapa partnerů projektu Slezsko bez hranic	83
Obrázek 6.4 – Rozdělení MSK do turistických oblastí	84
Obrázek 6.5 – Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v MSK	86
Obrázek 6.6 – Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v MSK	87

9.2 Tabulky

Tabulka 2.1 – Ukazatele pro vymezení hospodářsky problémových regionů v ČR	21
Tabulka 2.2 – Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR (v mld. Kč)	37
Tabulka 3.1 – Operační programy pro období 2021-2027	52
Tabulka 5.1 – Základní ukazatele regionálního rozvoje Moravskoslezského kraje	63

9.3 Vzorce

(1)	Míra nezaměstnanosti	33
(2)	Koeficient pracovní účasti	33
(3)	Výpočet splátky úvěru při rovnoměrném splácení	46
(4)	Výpočet úroků z úvěru při rovnoměrném splácení	46
(5)	Výpočet konstantní roční anuity	46
(6)	Výpočet konstantní anuity pro období kratší než 1 rok	46

10 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

HDP ... hrubý domácí produkt
RHDP ... regionální hrubý domácí produkt
ORP ... obce s rozšířenou působností
MMR ... Ministerstvo pro místní rozvoj
MF ... Ministerstvo financí
MPSV ... Ministerstvo práce a sociálních věcí
MPO ... Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT ... Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MD ... Ministerstvo dopravy
MŽP ... Ministerstvo životního prostředí
MZe ... Ministerstvo zemědělství
ČSÚ ... Český statistický úřad
CHKO ... Chráněná krajinná oblast
NP ... Národní park
RP ... regionální politika
OSN ... Organizace spojených národů
WHO ... Světová zdravotnická organizace
PRK ... Program rozvoje územního obvodu kraje
SDGs ... cíle udržitelného rozvoje
PPS ... standard kupní síly
ILO ... Mezinárodní organizace práce
MSK ... Moravskoslezský kraj
ČR ... Česká republika
Kč ... Koruna česká
SK ... Slovenská republika
PL ... Polsko
EU ... Evropská unie
€ ... Euro
ESI ... Evropské strukturální a investiční fondy.
ERDF/EFRR ... Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF ... Evropský sociální fond
FS ... Fond soudržnosti
EZFRV ... Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
ENRF ... Evropský námořní a rybářský fond
OP ... operační program
IROP ... Integrovaný regionální operační program
VPS ... Všeobecná pokladní správa

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1 – Dotazníkové šetření

12 PŘÍLOHY

12.1 Příloha č.1 – Dotazníkové šetření

1. Název vaší obce (prosím vyplňte)
2. Jaká je možnost pracovní příležitosti ve vaší obci/městě a spádové oblasti?
 - slabá
 - dostatečná
 - dobrá
 - nevím
3. Máte povědomí o tom, zda obyvatelé vaší obce/města dojíždějí za prací do sousedního státu?
 - ano
 - ne
 - nevím
4. V jaké oblasti jste navázali spolupráci s obcemi přes hranice? (lze vybrat více možností)
 - formální (např. formální návštěvy představitelů obce, vzájemné kontakty, ...)
 - kulturní (např. pořádání kulturních akcí – hody, plesy ...)
 - sportovní (např. pořádání sportovních turnajů ...)
 - investiční (např. budování cyklostezek, informačních center ...)
 - vzdělávací (např. dětské kroužky, spolupráce škol, ...)
 - bezpečnostní (např. integrovaný záchranný systém, dobrovolní hasiči, ...)
 - jiná
 - žádná
5. Pokud jste odpověděli v předchozí otázce možnost „jiná“, specifikujte.
6. Jak hodnotíte přínos spolupráce s obcemi přes hranice?
 - zbytečný
 - přínosný
 - velmi přínosný
 - nevím

7. Jak hodnotíte podporu veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce?
- žádná
 - dostatečná
 - nadprůměrná
 - nevím
8. Jakou formou podpora probíhala a probíhá podpora veřejných institucí při navazování přeshraniční spolupráce? (lze vybrat více možností)
- finanční zdroje
 - informační zdroje
 - organizační zdroje
 - neformální společenská setkání
 - jiná
 - žádná podpora
9. Pokud jste odpověděli v předchozí otázce možnost „jiná“, specifikujte.
10. Jak hodnotíte možnosti získání projektů ve spolupráci s obcemi přes hranice?
- žádné
 - dostatečné
 - nadprůměrné
 - nevím
11. Jak hodnotíte rozvoj vaší obce/města za posledních 10 let po stránce ekonomické a demografické?
- žádný
 - dostatečný
 - nadprůměrný
 - nevím
12. Jak hodnotíte dopravní obslužnost obce?
- žádná
 - dostatečná
 - nadprůměrná
 - nevím
13. Jak hodnotíte vybavenost obce? (zdravotní zařízení, obchod, restaurační zařízení, ...)
- nedostatečná

- dostatečná
- nadprůměrná
- nevím

14. Existuje ve vaší obci nějaká soukromá iniciativa/sdružení k zachování či podpoře komunální infrastruktury? (např. k udržení obchodu v obci, hospody, apod.)?

15. Jak hodnotíte kulturní a společenský život ve vaší obci/městě?

- nedostatečný
- dostatečný
- nadprůměrný
- nevím

16. Jaké jsou možnosti trávení volného času nebo volnočasové příležitosti?

- žádné
- dostatečné
- nadprůměrné
- nevím

17. Jaké typy objektů určených pro bydlení ve vaší obci převažují?

- rodinné domy
- byty
- nevím

18. Jaké je zastoupení obecních bytů či domů ve vaší obci?

- žádné/minimální
- dostatečné
- nadprůměrné
- nevím

19. Jaké je zastoupení objektů původně určených k trvalému bydlení, které jsou však využívány pouze pro rekreaci, nebo jsou zcela nevyužívané?

- žádné
- minimální
- převažující
- nevím